

PROGRAM ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE PRO OBDOBÍ 2014-2020

A. Marketingový a analytický průzkum

OBSAH

Seznam zkratk.....	4
Seznam tabulek	6
Seznam grafů	6
Seznam obrázků	6
1. Poloha kraje a předpoklady pro cestovní ruch.....	8
1.1 Geografická poloha	8
1.2 Dostupnost a dopravní infrastruktura.....	9
1.2.1 Silniční doprava	9
1.2.2 Železniční doprava.....	10
1.2.3 Veřejná (Integrovaná) doprava	11
1.2.4 Ostatní druhy dopravy.....	11
1.3 Přírodní předpoklady.....	12
1.3.1 Charakter reliéfu.....	12
1.3.2 Podnebí.....	13
1.3.3 Vodstvo.....	14
1.3.4 Ochrana přírody a krajiny	14
1.4 Socioekonomické předpoklady	16
1.4.1 Obyvatelstvo a lidské zdroje.....	16
1.4.2 Struktura ekonomiky a zaměstnanost.....	18
1.5 Klíčové závěry	19
2. Cestovní ruch kraje v širším geografickém kontextu.....	21
2.1 Postavení odvětví cestovního ruchu České republiky	21
2.1.1 Postavení regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod.....	21
2.2 Postavení kraje v cestovním ruchu České republiky	23
2.3 Přeshraniční spolupráce kraje v oblasti cestovního ruchu	25
2.4 Analýza strategických dokumentů	27
2.4.1 Programové a koncepční dokumenty na národní úrovni	27
2.4.2 Programové a koncepční dokumenty na regionální úrovni	28
2.5 Klíčové závěry	31
3. Rajonizace kraje z hlediska cestovního ruchu	32
3.1 Historie rajonizace cestovního ruchu v České republice a Královéhradeckém kraji.....	32
3.2 Současný stav turistické rajonizace Královéhradeckého kraje.....	38
3.3 Klíčové závěry	39

4	Analýza nabídky cestovního ruchu v kraji	41
4.1	Metodika	41
4.2	Hradecko	41
4.2.1	Přírodní atraktivita.....	41
4.2.2	Kulturně-historické atraktivita.....	41
4.2.3	Kulturní, společenské a sportovní akce	43
4.2.4	Infrastruktura cestovního ruchu.....	45
4.2.5	Druhy a formy cestovního ruchu	47
4.3	Kladské pomezí.....	47
4.3.1	Přírodní atraktivita.....	47
4.3.2	Kulturně-historické atraktivita.....	49
4.3.3	Kulturní, společenské a sportovní akce	51
4.3.4	Infrastruktura cestovního ruchu.....	52
4.3.5	Druhy a formy cestovního ruchu	55
4.4	Podkrkonoší.....	55
4.4.1	Přírodní atraktivita.....	55
4.4.2	Kulturně-historické atraktivita.....	56
4.4.3	Kulturní, společenské a sportovní akce	58
4.4.4	Infrastruktura cestovního ruchu.....	59
4.4.5	Druhy a formy cestovního ruchu	63
4.5	Krkonoše	63
4.5.1	Přírodní atraktivita.....	63
4.5.2	Kulturně-historické atraktivita.....	65
4.5.3	Kulturní, společenské a sportovní akce	66
4.5.4	Infrastruktura cestovního ruchu.....	67
4.5.5	Druhy a formy cestovního ruchu	70
4.6	Český ráj	71
4.6.1	Přírodní atraktivita.....	71
4.6.2	Kulturně-historické atraktivita.....	72
4.6.3	Kulturní, společenské a sportovní akce	75
4.6.4	Infrastruktura cestovního ruchu.....	75
4.6.5	Druhy a formy cestovního ruchu	78
4.7	Orlické hory a Podorlicko	78
4.7.1	Přírodní atraktivita.....	78
4.7.2	Kulturně-historické atraktivita.....	81

4.7.3	Kulturní, společenské a sportovní akce	82
4.7.4	Infrastruktura cestovního ruchu	83
4.7.5	Druhy a formy cestovního ruchu	86
5	Analýza poptávky po cestovním ruchu v kraji	87
5.1	Metodika	87
5.2	Návštěvnost v Královéhradeckém kraji	87
5.3	Návštěvnost v turistických oblastech Královéhradeckého kraje	89
5.4	Profil návštěvníků Královéhradeckého kraje	90
5.4.1	Domácí návštěvníci.....	91
5.4.2	Zahraniční návštěvníci	92
5.5	Návštěvnost turistických cílů	94
5.6	Klíčové závěry	95
6	Řízení a organizace cestovního ruchu v Kraji	97
6.1	Organizace cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji	97
6.2	Spolupráce na úrovni kraje.....	97
6.3	Spolupráce na úrovni turistických oblastí (TVÚ)	99
6.4	Spolupráce na úrovni turistických informačních center.....	103
6.5	Spolupráce na úrovni poskytovatelů služeb cestovního ruchu	105
6.6	Klíčové závěry	106
7	Marketing a propagace cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji.....	109
7.4	Vnímání kraje a získávání informací o destinaci jeho návštěvníky.....	109
7.5	Marketingové aktivity na úrovni kraje	109
7.5.1	Cílená prezentace a propagace Královéhradeckého kraje jako celku	109
7.5.2	Podpora rozvoje cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji.....	111
7.5.3	Portál cestovního ruchu Královéhradeckého kraje	111
7.6	Marketingové aktivity destinačních společností.....	112
7.7	Klíčové závěry	113
8.	SWOT analýza	115
	Literatura a zdroje dat.....	117

Seznam zkratek

A.T.I.C.	Asociace turistických informačních center
ACK ČR	Asociace cestovních kanceláří České republiky
AČCKA	Asociace českých cestovních kanceláří a agentur
AHR ČR	Asociace hotelů a restaurací České republiky
AKČR	Asociace krajů České republiky
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CEE	Střední a Východní Evropa
CzT	CzechTourism – Česká centrála cestovního ruchu
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČSÚ	Český statistický úřad
DF	Defertova funkce
DS	destinační společnost
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
HUZ	hromadná ubytovací zařízení
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněné oblasti přirozené akumulace vod
IREDO	integrovaná regionální doprava
JK TIC	Jednotná klasifikace turistických informačních center ČR
KRNAP	Krkonošský národní park
MAS	místní akční skupina
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
MPR	městská památková rezervace
MR	městská rezervace
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí České republiky
NPK	Národní kulturní památka
NPÚ	Národní památkový ústav
NUTS	nomenklatura územních statistických jednotek
OCR	organizace cestovního ruchu
OREDO	organizátor regionální dopravy
ORP	správní obvody obcí s rozšířenou působností
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO	sdružení obcí

TDR	míra turistické penetrace (ang. tourist density ratio)
TIC	turistická informační centra
TIR	míra turistické intenzity (ang. tourist intensity rate)
TL	index turistického zatížení území (ang. impact of tourism activities on the locality)
ÚCR	oddělení regionálního rozvoje, úsek cestovního ruchu
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu
USD	americký dolar
UUR	Ústav územního rozvoje
WTTC	Světová rada pro cestovní ruch

Seznam tabulek

Tabulka 1: Postavení Královéhradeckého kraje v rámci České republiky v roce 2012.....	8
Tabulka 2: Délka silniční sítě v Královéhradeckém kraji a České republice k 1. 1. 2013 [km].....	10
Tabulka 3: Délka a výkony železniční dopravy v Královéhradeckém kraji a České republice v roce 2012.....	10
Tabulka 4: Výkony veřejné autobusové dopravy v Královéhradeckém kraji a České republice v roce 2012.....	11
Tabulka 5: Chráněná území v Královéhradeckém kraji k roku 2012.....	16
Tabulka 6: Vybrané ukazatele o obyvatelstvu Královéhradeckého kraje a České republiky v roce 2012.....	17
Tabulka 7: Vzdělanostní struktura obyvatel Královéhradeckého kraje a České republiky starších 15 let v roce 2011 [%].....	17
Tabulka 8: Vybrané ukazatele regionálních účtů a zaměstnanosti v Královéhradeckém kraji a České republice v roce 2012.....	18
Tabulka 9: Podíl obyvatelstva vybraných regionů ČR a Polska, na něž se vztahuje regionální podpora v období 2014–2020.....	22
Tabulka 10: Srovnání návštěvnosti v ubytovacích zařízeních ve vybraných regionech soudržnosti NUTS II v roce 2012.....	23
Tabulka 11: Srovnání návštěvnosti HUZ v krajích České republiky v roce 2012.....	24
Tabulka 12: Srovnání kapacit HUZ v krajích České republiky v roce 2012.....	25
Tabulka 13: Cíle, priority a opatření Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014–2020.....	27
Tabulka 14: Priority a opatření Programu rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2007–2013.....	30
Tabulka 15: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Hradecko mezi roky 2004 a 2013.....	46
Tabulka 16: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Hradecko mezi roky 2004 a 2013.....	46
Tabulka 17: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Kladské pomezí mezi roky 2004–2013.....	54
Tabulka 18: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Kladské pomezí mezi roky 2004–2013.....	54
Tabulka 19: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Podkrkonoší mezi roky 2004–2014.....	61
Tabulka 20: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Podkrkonoší mezi roky 2003–2014.....	62
Tabulka 19: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Krkonoše mezi roky 2004–2013.....	69
Tabulka 20: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Krkonoše mezi roky 2003–2014.....	70
Tabulka 21: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Český ráj mezi roky 2004–2013.....	77
Tabulka 22: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Český ráj mezi roky 2004–2013.....	77
Tabulka 23: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko mezi roky 2004–2013.....	85
Tabulka 23: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko mezi roky 2004–2013.....	85
Tabulka 25: Návštěvnost HUZ podle kategorií v Královéhradeckém kraji v roce 2012.....	87
Tabulka 26: Návštěvnost HUZ podle země původu turistů v Královéhradeckém kraji v roce 2012.....	88
Tabulka 27: Návštěvnost v HUZ podle ORP v Královéhradeckém kraji v roce 2012.....	89
Tabulka 28: Návštěvnost v HUZ podle tur. regionů a oblastí zasahujících na území Královéhradeckého kraje v roce 2012.....	90
Tabulka 29: Návštěvnost turistických cílů v Královéhradeckém kraji v roce 2013.....	94
Tabulka 30: Návštěvnost památkových objektů podle okresů v Královéhradeckém kraji v roce 2013.....	94
Tabulka 31: Přehled destinačních společností v územní působnosti Královéhradeckého kraje k roku 2014.....	101
Tabulka 32: Hodnocení spolupráce destinačních společností se subjekty cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji.....	103
Tabulka 33: Přehled dotázaných turistických informačních center.....	104

Seznam grafů

Graf 1: Struktura zaměstnanosti a počet ekonomických subjektů v národním hospodářství podle odvětví CZ-NACE v Královéhradeckém kraji v roce 2012 [v tis.].....	19
--	----

Seznam obrázků

Obrázek 1: Administrativní členění Královéhradeckého kraje k roku 2012.....	9
Obrázek 2: Reliéf Královéhradeckého kraje.....	13
Obrázek 3: Územní vymezení Euroregionu Glacensis k roku 2014.....	26

Obrázek 4: Marketingové turistické regiony a oblasti z roku 1999 na území Královéhradeckého kraje	33
Obrázek 5: Marketingové turistické regiony a oblasti z roku 2010 na území Královéhradeckého kraje	34
Obrázek 6: Turisticky významná území Královéhradeckého kraje 2007	35
Obrázek 7: Profil cestovního ruchu Královéhradeckého kraje.....	37
Obrázek 8: Překryvy hranic marketingových turistických oblastí z roku 1999 a 2010 a turisticky významných území (2007). 39	
Obrázek 9: Působnost destinačních společností v turistických oblastech Královéhradeckého kraje v roce 2014.....	100

1. Poloha kraje a předpoklady pro cestovní ruch

1.1 Geografická poloha

Královéhradecký kraj se nalézá na severovýchodě Čech a svou rozlohou 4 759 km² zaujímá přibližně 6 % území státu. Počtem obyvatel se řadí k méně lidnatým krajům České republiky s průměrnou hustotou zalidnění 116 obyvatel na km² (viz tab. 1). Sousedí se třemi kraji, s Libereckým na severozápadě, Středočeským na jihozápadě a Pardubickým na jihovýchodě. Severovýchodní hranici tvoří státní hranice s Polskem (Dolnoslezské vojvodství) v délce 208 km.

Tabulka 1: Postavení Královéhradeckého kraje v rámci České republiky v roce 2012

	Česká republika	Královéhradecký kraj	Pořadí kraje v České republice	Podíl na České republice [%]
Rozloha [km²]	78 866	4 759	9	6,03
Počet obyvatel	10 516 125	552 946	10	5,26
Hustota zalidnění	133	116	9	x
Počet obcí	6 251	448	7	7,17

Zdroj: ČSÚ 2013

Společně s Libereckým a Pardubickým krajem vytváří Královéhradecký kraj region soudržnosti NUTS II Severovýchod, který je druhým nejlidnatějším regionem České republiky. Přeshraniční spolupráce s Polskem je zajištěna prostřednictvím Euroregionu Glacensis, jenž zahrnuje z větší části obce Královéhradeckého kraje a dále obce kraje Olomouckého a Pardubického (více k NUTS II a Glacensis viz kap. 2).

Královéhradecký kraj jako vyšší územně samosprávný celek se administrativně člení na 5 okresů, 15 obcí s rozšířenou působností (dále jen ORP) a 35 obcí s pověřeným úřadem (viz obr. 1). Celkově se v kraji nachází 448 obcí, což je více než 7 % obcí České republiky (viz tab. 1). Největším městem z hlediska počtu obyvatel je Hradec Králové (93 035, ČSÚ 2013), který je zároveň krajským městem. V kraji se nachází celkem 48 měst a 10 městysů, z toho však pouze pět s počtem obyvatel vyšším než 15 tis. obyvatel (Hradec Králové, Trutnov, Náchod, Jičín, Dvůr Králové nad Labem; ČSÚ 2013). Ve městech žilo při sčítání v roce 2011 přibližně 2/3 obyvatel kraje, což představuje 370 tis. obyvatel. Ve venkovských obcích žilo 178 tis. obyvatel kraje (SLDB 2011).

V Královéhradeckém kraji se nachází velký počet menších a středních sídel. Vzhledem k celorepublikovému průměru je patrný v kraji především větší počet malých obcí do 1000 obyvatel. Struktura osídlení kraje se liší podle okresů a vertikální polohy. Nejvíce rozdrobenou strukturu osídlení představuje okres Jičín, kde se nachází největší počet obcí do 500 obyvatel (SLDB 2011). V horských oblastech Krkonoš, Orlických hor a Broumovského výběžku je struktura osídlení rozptýlená s malou hustotou obcí (Strategie cestovního ruchu Královéhradeckého kraje, 2007). Na druhou stranu se v kraji nachází i vyšší počet měst s velikostí 5 000-19 999 obyvatel vzhledem k celorepublikovému průměru (SLDB 2011).

Obrázek 1: Administrativní členění Královéhradeckého kraje k roku 2012

Zdroj: upraveno podle ČSÚ 2014

1.2 Dostupnost a dopravní infrastruktura

Dopravní infrastruktura je v Královéhradeckém kraji poměrně hustá, ale zastaralá. Nachází se zde malé množství silnic vyšších tříd, jako jsou dálnice a rychlostní komunikace. Krajem prochází dva silniční koridory zahrnuté do evropské silniční sítě. Silnice E67 „Via Baltica“, která představuje silnici ve směru sever – jih, vytváří silniční spojení mezi Prahou, Hradcem Králové, Varšavou, Rigou, Tallinem a Helsinkami. Důležitá frekventovaná silnice E422, která je doposud však jen silnicí II. třídy, vede z Karlových Varů přes Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové a Olomouc do Žiliny. Mezinárodní železniční koridory procházejí mimo Královéhradecký kraj.

1.2.1 Silniční doprava

Hustota silniční sítě v kraji je vyšší, než je celorepublikový průměr, ale jejich kvalita je poměrně nízká. Krajem prochází pouze 17 km dálnice D11 (viz tab. 2), která spojuje Královéhradecký kraj s krajem

Středočeským a s Prahou. Tato dálnice je součástí evropského silničního koridoru E67. Rychlostní silnice nejsou v kraji zastoupeny (viz tab. 2). Do budoucnosti by však měl být zmodernizován evropský koridor E67 prodloužením dálnice D11 a vystavěním rychlostní silnice R11 směrem na Trutnov a hraniční přechod s Polskem Královec. Podobně by měl být zmodernizován úsek koridoru E422 výstavbou rychlostní silnice R35 směrem na Liberec (ŘSD 2013). V současné době je Královéhradecký kraj spojen s Polskem pouze silnicemi I. třídy, konkrétně I/16 ve směru hraničního přechodu Královec a I/33 ve směru hraničního přechodu Náchod. Další hraniční přechody se nacházejí v Krkonošském národním parku, CHKO Broumovsko a CHKO Orlické hory a jsou napojeny prostřednictvím silnic II. třídy. Ačkoli v souvislosti s připojením k schengenskému prostoru nemají již hraniční přechody takový význam, silniční síť je na tyto přechody stále napojena.

Nejvyšší intenzita dopravy v kraji je v okolí velkých měst, především na spojnici Hradce Králové a Pardubic a na dálnici D11, dále pak v okolí Jičína a Jaroměře (ŘSD 2010). Naopak nejnižší intenzita dopravy byla v roce 2010 podle sčítání ŘSD v oblastech CHKO a NP Krkonoše, kde je také nejmenší hustota silniční sítě.

Tabulka 2: Délka silniční sítě v Královéhradeckém kraji a České republice k 1. 1. 2013 [km]

	dálnice	rychlostní	I. třídy	II. třídy	III. třídy	Celkem	hustota silniční sítě
Královéhradecký kraj	17	x	439	893	2 420	3 769	0,79
Česká republika	751	442	5 808	14 543	34 172	55 717	0,71
Podíl na ČR [%]	2,26	x	7,56	6,14	7,08	6,76	x

Zdroj: ŘSD 2013

1.2.2 Železniční doprava

Podobně jako silniční síť je i hustota železniční sítě vyšší než celorepublikový průměr, ale její kvalita je poměrně nízká. Jen 15 % je elektrifikováno a zajištěna je pouze jednokolejnými tratěmi. Elektrifikovány jsou tratě Pardubice – Hradec Králové – Jaroměř a Týniště nad Orlicí – Hradec Králové – Velký Osek. Mimo Hradce Králové, který je napojený na I. železniční koridor, jsou významnými dopravními uzly v kraji Týniště nad Orlicí, Stará Paka, Jaroměř a Trutnov. Hraniční přechody do Polska jsou situovány v Meziměstí pro osobní přepravu a v Královci pro nákladní dopravu (Královéhradecký kraj 2014). Vzhledem k nedostatečné modernizaci železničních tratí a vozového parku jsou čekací doby, délka přepravy a celkový komfort pro cestující nedostatečný a železnice tak těžko odolává konkurenci silniční dopravy. Celkový počet přepravených osob za rok 2012 byl přes 6 mil. cestujících, což představuje méně než 4 % celorepublikového objemu. Přepravu cestujících zajišťuje 10 268 spojů, z toho přes 4 tis. ve všedních dnech a kolem 3 tis. o víkendu a svátcích (viz tab. 3).

Tabulka 3: Délka a výkony železniční dopravy v Královéhradeckém kraji a České republice v roce 2012

	Provozní délka	Hustota železniční sítě	Přeprava cestujících v kraji [tis.]	Vlakové spoje v rámci kraje			
				Pracovní den	Sobota	Neděle a svátky	celkem
Královéhradecký kraj	714	0,15	6 265	4 355	3 071	2 842	10 268
Česká republika	3 217	0,04	16 977	64 035	48 525	45 211	157 771
Podíl na ČR [%]	22,19	x	3,69	6,80	6,33	6,29	6,51

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR 2013

1.2.3 Veřejná (Integrovaná) doprava

Integrovanou autobusovou a železniční dopravu v kraji zajišťuje od roku 2004 Organizátor regionální dopravy v Královéhradeckém kraji (dále jen OREDO, systém IREDO). Od roku 2011 došlo k rozšíření integrované dopravy kraje o spolupráci s krajem Pardubickým a vznikl, tak jednotný systém obou krajů (OREDO 2014). Tento integrovaný systém umožňuje pohyb cestujících v rámci obou krajů na jeden jízdní doklad, což má významný vliv především na vzájemné vztahy dojížděky mezi kraji a zároveň došlo ke koordinaci a navázání spojů nejen v rámci celého Královéhradeckého kraje, ale i v rámci kraje Pardubického.

Veřejnou autobusovou dopravou bylo v roce 2012 přepraveno 14 mil. cestujících v rámci kraje, což představuje více než dvojnásobek přepravených osob železniční dopravou (viz tab. 3 a 4). Podobně i počet spojů, kterými je autobusová doprava v kraji zajišťována, je téměř trojnásobný oproti železniční dopravě (témě 32 tis. spojů, viz tab. 4). Na druhou stranu je počet autobusových spojů v pracovní den několikanásobně vyšší než v sobotu či v neděli a o svátcích, ale počet vlakových spojů je v rámci celého týdne vyrovnanější. Zároveň je z tab. 3 a 4 patrné, že podíl spojů a počtu cestujících na celorepublikovém objemu je mezi autobusovou a železniční dopravou podobný, a tedy že menší výkony železniční dopravy oproti dopravě autobusové jsou celorepublikovým problémem.

Tabulka 4: Výkony veřejné autobusové dopravy v Královéhradeckém kraji a České republice v roce 2012

	Přeprava cestujících v kraji (tis. osob)	Autobusové spoje v rámci kraje			
		Pracovní den	Sobota	Neděle a svátky	celkem
Královéhradecký kraj	14 063	20 360	5 507	5 884	31 751
Česká republika	344 988	333 838	85 535	92 431	511 804
Podíl na ČR [%]	4,08	6,10	6,44	6,37	6,20

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR 2012

1.2.4 Ostatní druhy dopravy

V kraji se nachází celkem osm veřejných vnitrostátních letišť, avšak letecká doprava má pro kraj pouze doplňkovou funkci, především sportovně-rekreační. Podle Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje na roky 2006-2015 má rozvojový potenciál neveřejné mezinárodní letiště v Hradci Králové pro svou blízkost k veřejnému mezinárodnímu letišti v Pardubicích, které je součástí páteřní sítě letišť České republiky.

Lodní doprava slouží v kraji pouze k rekreačním účelům. Řeka Labe je splavněna až od Chvaletic a ani do budoucna není záměr o prodloužení její splavnosti (Rozbor udržitelného rozvoje území pro Královéhradecký kraj 2008). Řeky v Královéhradeckém kraji jsou využívány především pro vodácké účely, např. v Kladském pomezí jsou částečně splavné řeky Labe, Metuje, Úpa, Dřevíč či Stěna, v Orlických horách a Podorlicku se sjíždí řeky Divoká Orlice, Orlice a Tichá Orlice a v Krkonošském národním parku je možné jednou ročně s povolením sjet horní tok Labe. V Hradci Králové je Labe využito pro rekreační plavby na parnicích či pramicích.

Pro rekreaci a cestovní ruch je významná cyklodoprava. Ačkoli je síť cyklotras a cyklostezek v kraji poměrně hustá, velkým nedostatkem stále zůstává její nedostatečné oddělení od silniční dopravy (Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006-2015). V kraji se nachází 110 km Labské stezky, která je součástí dálkové cyklistické trasy vedoucí od pramene Labe až k jeho ústí do Severního moře v celkové délce 1230 km. Podle sčítání ze srpna a září 2014 navštíví v letní sezóně měsíčně úsek Labské

stezky mezi Hradcem Králové a Kuksem 31 až 36 tisíc osob. Druhou plánovanou dálkovou trasou vedoucí krajem je Žitavská stezka, nazývaná také stezka „Berlín-Vídeň“, která vede od Jičína do Hradce Králové a dále do Pardubického kraje v délce 91 km, označeno je však zatím jen 20 km trasy (Aktualizace koncepce cyklodopravy Královéhradeckého kraje 2009). Cyklodoprava a cykloturistika je v kraji také umožněna využitím cyklobusů či ČD Bike. České dráhy umožňují přepravu kol ve vlaku, úschovnu kol na stanicích (8 stanic v kraji) či půjčení kola na stanici (3 stanice v kraji, ČD 2014).

1.3 Přírodní předpoklady

1.3.1 Charakter reliéfu

Reliéf Královéhradeckého kraje je výrazně vertikálně členitý a zahrnuje různé typy krajin. Nejvyšším bodem kraje je Sněžka (1603 m n. m.), která je zároveň i nejvyšším vrcholem České republiky (viz obr. 2). Naopak nejnižší bod se nachází při hranicích kraje na hladině řeky Cidliny (202 m n. m.).

Geomorfologicky náleží oblast kraje k provincii České tabule, která zde zasahuje dvěma subprovinciemi Krkonošsko-jesenickou a Českou tabulí. Kraj lze rozčlenit na tři geomorfologické oblasti – Krkonošskou oblast na severozápadě, Orlickou oblast na severovýchodě a na oblast Východočeské tabule. Státní hranice s Polskem lemují pohoří Krkonoš a Orlických hor, které jsou od sebe odděleny Žacléřskou a Broumovskou pahorkatinou s množstvím pískovcových skalních měst. Východočeská tabule nacházející se ve středu a na jihu kraje je tvořena především úrodnou polabskou nížinou. Na východě v oblasti Severočeské tabule se nachází pískovcová skalní města Českého ráje (Česká republika 2006).

Krkonošská oblast zasahuje do kraje přibližně polovinou svého území a zahrnuje Krkonoše a Krkonošské podhůří. Společně s Orlickou oblastí jsou součástí pásu hercynského pohoří vyvrásněného v prvohorách. Geologicky je pohoří tvořeno především metamorfovanými horninami, jako jsou svory a ortoruly, usazenými horninami (pískovci, dolomity, vápenci) a vyvřelými horninami (především žulou). Velkou část této oblasti pokrývá Krkonošský národní park, který byl v roce 1963 prvním vyhlášeným národním parkem na území České republiky (KRNAP 2014).

Orlická oblast je tvořena Orlickými horami, Podorlickou pahorkatinou a oblastí Broumovského výběžku. Do Královéhradeckého kraje spadá více jak polovina této oblasti. Orlické hory a Podorlicko jsou tvořeny převážně krystalickými břidlicemi, jako jsou svory, krystalické vápence, ruly a křemence a vyvřelými horninami žulami (Česká republika 2006). Nejvyšším vrcholem Orlických hor je Velká Deštná (1115 m n. m.).

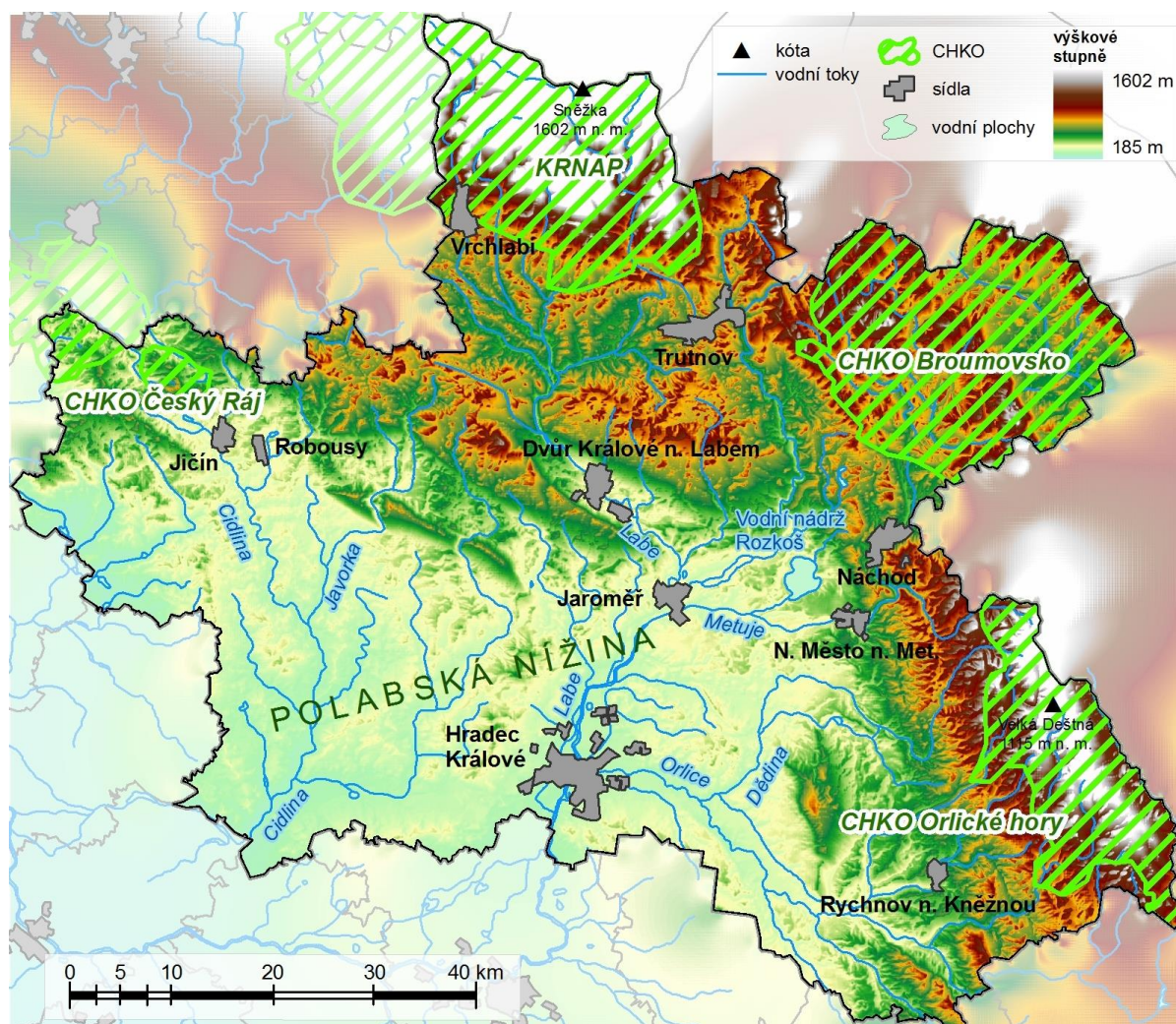
Broumovský výběžek pokrývají vrchoviny a pahorkatiny. Geologicky je tato oblast tvořena především pískovci, slepenci a jílovcí. Snadno opracovatelný materiál pískovců dal vznik významným atraktivitám oblasti, skalním městům Adršpašsko-teplické skály a Broumovské stěny. Celá oblast Broumovského výběžku byla v roce 1991 vyhlášena chráněnou krajinnou oblastí.

Polabská nížina, která z větší části pokrývá oblast Východočeské tabule, je tvořena převážně třetihorními a čtvrtohorními sedimenty jako jsou spraše, písky, štěrkopísky a hlíny, z toho důvodu je oblast pokryta kvalitními půdami a je zemědělsky využívána (Česká republika 2006).

Posledním významným typem krajiny v kraji je oblast Českého ráje, který je geologicky i geomorfologicky rozmanitým územím. Z toho důvodu byla tato oblast vyhlášena roku 1955 chráněnou krajinnou oblastí a v roce 2005 byla zařazena do evropské sítě geoparků. Český ráj je tvořen především druhohorními kvádrovými pískovci a terciárními vulkanity, které byly ve čtvrtohorách pokryty fluviálními sedimenty, sprašemi a suťovými pláštěmi. Oblast je významná především skalními městy,

soutěskami a roklinami (např. Prachovské skály). Do Královéhradeckého kraje spadá přibližně 30 % CHKO Český ráj (Správa CHKO Český ráj 2014)

Obrázek 2: Reliéf Královéhradeckého kraje

Poznámka: U nejvyššího vrcholu Sněžky se někdy uvádí hodnota 1602, nověji pak 1603 m n. m. Údaj v mapě se proto liší od údaje uváděného v textu.

1.3.2 Podnebí

Vzhledem k výrazné vertikální členitosti kraje jsou zde zastoupeny téměř všechny klimatické oblasti České republiky. Horské oblasti Krkonoš a Orlických hor spadají do chladných podnebných oblastí, jejich podhůří a oblast Broumovská spadá z větší částí do mírně teplé a část kraje v povodí Labe do teplé podnební oblasti. Průměrné roční teploty se pohybují od 2° C na Sněžce do 10° C v polabské nížině. Průměrný roční úhrn srážek sleduje podobné rozdělení jako v případě rozložení teplot, nejvyšší úhrn srážek připadá na území nejvyšších částí Krkonoš a Orlických hor (1 300 mm) a naopak nejnižší na oblast Hradecka (600 mm; ČHMÚ 2014). Sněhová pokrývka je v kraji odvislá od nadmořské výšky. V Orlických horách sněží v průměru od 40 dní v podhůří do 80 dní na vrcholech hor. Sněhová pokrývka se zde pohybuje v průměru od 40 cm v podhůří do 100 cm v nejvyšších částech (Správa CHKO Orlické hory 2014). V Krkonoších se množství sněhu pohybuje od 100 do 300 cm a leží zde v průměru od 70 dnů v podhůří do 180 dnů v nejvyšších částech (Správa KRNAP 2014).

Vzhledem k dlouhodobému trendu klimatických změn se dlouhodobě zvyšuje průměrná roční teplota (podle ČHÚ vzrostla průměrná roční teplota za posledních 50 let České republiky o 0,6° C), dochází ke zvyšování počtu dní s vysokými teplotami (zvýšení počtu letních dnů o 13 a tropických o 6) a snižování průměrného počtu dnů s nízkými teplotami (počet mrazových dnů o 8 a ledových o 6; ČHMÚ 2014). Tyto změny klimatu mají významné dopady především na zimní lyžařskou sezónu České republiky, a tím vyšší vynaložené náklady na zasněžování, zastřešování a budování indoorových aktivit.

1.3.3 Vodstvo

Královéhradecký kraj je bohatým a významným regionem v oblasti vodních toků. Pramení zde jedna z nejvýznamnějších českých řek, Labe, jejíž povodí pokrývá téměř celý kraj. Výjimkou je část Broumovského výběžku, který spadá prostřednictvím řeky Stěnavy do povodí Odry.

Labe pramení v západní části Krkonoš na náhorní plošině Labská louka a protéká v severojižním směru celým krajem přes Hradec Králové až do obce Vysoká nad Labem, kde kraj opouští. Ačkoli pramen řeky Labe je turisty a výletníky hojně navštěvován, její skutečný pramen leží severněji v nepřístupném rašeliništi. Na horním toku řeky v oblasti NP Krkonoše se nachází několik vodopádů – Pančavský, Pudlavský a Labský (Správa KRNP 2014). Na počátku 20. století byla na řece postavena vodní nádrž Bílá Třemešná, která je dnes známá jako Les Království. Tato oblast je návštěvníky vyhledávaná nejen pro malebnou krajinu, ale také pro samotnou přehradní stavbu, která byla roku 1958 zapsána jako nemovitá památka a Nařízením vlády č. 50/2010 byla prohlášena národní kulturní památkou.

Nejvýznamnějšími přítoky Labe jsou na území kraje řeky Úpa, Metuje, Orlice a Cidlina. Úpa pramení v Krkonoších v Úpské rašelině ve výšce 1420 m n. m a je tedy nejvýše pramenící řekou České republiky (Správa KRNP 2014). Řeka protéká Babiččiným údolím, kde se nachází turisticky významný Viktorčin splav, a do Labe se vlévá u města Jaroměř. Metuje pramení v oblasti Broumovského výběžku a vlévá se do Labe nedaleko soutoku Labe s Úpou. Orlice vzniká soutokem dvou řek Tiché a Divoké Orlice. Divoká Orlice pramení na polské straně Orlických hor, Tichá Orlice pramení v Hanušovské vrchovině. Spojená Orlice protéká Hradcem Králové, kde se vlévá do Labe. Řeka Orlice i s jejími zdrojnicemi je využívána pro vodní turistiku (Královéhradecký kraj 2014).

Kvalita vodních toků v kraji je poměrně dobrá, především díky výstavbě systému čističek odpadních vod (dále jen ČOV). Labe v celé své délce protékající krajem nevykazuje vyšší stupeň znečištění než III. V horním toku po Vrchlabí se čistota vody v Labi pohybuje v I. třídě, tedy neznečištěná voda. V úseku od Vrchlabí po Dvůr Králové nad Labem vykazuje Labe mírné znečištění a od Dvora Králové n. L. po hranici kraje spadá tok do třídy mírně znečištěné až znečištěné vody. Ostatní vodní toky v kraji spadají do tříd mírně znečištěné až znečištěné vody (Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020, 2012).

V Královéhradeckém kraji se také nachází velké množství vodních nádrží, rybníků a umělých koupališť vhodných pro letní rekreaci u vody. Z těch turisticky nejvýznamnějších je možné jmenovat vodní nádrž Rozkoš, která se nachází v okrese Náchod, a slouží nejen k letní rekreaci, ale také jako protipovodňová ochrana, pro chov ryb nebo sportovní využití (viz obr. 2).

1.3.4 Ochrana přírody a krajiny

Chráněná území pokrývají celkem přes 20 % rozlohy kraje. Zahrnují jeden národní park (Krkonošský národní park, KRNP), tři chráněné krajinné oblasti (CHKO Orlické Hory, CHKO Broumovsko a CHKO Český ráj) a 126 maloplošných chráněných území (viz tab. 5). Z celkové výměry zvláště chráněných území České republiky se v kraji nachází přibližně 8 % území, z toho největší část zaujímají plochy

národních přírodních rezervací, z nichž se v kraji nachází více jak polovina, a plochy národních parků (20 %, viz tabulka 5). V kraji se dále nachází 5 chráněných ptačích oblastí, 75 Evropsky významných lokalit a 396 památných stromů (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, dále jen AOPK ČR 2014).

Nejvyšší stupeň ochrany v kraji představuje Krkonošský národní park (KRNAP), který byl vyhlášen národním parkem v roce 1963 pro svou jedinečnou rozmanitost horských ekosystémů. KRNAP celkově pokrývá 550 km² (vč. ochranného pásma) a rozkládá se na území dvou krajů, Libereckého (35 %) a Královéhradeckého (65 %). Území národního parku je rozděleno do tří oblastí s rozdílným stupněm ochrany. První stupeň přísné ochrany se rozkládá v nejvyšších částech pohoří a zaujímá přes 4 tis. ha (Správa KRNAP 2014). Od roku 1992 jsou Krkonoše zařazeny také do celosvětové sítě biosférických rezervací UNESCO jako území dlouhodobého soužití člověka s horskou přírodou. Oblast Krkonoš také pokrývá soustava chráněných území NATURA 2000, jež je tvořena dvěma typy ochrany – ptačími oblastmi a evropsky významnými lokalitami, které slouží k ochraně stanovišť, rostlin a živočichů. V neposlední řadě se na území Krkonoš nachází několik maloplošných chráněných oblastí např. Labská soutěska, Anenské údolí nebo Lom Strážné (AOPK ČR 2014).

CHKO Broumovsko, která byla vyhlášena v roce 1991 na ploše 410 km², je jedinou CHKO, jež se nachází celou svou výměrou na území kraje. Oblast je významná především pro svá rozsáhlá území skalních měst Adršpašsko-teplické skály a Broumovské stěny, malebnou krajinu a jedinečnou lidovou a církevní architekturu. Podobně jako v oblasti Krkonoš se i zde nachází lokality NATURA 2000 a maloplošná chráněná území, z nichž turisticky významné jsou např. 2 národní přírodní rezervace: Adršpašsko-teplické skály a Broumovské stěny; národní přírodní památka Polické stěny; přírodní rezervace: Křížová cesta a Ostaš. Do správy CHKO Broumovsko také spadá turisticky navštěvovaná národní přírodní památka Babiččino údolí.

CHKO Orlické hory spadají většinou svého území do Královéhradeckého kraje, menší část CHKO pak zasahuje do kraje Pardubického. Celková rozloha území chráněné oblasti zaujímá 204 km² a byla vyhlášena v roce 1969. Na území CHKO Orlické hory se nachází celkem 21 maloplošných chráněných území, turisticky významná je např. přírodní rezervace Zemská brána, kterou protéká řeka Divoká Orlice vytvářející hlubokou soutěsku. Významná jsou také četná prameniště řek, která vytvářejí systém rozmanitých vodních ekosystémů. Součástí ochrany CHKO Orlické hory je také lidová architektura podhorských vesniček (MŽP ČR 2010).

Posledním velkoplošným chráněným územím kraje je CHKO Český ráj, který však do kraje zasahuje pouze 30 % svého území. Další části CHKO spadají do správy Středočeského a Libereckého kraje. CHKO Český ráj je nejstarší chráněnou krajinnou oblastí v České republice a byla vyhlášena roku 1955, v roce 2002 došlo k jejímu rozšíření na současných 182 km². Ochrana této oblasti spočívá nejen v geologicky a geomorfologicky rozmanitém reliéfu jako jsou pískovcová skalní města (Prachovské skály) a v rozmanitosti fauny a flóry, ale také v množství stavebních památek jako jsou hrady, zámky a objekty lidové architektury. V roce 2005 byla oblast CHKO Českého ráje a přilehlých oblastí zařazena do evropské sítě geoparků. „Tyto oblasti patří pro své přírodní a krajinné hodnoty k nejvíce rekreací zatíženým velkoplošným chráněným územím“ (MŽP ČR 2010, s. 39).

Tabulka 5: Chráněná území v Královéhradeckém kraji k roku 2012

	Počet	Rozloha [ha]	Podíl na rozloze kraje [%]	Podíl na rozloze chráněných oblastí České republiky [%]
Národní parky	1	24 553	5,16	20,55
Chráněné krajinné oblasti	3	68 821	14,46	6,33
Maloplošné chráněné území	126	6 620	1,39	6,83
v tom:				
<i>Národní přírodní památky</i>	3	1 020	0,21	3,62
<i>Národní přírodní rezervace</i>	5	2 391	0,50	5,31
<i>Přírodní památky</i>	80	1 857	0,39	4,75
<i>Přírodní rezervace</i>	38	1 352	0,28	5,39
Chráněné oblasti celkem	130	99 994	21,01	7,99

Zdroj: ČSÚ 2013

Královéhradecký kraj je také bohatou zásobárnou povrchových i podzemních vod, z nichž zvláště významné lokality jsou zařazeny do chráněných oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV). Tyto chráněné oblasti pokrývají celkově 62 % kraje. Nejvýznamnějšími oblastmi jsou např. Polická pánev nebo oblast Lité (Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020, 2012).

1.4 Socioekonomické předpoklady

Území dnešního Královéhradeckého kraje byla osídlována již v pravěku. První sídla byla koncentrována v povodí Labe a ostatních říčních toků a postupně docházelo k osidlování výše položených poloh. Koncem 13. století se začala rozvíjet opevněná královská města, jako byl Hradec Králové, Jaroměř, Dvůr Králové nad Labem, Trutnov nebo Nový Bydžov. Významným impulzem rozvoje kraje byla také přítomnost obchodní cesty procházející krajem a spojující Prahu se Slezskem a Polskem tzv. Kladská stezka.

V polovině 18. století bylo odtrženo od Královéhradeckého kraje Kladsko a velká část Slezska. Kraj se tak stal příhraniční oblastí a postupně docházelo k jeho opevňování, v tomto období vznikla např. pevnost Josefov. Na počátku 19. století došlo v kraji v rámci průmyslové revoluce k zakládání průmyslových podniků jako byly cukrovary, textilky a strojírenské závody.

Po druhé světové válce došlo podobně jako v jiných regionech České republiky k odsunu německého obyvatelstva z příhraničních oblastí a k následnému dosídlení těchto oblastí obyvateli z jiných částí republiky. Tato událost měla významný vliv na sídelní strukturu příhraničních oblastí a na jejich celkový rozvoj. Od 60. do 90. let 20. století byl Královéhradecký kraj sloučen s krajem Pardubickým do Východočeského kraje. K opětovnému vzniku Královéhradeckého kraje došlo v roce 2000 (Královéhradecký kraj 2014).

1.4.1 Obyvatelstvo a lidské zdroje

Královéhradecký kraj se počtem obyvatel řadí spíše k méně lidnatým krajům České republiky (pořadí viz tab. 1). Poměr žen a mužů je podobně jako v případě celorepublikového průměru mírně vyšší ve prospěch mužů. Odlišný stav oproti českému průměru je možné vidět ve větším zastoupení obyvatel starších 64 let a v průměrném věku obyvatel kraje, který je jeden z nejvyšších ze všech krajů České republiky (viz tabulka 6). Tato skutečnost indikuje stárnutí obyvatelstva, což může mít v budoucnosti

neblahý vliv na ekonomický rozvoj kraje. Navíc v kraji dochází dlouhodobě k úbytku obyvatel. V roce 2012 byl celkový úbytek obyvatel 1,9 ‰, který byl z větší části tvořen především vystěhováním obyvatel (viz tabulka 6). K vystěhování dochází zejména u mužů ve věku 15-64 let, což může prohlubovat ekonomické problémy kraje.

Tabulka 6: Vybrané ukazatele o obyvatelstvu Královéhradeckého kraje a České republiky v roce 2012

	Celkem	z toho v %		z toho ve věku v %			Průměrný věk	Přírůstek v ‰	
		muži	ženy	0-15	15-64	64 a více		přirozený	celkem
Hradec Králové	162 689	49	51	14	67	19	42,3	0,10	-0,80
Jičín	79 314	50	50	15	68	18	41,8	-2,00	-4,70
Náchod	111 874	49	51	15	67	18	41,7	-1,10	-3,00
Rychnov nad Kněžnou	n. 79 169	49	51	15	68	17	41,1	-0,50	1,00
Trutnov	119 900	49	51	15	68	17	41,6	-0,50	-1,30
Královéhradecký kraj	552 946	49	51	15	67	18	41,8	-0,80	-1,90
Česká republika	10 516 125	49	51	15	68	17	41,1	0,04	1,00

Zdroj: ČSÚ 2013

Nejlidnatějším okresem v kraji je Hradec Králové, který je také okresem s nejvyšším průměrným věkem obyvatel a nejvyšším podílem obyvatel ve věku nad 64 let, celkový úbytek obyvatel je zde však nejnižší. Naopak nejvyšší celkový úbytek byl v roce 2012 zaznamenán v okrese Jičín, který je celkově nejméně lidnatým okresem kraje, v roce 2012 se z okresu vystěhovalo 15,4 ‰ obyvatel (ČSÚ 2013). Jediným okresem s celkovým přírůstkem obyvatel je Rychnov nad Kněžnou, který je také okresem s nejnižším průměrným věkem obyvatel v kraji (viz tabulka 6).

Vzdělanostní struktura obyvatel je významným ukazatelem kvality lidských zdrojů. Vzělanostní úroveň obyvatelstva v kraji dlouhodobě vzrůstá. Významně se zvýšil především počet lidí s vysokoškolským vzděláním, a to téměř o 50 % za poslední 10 let. Naopak obyvatel s nižším stupněm vzděláním a obyvatel bez vzděláním významně ubývá (SLBD 2011). V roce 2011 bylo v Královéhradeckém kraji celkem 33 % lidí se středním vzděláním bez maturity a přes 31 % obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou. Podíl vysokoškoláků v kraji v roce 2011 převyšoval celorepublikový průměr o více než 2 % (viz tabulka 7).

Tabulka 7: Vzělanostní struktura obyvatel Královéhradeckého kraje a České republiky starších 15 let v roce 2011 [%]

	Základní vč. neukončeného	Střední vč. vyučení (bez maturity)	Úplné střední s maturitou a vyšší odborné vč. nástavbového	Vysokoškolské	Bez vzděláním
Královéhradecký kraj	17,6	33,0	31,2	12,5	0,5
Česká republika	17,6	35,5	31,7	10,1	0,5

Zdroj: SLBD 2011

1.4.2 Struktura ekonomiky a zaměstnanost

„Královéhradecký kraj je možné charakterizovat jako zemědělsko-průmyslový region s velkým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Centra průmyslu se soustřeďují především ve velkých městech, intenzivní zemědělství v Polabí a největší koncentrace cestovního ruchu je v Krkonoších“ (Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020, 2012, s. 43). Z hlediska regionálních účtů se Královéhradecký kraj nachází mírně pod celorepublikovým průměrem, v pořadí mezi kraji se však řadí do první poloviny. Čistý disponibilní důchod domácností byl v roce 2012 přibližně 184 tis. Kč na jednoho obyvatele, to představuje 5. nejvyšší disponibilní důchod mezi kraji České republiky. Vzhledem k vysokému počtu obyvatel kraje starších 64 let (viz tab. 6) je v kraji v celorepublikovém průměru menší počet ekonomicky aktivního obyvatelstva a tedy vyšší množství obyvatel ekonomicky neaktivního (velký podíl tvoří především obyvatelé v důchodu, kterých za poslední 10 let významně přibýlo, SLBD 2011). Počtem ekonomicky neaktivních osob se kraj řadí na 11. místo mezi kraji České republiky (viz tab. 8), tento jev je dále umocňován nejen pokračujícím stárnutím obyvatel, ale také velkým procentem úbytku populace prostřednictvím vystěhování (viz kap. 1.4.1). Míra nezaměstnanosti v kraji jen mírně převyšuje celorepublikový průměr a kraj se tak nachází v první polovině mezi kraji České republiky (viz tab. 8).

Tabulka 8: Vybrané ukazatele regionálních účtů a zaměstnanosti v Královéhradeckém kraji a České republice v roce 2012

	Královéhradecký kraj	Česká republika	Pořadí kraje v České republice
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele [Kč]	313 525	365 955	7
Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele [Kč]	184 495	192 784	5
Ekonomicky aktivní populace starších 15 let	57,4	58,3	11
Ekonomicky neaktivní	42,6	41,7	11
Míra zaměstnanosti [%]	54,4	53,3	10
Obecná míra nezaměstnanosti [%]	7,1	7,0	6

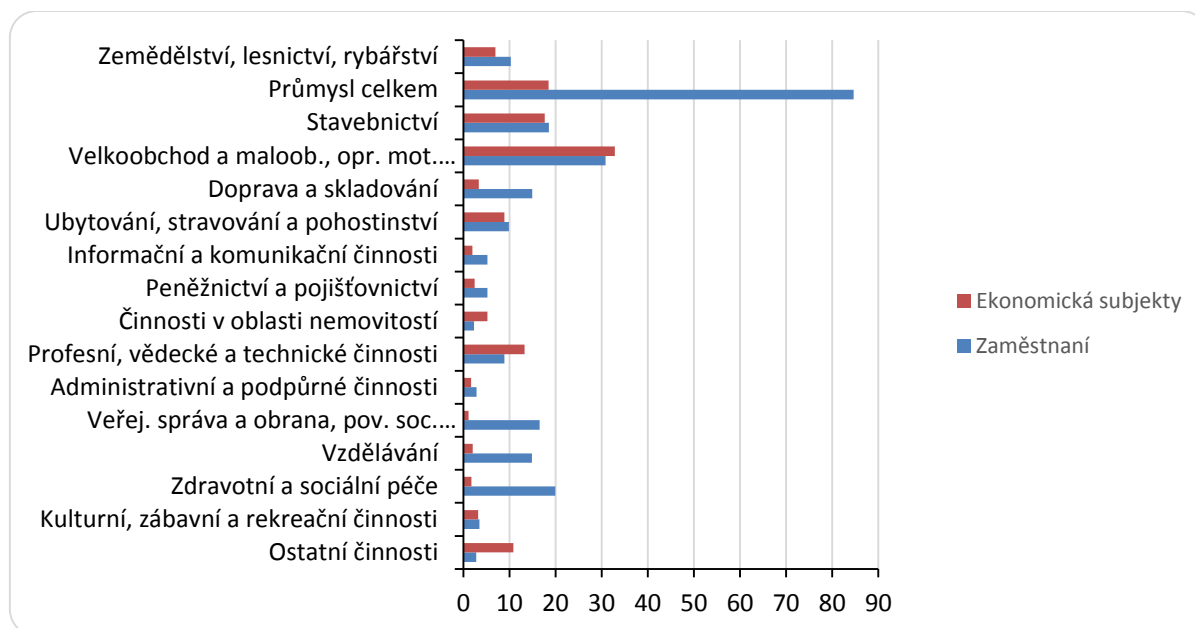
Zdroj: ČSÚ 2013

Podle struktury zaměstnanosti je nejvíce obyvatel Královéhradeckého kraje zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu, který zaměstnává téměř 80 tis. lidí. V kraji se nachází přes 18 tis. průmyslových podniků, z nichž pouze 45 podniků má 250 a více zaměstnanců (ČSÚ 2013). Vysoká zaměstnanost obyvatel kraje v průmyslu souvisí mimo jiné také s pracovní dojížděkou do sousedního Pardubického kraje, zvláště intenzivní jsou dojížděkové vazby mezi okresem Hradec Králové a Pardubicemi. Druhým významným odvětvím zaměstnanosti v kraji je velkoobchod, maloobchod a oprava vozidel, který zaměstnává přes 30 tis. obyvatel v přibližně 33 tis. podnicích (viz graf 1).

Z hlediska cestovního ruchu je významná zaměstnanost v odvětví ubytování, stravování a pohostinství, kde pracuje téměř 10 tis. zaměstnanců v přibližně v 9 tis. podnicích (viz graf 1). Většina ekonomických subjektů však v rámci monitoringu ČSÚ neuvedla počet zaměstnanců nebo žádné zaměstnance nemají (více než 7 tis. ekonomických subjektů), proto je obtížné určit velikost podniků. Z těch ekonomických subjektů, které velikost uvedly, se více než 1000 nachází v kategorii do 9 zaměstnanců, přibližně 100 v kategorii 10-49 zaměstnanců a pouze 4 podniky mají 50 až 249 zaměstnanců (ČSÚ 2013). Z tohoto faktu je patrné, že se jedná především o menší podniky a zařízení. Další skutečností je sezónní charakter cestovního ruchu, a tím najímání sezónních pracovníků, kteří nemusejí být v šetření podchyceni.

Skutečný počet zaměstnanců a tedy postavení cestovního ruchu v kraji z hlediska zaměstnanosti, stejně jako postavení cestovního ruchu v regionální ekonomice kraje nelze zjistit. Ubytování, stravování a pohostinství je navíc pouze jedním z ekonomických odvětví, které přispívají k zaměstnanosti a příjmům národní (regionální) ekonomiky. Ve skutečnosti existuje množství odvětví, která jsou do cestovního ruchu zapojena, jako je např. doprava, dodavatelství, maloobchod, poradenské a administrativní služby aj. Tyto údaje jsou na národní úrovni zjišťovány pomocí satelitního účtu cestovního ruchu, který je do statistických šetření zařazen od roku 2003. Regionální účty cestovního ruchu však zatím sestavovány nejsou, a proto není možné na nižších řádovostních úrovních tyto údaje získat.

Graf 1: Struktura zaměstnanosti a počet ekonomických subjektů v národním hospodářství podle odvětví CZ-NACE v Královéhradeckém kraji v roce 2012 [v tis.]

Zdroj: ČSÚ 2013

1.5 Klíčové závěry

- Královéhradecký kraj se polohou řadí ke spíše periferním regionům v rámci České republiky, význam jeho historické polohy na obchodní stezce mezi Prahou a Polskem se zmenšil po výstavbě I. železničního koridoru procházejícím Pardubicemi.
- Dopravní dostupnost kraje je poměrně dobrá, ale stav dopravní infrastruktury je zastaralý a velmi vytížený.
- Reliéf kraje je rozmanitý s významnou vertikální členitostí a různými typy krajin, které jsou turisticky přitažlivé.
- Na území kraje se nachází velké množství velkoplošných i maloplošných chráněných území, která jsou na území České republiky často jedinečné svými přírodními i kulturními hodnotami.
- Kraj se řadí k průmyslově-zemědělským regionům s významným potenciálem pro cestovní ruch.
- Z hlediska lidského kapitálu je v kraji problematický především vyšší průměrný věk obyvatel a stárnutí populace doplněné vyšší mírou vystěhování, a tím celkovým úbytkem obyvatelstva kraje.

- Zaměstnanost se pohybuje mírně nad celorepublikovým průměrem, obecná míra nezaměstnanosti je průměrná, problémem je poměrně nízký poměr ekonomicky aktivního obyvatelstva, a tedy vyšší poměr ekonomicky neaktivních obyvatel, především důchodců.
- Zaměstnanost v cestovním ruchu a celkové přispění cestovního ruchu do regionální ekonomiky není možné zcela posoudit, jelikož regionální satelitní účty cestovního ruchu zatím nejsou ČSÚ vypracovávány.
- Na území kraje se nachází řada významných kulturních památek, které jsou zároveň atraktivními turistickými cíli: barokní areál Kuks, barokní Broumovsko, Nové Město nad Metují (zámek a historické jádro města) a řada dalších.

2. Cestovní ruch kraje v širším geografickém kontextu

2.1 Postavení odvětví cestovního ruchu České republiky

Podle UNWTO (2013) se cestovní ruch stal v posledních letech hlavním hybatelem socio-ekonomického rozvoje, a to prostřednictvím generování příjmů z exportu, vytvářením pracovních míst a podniků a rozvojem infrastruktury. Celkově se cestovní ruch a cestování podílely v roce 2013 9,5 % na tvorbě světového HDP, 4,4 % na světových investicích a 5,4 % na světovém exportu. Každé 11 pracovní místo ve světě bylo vytvořeno odvětvím cestovního ruchu (WTTC 2014).

Dlouhodobě nejvíce navštěvovaným makroregionem světa je Evropa, která se v roce 2012 podílela 52 % na mezinárodních příjezdech a 43 % na mezinárodních příjmech z cestovního ruchu (UNWTO 2013). Na druhou stranu byl růst mezinárodních příjezdů mezi roky 2005 až 2012 v Evropě nejnižší ze všech světových makroregionů, což indikuje postupné oslabování pozice Evropy v mezinárodním cestovním ruchu (UNWTO 2013, Koncepce 2013).

Česká republika se podle UNWTO řadí do subregionu Střední a Východní Evropy (CEE), která se v roce 2012 podílela 10,8 % na mezinárodních příjezdech a pouze 5,3 % na mezinárodních příjmech, což je nejméně ze všech evropských subregionů. Na druhou stranu jsou však země CEE nejrychleji se rozvíjejícími zeměmi Evropy s růstem mezinárodních příjezdů mezi lety 2005 až 2012 více než 3 %, což se pohybuje nad evropským průměrem. Růst mezinárodních příjmů byl v zemích CEE mezi roky 2011 a 2012 dokonce nad celosvětovým průměrem, 5,2 % (UNWTO 2013).

Česká republika se na mezinárodních příjezdech Evropy v roce 2012 podílela 1,7 % s celkovým počtem téměř 9 mil. příjezdů, tedy počtem srovnatelným např. s Belgií, Švýcarskem, Maďarskem či Chorvatskem. Podíl na mezinárodních příjmech z cestovního ruchu je v České republice o málo nižší – 7 mld. USD, což představuje 1,5 % příjmů Evropy (UNWTO 2013). Celkově do ubytovacích zařízení v České republice přijelo 13 mil. turistů a strávilo zde 39,5 mil nocí v roce 2012, což řadí Českou republiku na 14. resp. 13. pozici mezi zeměmi Evropské Unie (Eurostat 2013).

Cestovní ruch zaujímá významnou pozici v národní ekonomice České republiky. V roce 2013 se přímo podílel na tvorbě HDP 2,9 % (5,6 mld. USD), to představuje hodnotu mírně pod evropským průměrem (3,1 %). Naopak přímý podíl na zaměstnanosti byl v roce 2013 nad evropským průměrem a představoval 5 % celkové zaměstnanosti v České republice (249 tis. pracovních míst). Pokud započítáme i nepřímé a indukované vlivy, činil podíl cestovního ruchu na HDP 8,4 % (16,7 mld. USD) a podíl na celkové zaměstnanosti činil 10,4 % (512 tis.). Výše kapitálových investic do cestovního ruchu v roce 2013 představovala 2 mld. USD (4,5 % z celkových investic). Na celkovém exportu se cestovní ruch podílel 4,9 %. Nejvíce přispívá k tvorbě produktu cestovního ruchu v České republice volnočasový cestovní ruch, který se na výdajích podílí více než 80 %, obchodní cestovní ruch se podílí necelými 20 %. Spotřeba domácího cestovního ruchu představovala 40,4 % produktu cestovního ruchu, oproti zahraničnímu cestovnímu ruchu, který představoval 59,6 % v roce 2013 (WTTC 2014).

2.1.1 Postavení regionu soudržnosti NUTS II Severovýchod

Regiony soudržnosti byly České republice vytvořeny po vstupu do Evropské unie pro potřeby srovnání jednotlivých evropských regionů a možnosti rozdělování financí z evropských fondů. Celkem se na území České republiky nachází 8 regionů soudržnosti, které jsou složeny z jednotlivých krajů. Region Severovýchod se skládá, jak již bylo uvedeno výše, ze tří krajů – Liberecký, Pardubický a Královéhradecký. Region sousedí se 4 českými regiony soudržnosti (Severozápad, Střední Čechy,

Jihozápad a Střední Morava) a 1 polským (Dolnoslezský). Finanční prostředky z Evropské unie jsou regionům NUTS II poskytovány na základě výše regionálního HDP na obyvatele, tato podpora je stanovena především pro regiony s HDP/obyv. rovným či nižším než 75 % průměru EU-27. České republiky tuto hranici splňují všechny regiony s výjimkou Prahy (viz Tabulku Tabulka 9). Severovýchod můžeme zařadit do středně rozvinutých regionů na území České republiky (podle výše HDP – 5. místo) s 3. nejvyšším počtem obyvatel (po Praze a regionu Jihovýchod). Ačkoli tento region tedy nepatří k nejméně rozvinutým, je jeho podpora rozvoje velmi významná vzhledem k velkému procentu obyvatel, které v něm žije. Na základě velkého přírodního a kulturního potenciálu této oblasti mohou být zdroje pro jeho rozvoj hledány mj. v oblasti cestovního ruchu, ovšem pouze za předpokladu intenzivní a kvalitní spolupráce mezi jednotlivými regiony zahrnující mj. také přeshraniční spolupráci především s polským Dolnoslezským regionem.

Tabulka 9: Podíl obyvatelstva vybraných regionů České republiky a Polska, na něž se vztahuje regionální podpora v období 2014–2020

Regiony NUTS II	HDP na obyvatele ¹	Podíl obyvatel státu
CZ02 Střední Čechy	73,00	11,95 %
CZ03 Jihozápad	69,33	11,50 %
CZ04 Severozápad	64,33	10,87 %
CZ05 Severovýchod	65,67	14,36 %
CZ06 Jihovýchod	73,33	15,86 %
CZ07 Střední Morava	64,67	11,72 %
CZ08 Moravskoslezsko	68,00	11,83 %
PL51 Dolnoslezské	65,33	7,53 %
PL43 Lubušské	51,00	2,65 %

Zdroj: Evropská Komise 2013

Region soudržnosti Severovýchod je druhým nejnavštěvovanějším regionem České republiky, v roce 2012 zde turisté strávili po Praze nejvíce nocí. Objem cestovního ruchu v regionu Severovýchod ale od roku 2002 významně klesá. Počet přenocování poklesl mezi lety 2002 až 2012 o 22 %. Zatímco v ostatních sledovaných regionech dochází spíše ke zkracování doby pobytu, tedy dochází k poklesu přenocování, ale nikoli k poklesu příjezdů do ubytovacích zařízení, v regionu Severovýchod klesají jak příjezdy, tak přenocování (viz Tabulka 10).

V Evropské unii je celkově velmi významný domácí cestovní ruch, domácí cestovní ruch se podílí 56 % na celkovém počtu přenocování v EU-28. Tradičně významnější podíl příjezdového cestovního ruchu se realizuje ve velkých městech jako např. v Praze, kde se zahraniční cestovní ruch podílí na celkovém počtu přenocování 90 %. Z českých regionů je dále významnější podíl zahraničních návštěvníků v regionu soudržnosti Severozápad, kde vytvářejí velké procento návštěvníků ruští turisté v Karlových Varech. V regionu Severovýchod představoval v roce 2012 podíl přenocování domácích a zahraničních návštěvníků 78 % ku 22 %.

¹ Měřený paritou kupní síly, průměr za tři roky tzn. 2008-2010 (EU-27=100)

Pokud poměříme počet turistů s počtem obyvatel regionu, neboli použijeme ukazatel míry turistické intenzity, pohybuje se Praha oproti ostatním regionům vysoko nad unijním průměrem. Turistická intenzita v regionu Severovýchod je třetí nejvyšší ze sledovaných regionů a pohybuje se jen mírně pod průměrem EU-28. Podobných hodnot dosahuje Severovýchod i v denním průměru počtu turistů na km² (viz tab. 12). Z celkového srovnání s českými a sousedícími polskými regiony je patrné, že region Severovýchod zaujímá v dané oblasti významnou pozici. Ta je však limitována především silnou konkurencí Prahy, do které směřuje většina zahraničních návštěvníků České republiky.

Tabulka 10: Srovnání návštěvnosti v ubytovacích zařízeních ve vybraných regionech soudržnosti NUTS II v roce 2012

Region soudržnosti NUTS II	Příjezdy [v tis.]	Index růstu příjezdů (2002=100)	Přenocování [v tis.]	Index růstu přenoc. (2002=100)	Poměr přenoc. domácí / zahraniční	TIR ²	TDR ³
EU-28	854178	x	2579288	x	56/44	169	1,61
Průměr EU-28	3140	x	9483	x	56/44	169	1,61
Severovýchod	1893	88	6374	78	78/22	126	1,40
Severozápad	1130	106	5674	101	34/66	100	1,80
Střední Čechy	717	106	1788	80	76/24	56	0,44
Praha	5394	213	13602	194	10/90	434	75,10
Jihovýchod	1470	124	3134	96	73/27	88	0,61
Jihozápad	1546	125	4265	98	75/25	128	0,66
Střední Morava	889	100	2936	77	87/13	73	0,87
Moravskoslezsko	607	91	1794	70	82/18	49	0,91
Dolnoslezské	2186	139	5718	110	80/20	75	0,79
Lubušské	646	129	1310	122	80/20	63	0,26

Zdroj: Eurostat 2014

2.2 Postavení kraje v cestovním ruchu České republiky

Královéhradecký kraj je 4. nejnavštěvovanějším krajem České republiky a v počtu přenocování zaujímá dokonce 3. místo (viz Tabulka 11). Velkým konkurentem je především Praha, která se pohybuje vysoko nad celorepublikovým průměrem, a to jak v počtu příjezdů, tak v počtu přenocování. Do Prahy navíc směřuje většina zahraničních turistů, jak již bylo zmíněno v kap. 2.1. Tato skutečnost je dána nejen velkým významem Prahy z hlediska turistických atrakcí a památek světového významu, ale také dobrým dopravním spojením, především přítomností mezinárodního letiště. Druhým turisticky významným krajem, a to především z hlediska zahraničních návštěvníků, je kraj Karlovarský. Ten je unikátní především tradičními lázeňskými středisky, což má pozitivní vliv na celkovou délku pobytu turistů, která je zde jedna z nejdelších České republiky. Královéhradecký kraj se sice pohybuje pod celorepublikovým průměrem, jak v počtu přenocování, tak v počtu příjezdů, ale celkově je jedním z nejnavštěvovanějších, a to především z hlediska domácích návštěvníků, kteří vytváří 76 % přenocování v kraji (viz Tabulka 11). Z hlediska dlouhodobého vývoje (od roku 2002) však intenzita cestovního ruchu v kraji klesá. Mezi lety 2002 až 2012 klesl roční počet přenocování v Královéhradeckém kraji o 20 %. V celorepublikovém průměru počet přenocování České republiky stagnuje. Jedinými kraji, ve kterých počet přenocování od roku 2002 vzrostl, je hl. m. Praha a

² Míra turistické intenzity (ang. tourist intensity rate) – počet turistů v destinaci na 100 obyvatel

³ Hustota výskytu turistů (ang. tourist density rate) – průměrný denní počet turistů v destinaci na 1 km²

Karlovarský kraj, v kraji Jihočeském a Jihomoravském počet přenocování spíše stagnuje, ve všech ostatních krajích klesá. Při pohledu na míru turistické penetrace (TPR) a hustotu výskytu turistů (TDR) se Královéhradecký kraj pohybuje nad celorepublikovým průměrem a nachází se na třetím, resp. čtvrtém místě po Praze, Karlovarském a Libereckém kraji.

Tabulka 11: Srovnání návštěvnosti HUZ⁴ v krajích České republiky v roce 2012

Kraj (NUTS III)	Příjezdy [v tis.]	Index růstu příjezdů (2002=100)	Přenocování [v tis.]	Index růstu přenoc. (2002=100)	Poměr přenoc. domácí / zahraniční	TPR ⁵	TDR
Česká republika	13 647	131	20 522	107	48/52	1,03	1,37
Česká republika průměr	975	131	1 466	107	48/52	1,03	1,37
Královéhradecký	887	88	748	80	76/24	1,55	1,81
Hl. m. Praha	5 394	213	12 283	194	10/90	2,99	75,13
Středočeský	717	106	429	80	76/24	0,38	0,44
Jihočeský	1 006	126	680	101	76/24	1,24	0,79
Plzeňský	539	122	402	91	71/29	0,66	0,50
Karlovarský	770	125	3 406	116	27/73	4,23	3,85
Ústecký	360	81	356	63	65/35	0,34	0,52
Liberecký	675	78	564	72	75/25	1,44	1,99
Pardubický	331	116	121	86	87/13	0,50	0,57
Vysočina	371	100	140	81	86/14	0,53	0,40
Jihomoravský	1 099	134	694	105	68/32	0,50	0,82
Olomoucký	405	97	187	76	87/13	0,60	0,73
Zlínský	484	102	188	79	88/12	0,71	1,06
Moravskoslezský	607	91	324	70	82/18	0,40	0,91

Zdroj: ČSÚ 2014

V počtu ubytovacích zařízení zaujímá Královéhradecký kraj 2. pozici mezi českými kraji a pohybuje se vysoko nad celorepublikovým průměrem společně s krajem Jihočeským. Počet lůžek v Královéhradeckém kraji je o málo nižší (blíže celorepublikovému průměru) a řadí kraj na 3. místo po Praze a Jihočeském kraji (viz Tabulka 12). Důvodem tohoto rozdílu je větší počet menších ubytovacích zařízení v Královéhradeckém kraji, než v případě Prahy. Celkově lze konstatovat, že počet lůžek i ubytovacích zařízení v České republice stagnuje. Tento trend sleduje i Královéhradecký kraj, kde dochází k mírně rychlejšímu poklesu ubytovacích zařízení (6 %) a jasnější stagnaci lůžek (nárůst o 1 % mezi lety 2002 až 2012, viz Tabulku 12). Výraznější nárůst počtu lůžek je možné sledovat pouze v Pardubickém kraji, tento jev je ale poněkud překvapující vzhledem ke klesajícímu počtu přenocování v kraji (viz Tabulku 11). Podobně nevyvážený rozvoj ubytovacích kapacit a jejich návštěvnosti je možné sledovat i v Královéhradeckém kraji, kde počet přenocování i příjezdů významně klesá, zatímco počet lůžek stagnuje (viz srovnání Tabulky 11 a 12). Tento nevyvážený vývoj potvrzují také údaje o čistém využití lůžek, které se ve většině krajů pohybuje pod 30 %, využití lůžek nad 50 % vykazovala v roce 2012 pouze Praha a Karlovarský kraj. Královéhradecký kraj je sice krajem s čtvrtou nejvyšší hodnotou

⁴ Hromadné ubytovací zařízení

⁵ Míra turistické penetrace (ang. tourist penetration rate) – průměrný denní počet turistů v destinaci na 100 obyvatel destinace

čistého využití lůžek, přesto je tato hodnota příliš nízká pro dlouhodobou udržitelnost a poukazuje na nevyváženost mezi nabídkou a poptávkou v kraji. Hodnota Defertovy funkce je v Královéhradeckém kraji velmi vysoká, téměř o polovinu vyšší než je celorepublikový průměr. Tento ukazatel poukazuje na vysoký potenciál Královéhradeckého kraje v oblasti poptávky cestovního ruchu, který je ovšem nenaplněn, jak je patrné z čistého využití. Index turistického zatížení území se pohybuje již blíže celorepublikovému průměru, přesto je 3. nejvyšší v republice.

Tabulka 12: Srovnání kapacit HUZ v krajích České republiky v roce 2012

Kraj (NUT III)	Počet zařízení	Index růstu zařízení (2002=100)	Počet lůžek	Index růstu lůžek (2002=100)	Čisté využití lůžek [v %]	DF ⁶	TL ⁷
Česká republika	7 631	97	472 015	106	35,7	4,49	5,99
Česká republika průměr	545	97	33 715	106	35,7	4,49	5,99
Královéhradecký	954	94	45 877	101	28,0	8,30	9,64
Hl. m. Praha	621	110	80 925	114	54,3	6,49	163,16
Středočeský	552	92	31 177	102	25,2	2,41	2,83
Jihočeský	987	100	53 417	105	26,2	8,39	5,31
Plzeňský	476	109	25 530	118	23,9	4,46	3,38
Karlovarský	407	93	30 042	112	52,1	9,96	9,07
Ústecký	382	89	19 934	94	19,8	2,41	3,74
Liberecký	789	81	38 741	90	26,9	8,83	12,25
Pardubický	351	125	20 260	133	20,2	3,92	4,48
Vysočina	387	108	21 102	113	20,2	4,13	3,11
Jihomoravský	534	102	35 225	109	23,4	3,01	4,90
Olomoucký	370	102	20 176	104	22,7	3,16	3,83
Zlínský	349	89	22 559	101	28,6	3,84	5,69
Moravskoslezský	472	92	27 050	100	21,5	2,21	4,98

Zdroj: ČSÚ 2014

2.3 Přeshraniční spolupráce kraje v oblasti cestovního ruchu

Severní hranici Královéhradeckého kraje tvoří státní hranice s Polskem po celé své délce. Přeshraniční spolupráce s Polskem je zde realizována prostřednictvím *Euroregionu Pomezí Čech, Moravy a Kladska – Euroregionu Glacensis a Sdružení měst Kladské oblasti* (dále jen Glacensis). Euroregion Glacensis vznikl v roce 1996 jako zájmové sdružení „podporující česko-polskou přeshraniční spolupráci a rozvoj příhraničního území, která jsou spjata úzkými geografickými a historicko-politickými vazbami“ (Euroregion Glacensis 2014, Definice euroregionů, odst. 3). Euroregion Glacensis se nachází na území třech českých krajů – Královéhradeckého, Pardubického a Olomouckého a na území polského Dolnoslezského vojvodství, čímž vytváří největší česko-polský euroregion (viz obr. 3). Zaujímá 4 900 km² a žije zde přes 1 mil. obyvatel (15 let Euroregionu Glacensis 2011). Hlavní náplní sdružení je rozvoj a koordinace spolupráce mezi obcemi česko-polského pohraničí. Podpora rozvoje probíhá především

⁶ Defertova funkce (ang. Defert function) – počet lůžek v destinaci na 100 obyvatel, vyjadřuje potenciální množství turistů v destinaci

⁷ Index turistického zatížení území (ang. impact of tourism activities on the locality) – počet stálých lůžek v destinaci na jednotku plochy (km²)

v oblastech: územního plánování, hospodářství a obchodu, životního prostředí, rozvoji infrastruktury, krizového řízení, rozvoji turistiky a zřizování nových hraničních přechodů, školství, kultury a sportu, a v humanitární a sociální oblasti. Základní cíle rozvoje regionu jsou stanoveny ve Strategii rozvoje Euroregionu Glacensis (2002), která bude představena dále v kap. 2.5.2.

Obrázek 3: Územní vymezení Euroregionu Glacensis k roku 2014

Zdroj: Upraveno podle Euroregion Glacensis 2014

Velkým zdrojem financování euroregionu jsou dotace z fondů EU. Celkově bylo do roku 2011 realizováno 798 projektů v celkové výši více než 14 mil. EUR, přičemž největší množství projektů získalo financování v rámci Operačního programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013 (15 let Euroregionu 2011). Cestovní ruch se za posledních 15 let fungování Euroregionu Glacensis projevil jako nejvýznamnější oblast spolupráce, ve které bylo nejen realizováno největší množství projektů, ale také za největší objem peněz. Hlavními oblastmi, ve kterých byly projekty realizovány, byl marketing a zlepšení turistické infrastruktury. Jednalo se např. o vytvoření cyklistických map regionu a map zajímavostí regionu, tematické publikace o pohraničí zabývající se rozhlednami či církevními památkami, bylo doplněno a rozšířeno turistické a cyklistické značení především na polské straně, rozšířeny cyklostezky či běžecké lyžařské tratě (15 let Euroregionu 2011).

Jako největší problém pro spolupráci a rozvoj vidí Euroregion především zaostávající a nekvalitní dopravní infrastrukturu, která snižuje dostupnost regionu a snižuje tak jeho konkurenceschopnost, především v oblasti cestovního ruchu. Pro nové programové období 2014-2020 byl vytvořen nový druh seskupení na základě programu „Evropské seskupení pro územní spolupráci“, na jehož strategii spolupracují Euroregion Glacensis a Euroregion Nisa, Dolnoslezské vojvodství a kraje Královéhradecký, Olomoucký, Liberecký a Pardubický (Strategie integrované spolupráce česko-polského příhraničí 2014).

2.4 Analýza strategických dokumentů

V této části dokumentu budou představeny hlavní priority nadřazených strategických dokumentů a dokumentů sousedních krajů, které jsou relevantní pro realizaci strategie rozvoje cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji.

2.4.1 Programové a koncepční dokumenty na národní úrovni

Metodickým a koordinačním orgánem cestovního ruchu na národní úrovni je v České republice Ministerstvo pro místní rozvoj. Hlavním strategickým dokumentem činnosti ministerstva v oblasti cestovního ruchu je *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020* (dále jen Koncepce), která stanovuje cíle a priority politiky cestovního ruchu na národní úrovni, krajské i obecní úrovni (MMR ČR 2014).

„Globálním cílem Koncepce je zvýšení konkurenceschopnosti celého odvětví cestovního ruchu na národní i regionální úrovni a udržení jeho ekonomické výkonnosti jako důsledek dosažení rovnováhy mezi ekonomickým, sociokulturním, environmentálním a regionálním rozvojem“. (Koncepce 2013, s. 27). Základní akcent je tedy v Koncepci kladen na zvýšení konkurenceschopnosti destinací cestovního ruchu České republiky, která je determinována čtyřmi základními faktory: kvalitou nabídky, flexibilními a vzdělanými lidskými zdroji, kvalitním uspořádáním a funkcí institucí v cestovním ruchu a efektivním destinačním řízením a marketingem. Z těchto základních faktorů vycházejí i prioritní oblasti Koncepce:

- 1) Zkvalitnění nabídky cestovního ruchu
- 2) Management cestovního ruchu
- 3) Destinační marketing
- 4) Politika cestovního ruchu a ekonomický rozvoj

Na tyto oblasti dále navazují jednotlivá opatření koncepce (viz tab. 13). Průřezově prostupujícími prvky Koncepce jsou kvalita, znalosti, inovace a udržitelnost, které musí být zohledněny v realizaci celé Koncepce, a tedy i v rámci každé priority a jejích opatření.

Tabulka 13: Cíle, priority a opatření Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020

Cíle Koncepce			
Posilování kvality nabídky cestovního ruchu včetně kultivace podnikatelského prostředí	Vybudování struktury institucí, které efektivně implementují politiku cestovního ruchu Zvyšování kvality lidských zdrojů	Zlepšení přístupu poskytovatelů služeb na trhy cestovního ruchu	Posílení role cestovního ruchu v hospodářské a sektorových politikách státu
Priority Koncepce			
Priorita 1	Priorita 2	Priorita 3	Priorita 4
Zkvalitnění nabídky cestovního ruchu	Management cestovního ruchu	Destinační marketing	Politika cestovního ruchu a ekonomický rozvoj
Opatření Koncepce			

1.1 Zkvalitňování podnikatelského prostředí v cestovním ruchu	2.1 Podpora činností destinačních společností	3.1 Marketingová podpora domácího a příjezdového cestovního ruchu	4.1 Politika cestovního ruchu jako součást hospodářské a regionální politiky
1.2 Výstavba a modernizace základní a doprovodné infrastruktury	2.5 Posílení a inovace řízení	3.2 Tvorba a marketing národních a regionálních produktů cestovního ruchu	4.2 Statistika a výzkum v cestovním ruchu
1.3 Zkvalitnění nabídky služeb cestovního ruchu	2.6 Rozvoj lidských zdrojů	3.3 Marketingové informace	4.3 Krizové řízení a bezpečnost
1.4 Zkvalitnění nabídky primárního potenciálu cestovního ruchu			

Zdroj: MMR ČR 2013

Dalšími strategickými dokumenty na národní úrovni, které se sice explicitně nezabývají cestovním ruchem, ale které mají pro rozvoj cestovního ruchu význam, jsou např. *Strategie regionálního rozvoje České republiky 2014-2020* a *Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR* (2010). Cíle těchto dokumentů a programů jsou však již zohledněny v Konceptu, a proto zde nebudou podrobněji diskutovány.

2.4.2 Programové a koncepční dokumenty na regionální úrovni

Královéhradecký kraj společně s krajem Pardubickým a Libereckým utváří region soudržnosti NUTS II Severovýchod. Vzhledem k nadcházejícímu programovému dotačnímu období kohezní politiky Evropské unie 2014+ byl vypracován dokument *Strategické směry rozvoje regionu NUTS 2 Severovýchod ve vazbě na priority EU v období 2014+*, který předkládá konkrétní návrhy prioritních a strategických směrů rozvoje v tomto regionu. Celkem byly stanoveny 4 prioritní směry:

- 1) Konkurenceschopná ekonomika
- 2) Infrastruktura
- 3) Sociální prostředí a zdraví
- 4) Udržitelný rozvoj území a občanská společnost

Oblast cestovního ruchu je zde obsažena v prioritním cíli 2 prioritního směru konkurenceschopná ekonomika, přičemž důraz je kladem především na:

- rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu
- koordinovaný rozvoj marketingu cestovního ruchu
- tvorbu turistických produktů a na rekonstrukci
- údržbu kulturně-historických a technických památek a staveb

Z hlediska přeshraniční spolupráce je pro rozvoj cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji významná *Strategie rozvoje Euroregionu Glacensis* (2002), která zahrnuje množství obcí nejen Královéhradeckého kraje (více viz kap. 2.4). „Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení obcí a měst, [...jejichž] cílem je především podpora a realizace projektů odrážejících všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami“ (Euroregion Glacensis 2014, Definice euroregionů, odst. 1). V rámci strategie bylo

stanoveno 6 problémových oblastí, kterým by měla být v nacházejícím období věnována pozornost. Jedná se o oblasti:

- A. Průmysl, obchod a služby
- B. Lidské zdroje
- C. Infrastruktura
- D. Životní prostředí,
- E. Cestovní ruch
- F. Zemědělství a rozvoj venkovského prostředí

I když je cestovní ruch v regionu ovlivňován všemi těmito oblastmi, pozornost bude dále zaměřena pouze na specifikaci strategických cílů a priorit v oblasti cestovního ruchu. Ve strategii byly stanoveny tři strategické cíle v oblasti cestovního ruchu. Na základě SWOT analýzy byla v regionu Glacensis definována jako silná stránka především rozmanitost a velké množství turistických atraktivit, jak přírodního, tak kulturně-historického charakteru, které při správné propagaci mohou mít významný potenciál pro přilákání množství různorodých návštěvníků. Na druhou stranu je však slabou stránkou regionu nedostatečná kvalita i kapacita turistické a dopravní infrastruktury, nevyhovující informační systém a nedostatek ucelených produktů cestovního ruchu. Hrozby jsou viděny v přetížení určitých středisek cestovního ruchu (např. Krkonoše či Adršpašsko-teplické skály), v nedostatečné organizaci cestovního ruchu v regionu a ve zhoršování vizuálního stavu měst a obcí. Strategické cíle v této oblasti jsou tedy zaměřeny na:

- E1. rozvoj tradičních i netradičních způsobů rekreace a cestovního ruchu
- E2. vytváření informačních, marketingových, vzdělávacích a jiných služeb pro rozvoj cestovního ruchu
- E3. zvyšování kvality a kapacity služeb cestovního ruchu

Velký důraz je kladen na udržitelný rozvoj cestovního ruchu a stanovení zásad šetrného přístupu k životnímu prostředí. Cíle mají být realizovány na základě společné česko-polské propagace regionu, vytvářením společných produktů cestovního ruchu a přeshraničních turistických tras vč. cyklostezek.

Na krajské úrovni je pro strategii rozvoje cestovního ruchu významná především *Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020* (dále jen Strategie KHK), jejíž misí je usilovat o soulad všech přírodních, kulturních a civilizačních hodnot na území kraje. Ve Strategii KHK bylo stanoveno pět rozvojových oblastí:

- 1) konkurenceschopnost a inovace
- 2) dopravní dostupnost a mobilita
- 3) veřejné služby a občanská společnost
- 4) environmentální prostředí a sítě
- 5) vyvážený rozvoj a správa regionu

Oblast cestovního ruchu je obsažena ve strategické oblasti 4 jako strategický cíl „Zatraktivnit Královéhradecký kraj pro další rozvoj cestovního ruchu jako významné složky regionální ekonomiky“. Důraz je kladen především na rozvoj a integraci infrastruktury a kvality služeb, hledání a realizaci lokálních podmínek cestovního ruchu, snížení sezónních rozdílů v návštěvnosti středisek cestovního ruchu, integraci a kooperaci aktérů cestovního ruchu, budování specifické image regionu a na internacionalizaci cestovního ruchu prostřednictvím přeshraniční spolupráce. Celkově je tedy možné zhodnotit, že jednotlivé oblasti podpory cestovního ruchu stanovené v krajské strategii odpovídají

prioritám stanovených v Koncepci státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014-2020 s přihlédnutím k místním podmínkám cestovního ruchu.

Pro novou Strategii cestovního ruchu je také významné srovnání s předcházejícím *Programem rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2007-2013* (dále jen Program rozvoje CR KHK 2007-2013). V tomto dokumentu byly na základě analýzy cestovního ruchu do roku 2006 stanoveny jako základní problémy rozvoje cestovního ruchu tři hlavní oblasti:

- Systém řízení a organizace cestovního ruchu v kraji
- Marketing a propagace
- Základní a doprovodná turistická infrastruktura

V rámci těchto oblastí rozvoje byla pro období 2007-2013 stanovena základní vize rozvoje: „Královéhradecký kraj – nabídka nejrozmanitějších atraktivit a kvalitních služeb cestovního ruchu v rámci [České republiky] rozvíjená na bázi spolupráce a partnerství organizací cestovního ruchu jako autonomních subjektů fungujících v podmínkách vytvářených a koordinovaných krajem“ a z ní vycházející 3 hlavní priority rozvoje a následná opatření (viz tabulka 14).

Tabulka 14: Priority a opatření Programu rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2007-2013

Priority		
Priorita 1	Priorita 2	Priorita 3
Podpora výstavby, rekonstrukce a modernizace základní a doprovodné turistické infrastruktury	Podpora marketingových aktivit v oblasti cestovního ruchu	Vytvoření efektivního systému organizace a koordinace cestovního ruchu na území kraje
Opatření		
1.1 Údržba a rekonstrukce přírodních, kulturně-historických a technických památek za účelem zpřístupnění pro návštěvníky	2.1 Tvorba produktů a programů cestovního ruchu	3.1 Podpora činnosti organizací cestovního ruchu a turistických informačních center v turisticky významném území (TVÚ)
1.2 Podpora výstavby, rekonstrukce a modernizace ubytovacích a stravovacích zařízení	2.2 Podpora prodeje a distribuce turistické nabídky, reklamy a propagace	3.2 Podpora vzájemné spolupráce subjektů veřejného a soukromého sektoru v rámci turisticky významných území i mezi nimi a na mezikrajské, přeshraniční a mezinárodní úrovni
1.3 Podpora rozvoje turistické dopravní infrastruktury	2.3 Vytváření a permanentní aktualizace oficiálního krajského informačního a rezervačního systému cestovního ruchu a jeho koordinace s informačními a rezervačními systémy na nižších hierarchických úrovních	3.3 Vzdělávání pracovníků v oblasti cestovního ruchu

1.4 Podpora výstavby,
rekonstrukce a modernizace
infrastruktury pro volný čas

1.5 Infrastruktura pro sportovní a
rekreační aktivity

Zdroj: Královéhradecký kraj, GaREP, RegioPartner 2008

2.5 Klíčové závěry

- Cestovní ruch zaujímá České republice významné postavení, celkově se podílí 8,4 % na tvorbě HDP a 10,4 % na celkové zaměstnanosti (při započítání i nepřímých a indukovaných vlivů).
- Královéhradecký kraj společně s krajem Libereckým a Pardubickým vytváří region soudržnosti NUTS II Severovýchod, který se řadí mezi středně rozvinuté regiony s velkým počtem obyvatel.
- Region NUTS II Severovýchod je jedním z nejnavštěvovanějších regionů v České republice, s vysokou intenzitou cestovního ruchu, ale dlouhodobě klesajícím počtem přenocování turistů.
- Královéhradecký kraj je 4. nejnavštěvovanějším krajem České republiky se 3. nejvyšším počtem přenocování, důležité postavení má Královéhradecký kraj především v domácím cestovním ruchu.
- Za hlavní konkurenty Královéhradeckého kraje je možné považovat především Prahu a Karlovarský kraj, z hlediska domácího cestovního ruchu pak především Jihočeský a Jihomoravský kraj.
- Objem cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji dlouhodobě významně klesá, a to jak v počtu přenocování, tak v počtu příjezdů.
- V Královéhradeckém kraji se nachází velké množství menších ubytovacích zařízení, v počtu lůžek kraj zaujímá 3. místo v České republice.
- Počet lůžek od roku 2002 v Královéhradeckém kraji stagnuje, zatímco počet přenocování v kraji klesá. Vývoj v nabídce tedy neodpovídá trendům v poptávce po cestovním ruchu v kraji, což se projevuje i v čistém využití lůžek, které se v roce 2012 nacházelo pod 30 %.
- Královéhradecký kraj společně s krajem Olomouckým a Pardubickým a Dolnoslezským vojvodstvím vytvořily v roce 1996 zájmové sdružení podporující česko-polskou příhraniční spolupráci založením Euroregionu Glacensis.
- Největší objem finančních prostředků a realizovaných projektů v rámci Euroregionu Glacensis byl uskutečněn v oblasti cestovního ruchu.
- Většina koncepčních a programových dokumentů zabývajících se regionálním rozvojem vidí cestovní ruch jako jednu z oblastí rozvoje a ve svých prioritách jej zmiňují.
- Koncepční a programové dokumenty zabývající se přímo cestovním ruchem poukazují především na potřebu zlepšení v oblasti kvality nabídky v cestovním ruchu, řízení cestovního ruchu na národní i regionální úrovni, zlepšení v oblasti destinačního marketingu a s ním spojené tvorby národních a regionálních produktů cestovního ruchu a v oblasti politiky cestovního ruchu.
- V budoucím rozvoji cestovního ruchu je dále kladen důraz na vzájemnou spolupráci aktérů cestovního ruchu, zlepšení kvality služeb, celkové zvýšení konkurenceschopnosti a na dodržování principů udržitelného rozvoje.

3 Rajonizace kraje z hlediska cestovního ruchu

Rajonizace Královéhradeckého kraje je z hlediska cestovního ruchu poněkud nejednotná. V současné době se zde objevuje především rozpor mezi celostátní starou a novou marketingovou rajonizací cestovního ruchu a vlastní turistickou rajonizací kraje (TVÚ). Další problematickou oblastí je rajonizace cestovního ruchu versus administrativní členění kraje.

3.1 Historie rajonizace cestovního ruchu v České republice a Královéhradeckém kraji

První rajonizace cestovního ruchu byla na území České republiky vypracována již v roce 1958. „**Rajonizace cestovního ruchu ČSR**“, ta byla roku 1981 aktualizována (Dohnal a kol. 1985). Rajonizace byla založena na územně plánovacím principu a vymezila celkově 47 oblastí vhodných pro cestovní ruch na území České republiky. V oblasti dnešního Královéhradeckého kraje bylo stanoveno 6 oblastí:

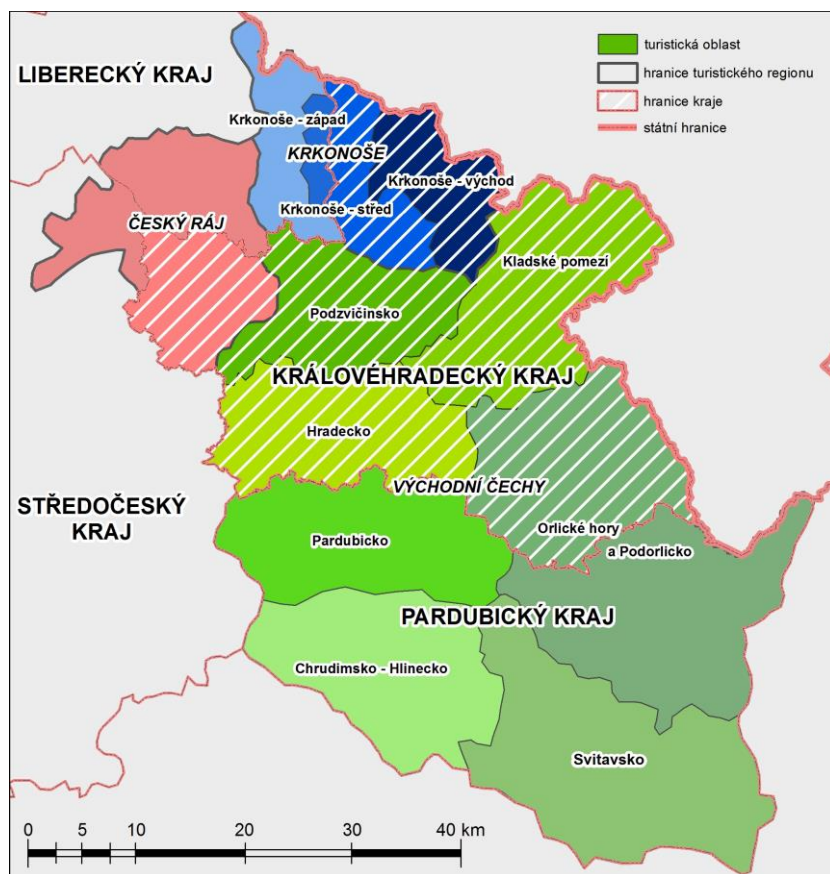
- Krkonoše
- Podkrkonoší
- Trutnovsko a Český ráj
- Broumovsko
- Povodí Orlice a Orlické hory.

Podle Matyášové (2009) je hlavní výhodou této rajonizace možnost stanovení vhodnosti jednotlivých oblastí pro cestovní ruch, jejich funkčního využití a jejich limitů. Nevýhodou je velké množství stanovených oblastí, které nejsou zajištěny regionálními organizacemi cestovního ruchu (destinačními společnostmi), navíc vymezené oblasti nepokrývaly celé území České republiky.

V roce 1999 vznikla za účasti agentury CzechTourism nová rajonizace tzv. **Marketingové turistické regiony a oblasti**. Toto nové uspořádání bylo vymezeno především pro účely propagace a koordinace cestovního ruchu České republiky v zahraniční i na domácím trhu. Základní myšlenkou byla představa, že na vzdálených trzích bude Česká republika prezentována jako celek, na trzích bližších (např. sousední státy) je možné již propagovat menší oblasti (regiony) a na domácím trhu je potřeba vytvořit podrobnější členění (Matyášová 2009). Na základě tohoto zájmu bylo vytvořeno 15 turistických regionů a 43 turistických oblastí, přičemž dnešní Královéhradecký kraj se rozkládal na území třech z nich – Krkonoše, Český ráj a Východní Čechy a zahrnoval 7 turistických oblastí (viz obr. 4):

- Krkonoše-střed
- Krkonoše-západ
- Podzvičinsko
- Český ráj
- Hradecko
- Kladské pomezí
- Orlické hory a Podorlicko

Obrázek 4: Marketingové turistické regiony a oblasti z roku 1999 na území Královéhradeckého kraje

Zdroj: upraveno podle Turistické regiony ČR 2014

Tyto turistické regiony byly v roce 2010 agenturou CzechTourism ve spolupráci s MMR ČR aktualizovány, a to na základě analýzy strategií cestovního ruchu na období 2007-2013 u jednotlivých krajů (Nové rozdělení turistických regionů České republiky 2010). Počet turistických regionů byl zvýšen na 17 a počet oblastí naopak snížen na 40. Na území Královéhradeckého kraje byly vymezeny 3 turistické regiony (viz obr. 5):

- Krkonoše
- Český ráj
- Královéhradecko

a 5 turistických oblastí:

- Krkonoše a Podkrkonoší
- Český ráj
- Kladské pomezí
- Hradecko
- Orlické hory a Podorlicko

Obrázek 5: Marketingové turistické regiony a oblasti z roku 2010 na území Královéhradeckého kraje

Zdroj: Upraveno podle CzechTourism 2014

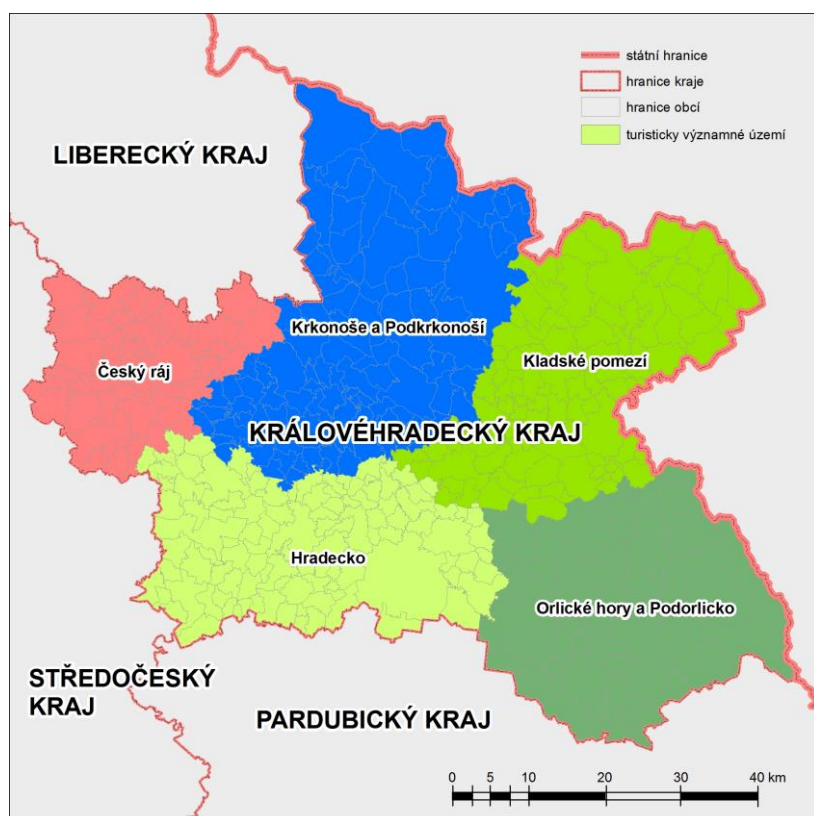
Touto aktualizací došlo k rozdělení regionu Východní Čechy na část spadající do Královéhradeckého a část spadající do Pardubického kraje (více viz níže). Řešení je ovšem poněkud matoucí, protože nový region na území Královéhradeckého kraje nese nový název Královéhradecko, ale novému regionu na území Pardubického kraje zůstal název Východní Čechy (viz obr. 5). Rozdělením regionu Východní Čechy dále nastala specifická situace u oblasti Orlické hory a Podorlicko, která nyní spadá do dvou turistických regionů, čímž dochází k porušení principu skladebnosti turistických oblastí do turistických regionů, a tím k nelogickému rozdělení této oblasti podle hranice krajů (Pardubického a Královéhradeckého). Turistická oblast Podzvičinsko, která původně spadala do turistického regionu Východní Čechy, v nové rajonizaci jako samostatná oblast zanikla a byla začleněna do turistického regionu (který je zároveň oblastí) Krkonoše a Podkrkonoší (viz srovnání obr. 4 a obr. 5). Bohužel však Sdružení Podzvičinsko, která v tomto území původně působila, se nyní potýká s problematickým vymezením kompetencí s DS Krkonoše – svazek měst a obcí (viz kap. 2.4.2). Sdružení Podzvičinsko v dotazníkovém šetření uvedla: „již několikrát jsme žádali o rozdělení oblastí Krkonoše a Podkrkonoší. Důvodem žádosti je nesourodost a nekomplexnost oblasti Krkonoše a Podkrkonoší.“ Navíc na množství turistických portálů jsou stále prezentovány staré marketingové regiony a oblasti. Podobně Český statistický úřad (ČSÚ) poskytuje statistická data za staré marketingové turistické regiony a oblasti.

V roce 2007 Královéhradecký kraj vytvořil vlastní rajonizaci území, kdy své území rozdělil na tzv. turisticky významná území (dále jen TVÚ). Tento termín byl použit z důvodu, že daná území z pohledu cestovního ruchu nesplňovala kritéria stanovená v Konceptu státní politiky cestovního ruchu České republiky na období 2007 – 2013 pro ustanovení turistické oblasti či regionu, tedy kritéria min. 3 tis. lůžek v případě turistické oblasti a min. 1 mil. přenocování za rok pro stanovení turistického regionu (MMR ČR 2007, s. 46). Důvodem pro vytvoření vlastní rajonizace kraje bylo problematické řízení a

koordinace turistického regionu Východní Čechy z území dvou krajů (Královéhradeckého a Pardubického, viz obr. 4). Pokusy o vzájemnou spolupráci mezi Královéhradeckým a Pardubickým krajem nebyly úspěšné, a proto došlo 27. 6. 2007 ke schválení rozdělení kraje na 5 TVÚ (Usnesení ZK/22/1448/2007, Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje 2007).

- Krkonoše a Podkrkonoší
- Český ráj
- Orlické hory a Podorlicko
- Kladské pomezí
- Hradecko

Obrázek 6: Turisticky významná území Královéhradeckého kraje 2007

Zdroj: upraveno podle Královéhradecký kraj 2014

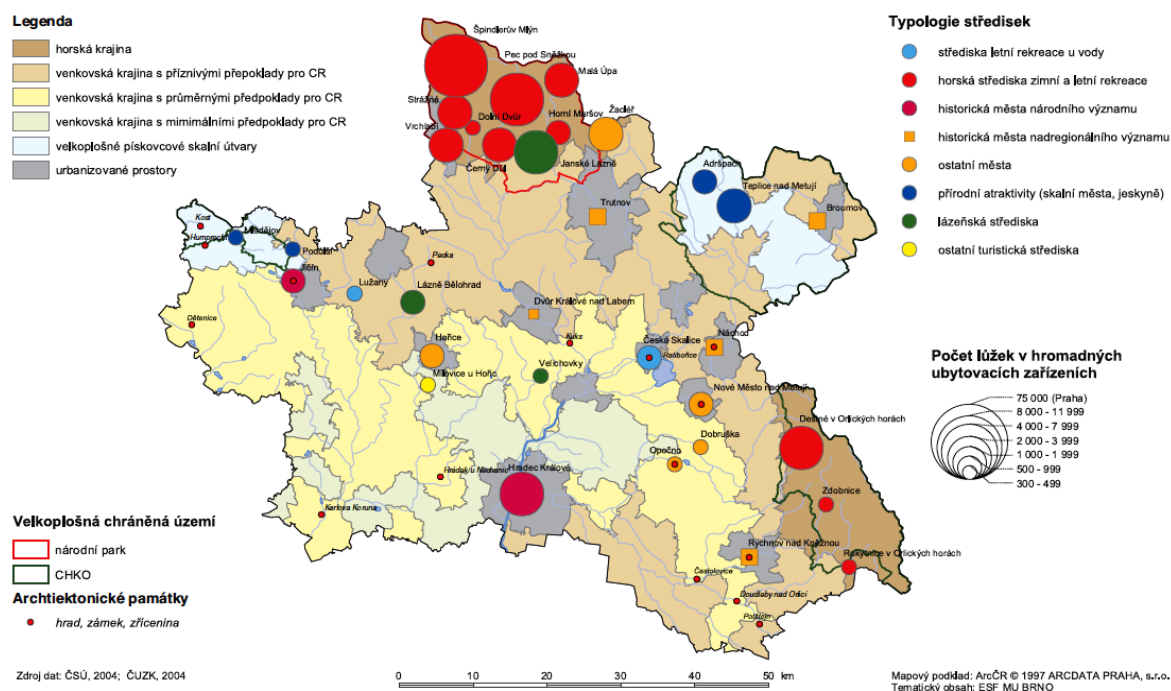
Tato iniciativa je logická vzhledem k finančním a organizačním problémům, které jsou spojeny s regiony ležícími na území více krajů. Tímto vymezením však došlo k určitému rozdělení turisticky celistvých oblastí, které mají mnohdy dlouhou tradici nejen v propagaci oblasti, ale také v jejím řízení (viz Český ráj, Krkonoše, Orlické hory a Podorlicko). Na druhou stranu se ale kraj pokouší o navázání spolupráce v těch územích, jejichž nedílné části se nacházejí na území sousedních krajů (viz srovnání obr. 5 a 6). Po vytvoření nové marketingové rajonizace v roce 2010 kraj mj. apeloval na zachování celistvosti oblasti Orlické hory a Podorlicko, které bylo rozděleno hranicí krajů na dvě území, resp. bylo začleněno do dvou turistických regionů (viz výše). Podobně negativně se Královéhradecký kraj také stavěl k vytvoření turistického regionu Královéhradecko: „*Prezentování a spojení tak odlišných území Královéhradeckého kraje, jako jsou Hradecko, Kladské pomezí a pouze část Orlických a Podorlicka pod zastřešujícím názvem Královéhradecko považujeme za zcela nelogické a z pohledu cestovního ruchu [za] zcela zavadějící*“ (Dohnálek 2010).

Další publikací zabývající se rajonizací cestovního ruchu je „**Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích**“ (Bína 2002), který hodnotí potenciál cestovního ruchu na základě lokalizačních podmínek a předpokladů k rozvoji cestovnímu ruchu v jednotlivých obcích. Pro stanovení lokalizačních podmínek v obcích byly určeny tři základní formy:

- 1) vhodnost krajiny pro určitou aktivitu cestovního ruchu (např. cykloturistiku, lyžování atd.)
- 2) určitá relativně fixní danost, která je atraktivní pro návštěvníky (např. muzea, kulturně-historické památky atd.)
- 3) kulturní, sportovní a jiné akce. Jednotlivým obcím byl na základě bodového hodnocení vyměřen stupeň potenciálu (bez potenciálu, základní, zvýšený, vysoký, velmi vysoký výjimečný) a druh potenciálu (přírodní, kulturní, smíšený).

Na základě výše zmíněné publikace byl v roce 2007 vytvořen „**Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR**“ (Vystoupil a kol. 2007), která se snaží o komplexní posouzení podmínek pro rozvoj cestovního ruchu. „Rajonizace cestovního ruchu tak představuje určitou syntézu dílčích hodnocení lokalizačních a realizačních podmínek cestovního ruchu, jejímž výstupem je typologizace a klasifikace územních celků (hlavní formy cestovního ruchu, časová a funkční využitelnost cestovního ruchu, atd.)“ (Vystoupil a kol. 2007, s. 10). Publikace je složena ze dvou základních částí, analytické a syntetické. V první části je analyzován potenciál cestovního ruchu, a to hodnocením lokalizačních podmínek (přírodních a historicko-kulturních) a realizačních podmínek (turistická infrastruktura, doprovodná turistická infrastruktura, turistická dopravní infrastruktura, turistická informační centra) v územní působnosti obcí. Dále je hodnocena podnikatelská aktivita, struktura návštěvnosti, zaměstnanost v sektoru ubytování a pohostinství. Druhá část studie je zaměřená na samotný návrh vlastní rajonizace založené na geografickém pojetí „zdůrazňující funkčně-prostorové využití krajiny“, jedná se tedy o kombinaci geografického a územně-plánovacího přístupu (Vystoupil a kol. 2007, s. 10). Rajonizace je provedena na základě vymezení relativně homogenních geografických celků hodnocením vhodnosti krajiny pro cestovní ruch a stanovení bodových prvků středisek cestovního ruchu (viz obr. 7). Poslední část publikace zahrnuje zhodnocení potenciálu a rajonizaci v jednotlivých krajích České republiky, jsou zde shrnuty hlavní závěry analytické části a závěry turistické rajonizace za jednotlivé kraje. Významným výstupem této studie bylo mj. také vydání *Atlasu cestovního ruchu České republiky* (Vystoupil a kol. 2006). Výstupy rajonizace Královéhradeckého kraje poukazují na velkou rozmanitost, a to jak z hlediska typů krajiny, tak z hlediska funkční typologie a kategorizace středisek cestovního ruchu, a tím i druhů a forem cestovního ruchu. Turisticky významné je zastoupení horských oblastí (12 % území) Krkonoš a Orlických hor s horskými středisky národního i nadregionálního významu. 7 % území zaujímají pískovcové skalní útvary v oblasti Kladského pomezí a Českého ráje se středisky národního významu – Adršpach a Teplice nad Metují. Největší část území kraje vyplňuje venkovská krajina s příznivými předpoklady pro cestovní ruch (32,3 %). Z hlediska městské turistiky jsou významná především města Hradec Králové a Jičín. Lázeňský cestovní ruch reprezentuje středisko národního významu Janské Lázně, Lázně Běláhoř, Velichovky a Náchod (Běloves) jsou klasifikovány jako regionální střediska (viz obr. 7). V kraji se také nachází nadregionální středisko letní rekreace u vody – Rozkoš. Časové využití území z hlediska cestovního ruchu je klasifikováno jako celoroční s významnou zimní sezónou v případě horských středisek a jako letní v případě skalních měst a rekreace u vody. Nová rajonizace podává ucelený a komplexní pohled na cestovní ruch (nejen) v Královéhradeckém kraji a je proto výborným podkladem pro tvorbu strategických podkladů, marketingové a podnikatelské aktivity či alokaci financí v kraji. Na druhou stranu však Nová rajonizace nestanovuje ucelené turistické oblasti, které by bylo možné využít k propagaci cestovního ruchu a jeho řízení na nižších geografických úrovních, může však při dostatečné aktualizaci posloužit jako podklad pro její vytvoření.

Obrázek 7: Profil cestovního ruchu Královéhradeckého kraje

Zdroj: Vystoupil a kol. 2006

V roce 2010 zpracoval Ústav územního rozvoje projekt „**Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice**“ (Bína 2010), který aktualizoval hodnocení potenciálu v obcích z roku 2001 (Bína 2001). Metoda projektu byla velmi podobná metodice předcházejících studií s tím rozdílem, že potenciál je v aktualizované verzi hodnocen za obce s rozšířenou působností (ORP). Významným výstupem je také zpracování mapových podkladů za jednotlivé ORP krajů. Mimo hodnocení samotného potenciálu ORP České republiky, bylo hodnoceno i využití tohoto potenciálu. Vzhledem k rychlosti rozvoje cestovního ruchu v globálním měřítku v posledních letech, vzniku nových forem cestovního ruchu a politickým změnám v České republice (vstup do Evropské unie, připojení k schengenskému prostoru) je aktualizace potenciálu cestovního ruchu velmi přínosná. Jistým nedostatkem ovšem je změna měřítka zkoumaného jevu, a tím mj. jisté omezení ve srovnatelnosti výstupů obou výzkumů. Tato změna je pochopitelná vzhledem k problematickému získávání dat za obce, na druhou stranu však jsou ORP velmi velkými oblastmi, které navíc nekorespondují s přirozenými turistickými celky. Velkým přínosem projektu je nová část hodnocení potenciálu cestovního ruchu, která poukazuje na rozdíl mezi skutečným potenciálem oblasti a jejím využitím podle jednotlivých aktivit ovlivňující cestovní ruch jako je např. délka pěších turisticky značených tras a značených cyklotras, počet rozhleden, kulturních zařízení, sportovně-rekreačních zařízení, lyžařských vleků a lanovek, pohostinství či ubytovacích zařízení⁸. Avšak ani tato publikace nepřináší návrh ucelené rajonizace území na turistické celky.

Nově vypracované rajonizace (Bína 2001 a 2010; Vystoupil a kol. 2006, 2007) nestanovují ve svých pracích územní celky, které by bylo možné využít při prezentaci či koordinaci cestovního ruchu v jednotlivých regionech. Z toho důvodu se dále budeme opírat o nové marketingové regiony a oblasti cestovního ruchu, které ve své prezentaci upřednostňuje i Královéhradecký kraj.

⁸ Výsledky studie využití potenciálu a výstupy hodnocení potenciálu za jednotlivé ORP budou využity v kap. 4

3.2 Současný stav turistické rajonizace Královéhradeckého kraje

V současné době se Královéhradecký kraj potýká se třemi různými rajonizacemi cestovního ruchu na svém území, a tím i se třemi různými druhy prezentace Královéhradeckého kraje na domácím i zahraničním trhu. Turistické oblasti mají sloužit jako ucelená území pro efektivní řízení, koordinaci a propagaci cestovního ruchu. Z toho důvodu je důležité, aby tyto oblasti byly vytvářeny zdola, od subjektů, které území dobře znají a dokáží se v něm orientovat. Zároveň je nutné sledovat „přirozenost“ jednotlivých územních celků při jejich vytváření, tzn. navazovat na již vzniklé tradice. Každá nově vytvořená oblast, která bude vytvořena „násilně shora“ bude mít problémy nejen v prezentaci sebe sama, ale také ve vytváření vazeb mezi jednotlivými subjekty cestovního ruchu a v koordinaci aktivit mezi nimi.

Jak již bylo zmíněno výše, existují v současné době v různých formách uplatnění na území Královéhradeckého kraje de facto tři různé druhy rajonizace – marketingové turistické oblasti a regiony z roku 1999, marketingové turistické oblasti a regiony z roku 2010 a turisticky významná území vytvořená samotným krajem (2007). Hranice turistických oblastí a TVÚ vytvořené podle jednotlivých rajonizací jsou podobné, avšak zcela se neshodují, jak je patrné z obr. 8.

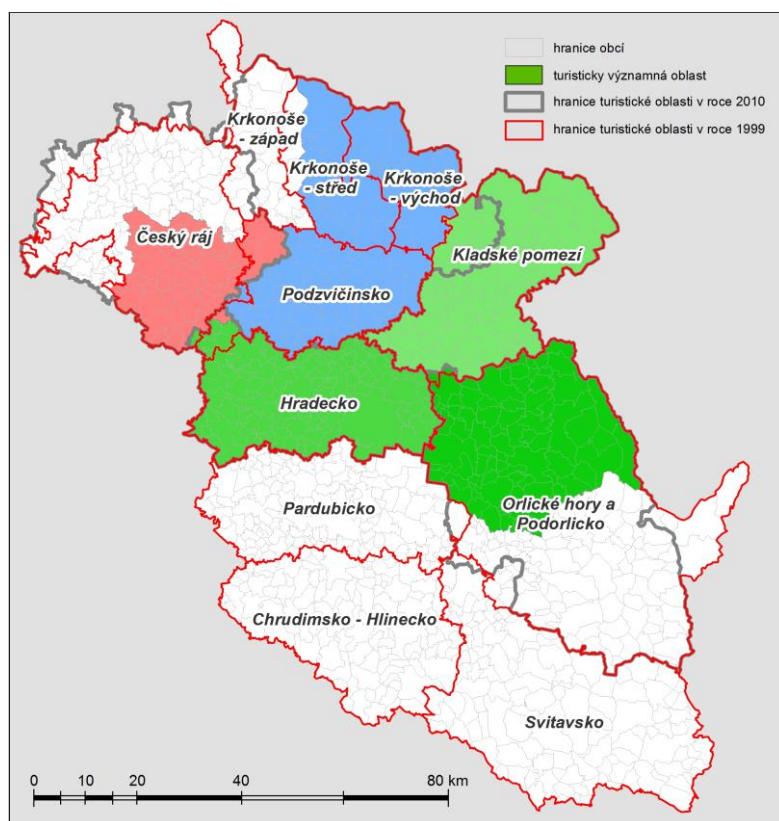
Významnější rozdíly v hranicích oblastí jsou zřejmě především v Krkonoších, které rajonizace z roku 1999 rozděluje na tři oblasti a nezahrnuje oblast Podkrkonoší (dříve Podzvičinsko). Rajonizace z roku 2010 a krajská rajonizace oblast Krkonoš a Podkrkonoší spojuje do jedné. Toto spojení má své klady i zápory. Vzhledem ke geomorfologii je oblast Podkrkonoší (Podhůří) logickou součástí Krkonoš. Ovšem vzhledem k atraktivitám cestovního ruchu jsou tyto oblasti rozdílné. Důležité je také zmínit, že jsou tyto dvě oblasti zastoupeny dvěma destinačními společnostmi, které zde mají jasně vymezenou hranici působnosti, jenž se shoduje s hranicí z roku 1999 (viz obr. 13).

Další spornější oblastí je oblast Kladského pomezí, zde se hranice oblasti z roku 1999 a hranice TVÚ shodují, hranice oblasti z roku 2010 však nezahrnuje oblast východního Trutnovska (okolí Úpice). I když by bylo z hlediska statistického šetření a územního řízení jednodušší omezit oblast Kladského pomezí na jasně ohraničené ORP Broumov, Náchod, Jaroměř a Nové Město nad Metují, tak oblast Úpicka a Jestřebích hor spadá z hlediska atraktivit cestovního ruchu spíše do oblasti Kladského pomezí.

Třetí významnou a zároveň spornou oblastí je turistická oblast Orlické hory a Podorlicko. Původně oblast Orlických hor a Podorlicka spadala do regionu Východní Čechy (1999), ten však byl v rajonizaci z roku 2010 rozdělen na dva – Východní Čechy a Královéhradecko. Tím došlo k přiřazení oblasti Orlické hory a Podorlicko do dvou regionů, čímž byla porušena zásada skladebnosti turistických oblastí do turistických regionů (viz obr. 5 v kap. 3.1).

Poslední důležitý rozdíl je mezi marketingovými rajonizacemi a turisticky významnými oblastmi, které jsou včleněny do administrativních hranic kraje. Je důležité si uvědomit, že cestovní ruch vytváří přirozené celky na základě přírodních a společenských spojitostí a vztahů a administrativní hranice jsou hranicemi umělými, vytvořenými pro potřeby řízení hlavně jiných aktivit. Rozdělení takových přirozených celků jako je Český ráj, Krkonoše nebo Orlické hory a Podorlicko by narušilo celistvost těchto oblastí, a tím i jejich propagaci a koordinaci aktivit v nich. Potenciální výhodou (v závislosti na dalším vývoji dotační politiky EU) je, že většina oblastí (s výjimkou části Českého ráje) nachází na území Regionu soudržnosti Severovýchod.

Obrázek 8: Překryvy hranic marketingových turistických oblastí z roku 1999 a 2010 a turisticky významných území (2007)

Zdroj: Upraveno podle Turistické regiony ČR 2010, CzechTourism 2014, Královéhradecký kraj 2014

3.3 Klíčové závěry

- Území Královéhradeckého kraje se v současné době potýká de facto se třemi různými vymezeními regionů cestovního ruchu.
- Rajonizace 1999 – marketingové turistické regiony a oblasti 1999: Krkonoše rozděleny na 3 oblasti, Podkrkonoší (Podzvičínsko) samostatná oblast v regionu Východní Čechy, region Východní Čechy – část Královéhradeckého kraje a Pardubický kraj.
- Rajonizace 2010 – marketingové turistické regiony a oblasti 2010: Krkonoše a Podkrkonoší spojeny do jednoho regionu i oblasti, rozdělení regionu Východní Čechy na Královéhradecko a Východní Čechy, turistická oblast Orlické hory a Podorlicko ve dvou regionech.
- Turisticky významná území – pouze v hranicích Královéhradeckého kraje, vyčlenění částí přirozených turistických celků Krkonoš, Českého ráje a Orlických hor a Podorlicka může být z některých marketingových hledisek nevhodné.
- Většina oblastí (s výjimkou části Českého ráje) se nachází na území Regionu soudržnosti Severovýchod.
- Ostatní rajonizace cestovního ruchu v České republice nevytvářejí ucelené regiony a oblasti cestovního ruchu.
- Rajonizace cestovního ruchu by měla dbát přirozených přírodních a kulturních oblastí cestovního ruchu a měla by být vytvářena zdola na základě působnosti destinačních společností pro jejich úspěšný rozvoj a koordinaci.
- Rajonizace cestovního ruchu musí dbát na principy skladebnosti a na účely, k nimž byla vytvořena: turistické regiony – prezentace na zahraničních trzích x turistické oblasti – prezentace na domácích trzích.

- Některá TVÚ nejsou dostatečně konkurenceschopná v porovnání s jinými turistickými regiony
- Na domácím trhu je ideální prezentovat se prostřednictvím vytvořených TVÚ nebo oblastí (plus vytvoření TVÚ či oblasti Podkrkonoší), ale v celé jejich šíři tzn. celé území Českého ráje, Krkonoš, Orlických hor a Podorlicka → potřeba trvalé spolupráce mezi kraji.

4 Analýza nabídky cestovního ruchu v kraji

4.1 Metodika

V této části dokumentu bude vyhodnocena nabídka cestovního ruchu v jednotlivých turistických oblastech. Turistické oblasti byly pro analýzu vybrány především z důvodu dostupnosti podkladových materiálu a statistických dat. Sledovány budou přírodní a kulturní atraktivity cestovního ruchu, turistická a doprovodná infrastruktura a podnikatelská aktivita související s cestovním ruchem. Jako zdroje dat budou využity také i webové stránky kraje a jednotlivých destinačních společností působících v daných oblastech. Dále údaje z Českého statistického úřadu, který shromažďuje údaje za hromadná ubytovací zařízení podle jednotlivých marketingových turistických oblastí (zahrnuje tedy celou turistickou oblast i mimo hranice kraje). ČSÚ shromažďuje sice data za staré marketingové oblasti z roku 1999, ale vzhledem k nepříliš velkým změnám, je možné tato data využít (navíc je zde zahrnuta i oblast Podkrkonoší / Podzvičinska). Zatímco atraktivity cestovního ruchu jsou uváděny pouze za částí turistických oblastí nacházejících se v Královéhradeckém kraji (popřípadě jsou doplněny o zmínku významných atraktivit v sousedních krajích), infrastruktura cestovního ruchu je z důvodů dostupnosti dat většinou uváděna za celou turistickou oblast.

4.2 Hradecko

Turistická oblast Hradecko se nachází na jihu Královéhradeckého kraje v turistickém regionu Královéhradecko. Oblast pokrývá přibližně ORP Hradec Králové a ORP Nový Bydžov. Kulturním, turistickým i ekonomickým centrem oblasti je město Hradec Králové, které je zároveň krajským městem a tedy administrativním centrem celého kraje. Turistická oblast je zaštiťována DS Hradecko (Hradecká kulturní a vzdělávací společnost s. r. o.), která sídlí v Hradci Králové.

4.2.1 Přírodní atraktivity

Hradecko se nachází v oblasti polabské nížiny s převážně rovinným terénem v povodí řek Orlice, Labe a Cidlina s množstvím rybníků a lesů. Tento nenáročný terén je vhodný především pro cykloturistiku, pěší turistiku či hipoturistiku. Nachází se zde množství cyklostezek a turistických stezek většinou spojených s poznávací turistikou propojující kulturní atraktivity oblasti. Na východě Hradce Králové se rozkládají příměstské lesy na ploše přibližně 3 800 ha, které jsou protkány sítí cyklostezek, pěších tras, hiposteze, trasami pro in-line bruslení a trasami pro vozíčkáře. Nachází se zde i síť rybníků a naučných stezek, jejichž význam je však spíše lokálního charakteru vhodný pro příměstskou rekreaci. Do oblasti Hradecka částečně zasahuje 1 národní přírodní památka (Žehuňský rybník) a 1 národní přírodní rezervace (Kněžičky), dále se zde nachází 18 Evropsky významných lokalit a 23 přírodních památek, z nichž je možné jmenovat např. řečiště Orlice, Lesy Nechanice-Lodín, Bělečský písňík či přírodní památku Na Plachtě (AOPK ČR 2014). Z hlediska vodní turistiky je významná řeka Orlice, pro rekreační plavby poté Labe, v Hradci Králové se nachází soutok těchto řek. Celkově Hradecko nenabízí žádné významnější přírodní atraktivity, jeho potenciál leží spíše v oblasti kulturních atraktivit. Podle Bíny (2010) je území Hradecka pokryto rekreační a turistickou krajinou IV. a III. typu s normálním až omezujícím vlivem na cestovní ruch (viz UUZ 2010).

4.2.2 Kulturně-historické atraktivity

Oblast Hradecka je významná především kulturně-historickými atraktivitami, jako jsou zámky, kostely a muzea. Celkově se v oblasti nachází téměř 500 nemovitých chráněných památek, z nichž největší

množství je soustředěno ve městě Hradec Králové (247), jedná se především o činžovní, městské a měšťanské domy (Národní památkový ústav, dále jen NPÚ 2014).

Hradec Králové

Hradec Králové je významným historickým a kulturním centrem celé oblasti. Město je známé především z architektonického hlediska, a to nejen moderní architekturou 20. století spojenou se jmény architektů Jana Kotěry a Josefa Gočára (např. Gymnázium J. K. Tyla), ale také s gotickými (Katedrála sv. Ducha), renesančními (Bílá věž) a barokními stavbami (Biskupská rezidence, Mariánský sloup, Kostel Nanebevzetí Panny Marie). Z tohoto důvodu je město nazýváno „Salonem republiky“ či „Učebnicí architektury“. Z technických staveb je významná především secesní Labská vodní elektrárna a Moravský most s Orlickou elektrárnou. Z dalších zajímavostí je možné jmenovat zbytky barokního opevnění města, kasárna či kasematy. S městem je spojeno i množství významných jmen, mimo již zmíněných architektů to jsou např. Bohuslav Balbín, Václav Kliment Klicpera či Viktor Fischl. Ve městě se nachází Muzeum východních Čech, Galerie moderního umění, Labyrint divadla DRAK, Muzeum sdělovací a zabezpečovací techniky nebo Hvězdárna a planetárium. Zajímavosti ze světa přírody je v Hradci Králové možné pozorovat v Obřím Akváriu v ENVI Domě, Botanické zahradě léčivých rostlin nebo v Přírodovědném oddělení Muzea Východních Čech. Město je také známé pořádáním množství kulturních, společenských a sportovních akcí, které se konají v multifunkčním areálu Festivalpark. Součástí areálu je mj. také autodrom CzechRing, Adrenalinzóna s různými atrakcemi (např. paintball) nebo motokárová trať. Další multifunkční areál ve městě představuje TONGO rodinný zábavní park, který je největším krytým hracím a sportovním centrem v Čechách (Hradec Králové 2014). Historické jádro města bylo r. 1962 vyhlášeno městskou památkovou rezervací, urbanisticky a architektonicky cenné sousedství městské památkové rezervace bylo r. 1990 vyhlášeno městskou památkovou zónou.

Šrámkův statek v Pileticích

Památka lidové architektury z 19. století zahrnuje roubenou budovu s přilehlými hospodářskými budovami. V roubené budově se nalézá stálá expozice dobového nábytku a jiných předmětů. V průběhu roku jsou na statku pořádány folklórní slavnosti a přehlídky lidových řemesel (Hradec Králové 2014).

Areál bojiště bitvy 1866 u Hradce Králové

Severozápadně od Hradce Králové se u obce Chlum nachází Chlumské návrší, které se stalo dějištěm prusko-rakouské bitvy 3. července 1866. Areál historického bojiště soustřeďuje více než 460 pomníků, pohřebišť i symbolických památníků a v roce 1996 byl prohlášen památkovou zónou (Hradecko.eu 2014). V areálu se dále nachází Muzeum války 1866, rozhledna, kostnice s ossariem, pomník Baterie mrtvých a mauzoleum. Další památníky a pohřebiště se nacházejí v oblasti Lesu Svíb a Aleji mrtvých mezi Čistěvsí a obcí Máslojedy, kde se mj. nachází i vojenský hřbitov.

Třebechovice pod Orebem

Město na soutoku řek Orlice a Dědiny je situováno přibližně 15 km východně od Hradce Králové. Nejvýznamnější atraktivitou města je Třebechovické muzeum betlémů, ve kterém se nachází dřevěný betlém z 19. století od lidového řezbáře Josefa Probošta. Dalšími zajímavostmi města je kostel sv. Ondřeje z 18. století, radnice z roku 1838 či novorománský kostel z roku 1880.

Skanzen Krňovice

Od roku 2002 začal vznikat nedaleko města Třebechovice pod Orebem Podorlický skanzen Krňovice, který soustřeďuje stavby lidové vesnické architektury dané oblasti. Ve skanzenu se mj. nachází množství expozic s ukázkami lidových řemesel jako je např. pečení chleba, mletí obilí či sušení ovoce.

Smiřice

Nejvýznamnější dominantou města je barokní Zámecká kaple Zjevení Páně z přelomu 17. a 18. století spojená se jmény architektů Kryštofa Dientzenhofera a Jana Blažeje Santiniho. V kapli se mj. nachází oltářní obraz Klanění tří králů od Petra Brandla.

Všestary

Obec Všestary je oblastí archeologických nálezů z doby prehistorické, kamenné a bronzové (Slezský hřbitov). V obci se nachází Archeopark pravěku, který zahrnuje expozici pravěku s názornými ukázkami dobových zvyků, řemesel, obyčejů a objektů (Archeopark pravěku Všestary 2014). Dalšími zajímavostmi v obci jsou např. kostel Nejsvětější Trojice ve Všestarech ze 14. století, Kostel Proměnění Páně na Chlumu taktéž ze 14. století či Žižkův stůl v Rosnicích.

Hrádek u Nechanic

Windsorský neogotický zámek z 19. století, který je někdy nazýván „malá Hluboká“, leží severozápadním směrem od Hradce Králové. Zámek je obklopen anglickým parkem s golfovým hřištěm.

Nový Bydžov

Ve městě Nový Bydžov se nachází pozůstatky židovského ghetta – budova bývalé Synagogy a třetí nejstarší židovský hřbitov České republiky se 1480 náhrobky. Dalšími chráněnými památkami ve městě jsou např. gotický kostel sv. Vavřince ze 14. století, Mariánský morový sloup se sousoším, novogotická radnice, novorenesanční Okresní dům či secesní spořitelna s muzeem (Královéhradecký kraj 2014). Ve městě se také nachází vojenský hřbitov z prusko-rakouské války v r. 1866. V okolí Nového Bydžova je možné zmínit např. dřevěný kostel sv. Jiří v Loučné Hoře, dřevěný kostel sv. Markéty ve Vysočanech, kostel sv. Prokopa ve Starém Bydžově, zámek Sloupno či novogotický zámek Skřivany, který dnes slouží jako dětský domov a je tedy veřejnosti nepřístupný.

Chlumec nad Cidlinou

Město se nachází na západ od Hradce Králové na řece Cidlina u jižních hranic Královéhradeckého kraje. Nejvýznamnější atraktivitou města je barokní zámek Karlova Koruna postavený v 18. století podle plánů architekta Giovanni Santini – Aichla. Dalšími zajímavostmi města jsou např. městské muzeum Loreta, památník selského povstání socha Rebelů na návrší Skalka nebo kostel sv. Voršily z 16. století na Klicperově náměstí.

4.2.3 Kulturní, společenské a sportovní akce

V turistické oblasti Hradecko je pořádáno velké množství kulturních, společenských a sportovních akcí pravidelných i nepravidelných, lokálních i národního či dokonce nadnárodního významu. Většinu akcí je možné nalézt v kalendáři akcí na turistickém serveru Hradecko.eu i na webových turistických stánkách Královéhradeckého kraje. Největší množství nejvýznamnějších akcí je pořádáno v krajském městě Hradec Králové, z těch pravidelně pořádaných je možné jmenovat např.

- Mezinárodní divadelní festival Divadlo Evropských regionů (20. ročník)
- Rock for People (mezinárodní hudební festival, 20. ročník)
- Elkov – Velká cena města Hradec Králové – 49. ročník mezinárodního cyklistického kritéria
- Hip Hop Camp (hudební festival, 13. ročník)
- Grand Prix města Hradec Králové v parkurovém skákání (9. ročník)
- Slavnosti královny Elišky (historické slavnosti)
- Czech International Air Festival – CIAF (21. ročník)
- Město na kolech (13. ročník)
- Královéhradecké krajské dožínky (10. ročník)
- Dny pro Izrael (18. ročník)
- Mezinárodní bienále v kresleném humoru – HUMOREST (10. ročník)
- Mezinárodní jazzový festival – Jazz Goes to Town (20. ročník)
- Hudební fórum Hradec králové
- Gastro Hradec Vitana Cup (19. ročník)
- Grand Prix Hradec Králové (turnaj karate, 15. ročník)
- Středoevropský jazzový most (13. ročník)
- Na jednom břehu (mezinárodní hudební festival, 12. ročník)
- Cyklomaraton Hradec Králové (10. ročník)
- Folklórní festival Pardubice – Hradec Králové (23. ročník)
- Rally show a autosalon show (7. ročník)
- Entrée k tanci (festival taneční tvorby a pohybového divadla)
- Sborové slavnosti – Czech Choir Festival – Hradec Králové (11. ročník)
- Soutěžní rozarium – mezinárodní soutěž novinek růží (32. ročník)
- Open Skies for Handicapped (7. ročník)
- Významným centrem dění jsou také hradecká nábřeží, kde se pořádají pravidelné akce, jako jsou např. Jazzová pouť, vernisáž sochařů, svátky keramiky, paromilné slavnosti apod.

V prostorách zámku Hrádek u Nechanic jsou pravidelně pořádány např.

- Hudební festival Romantický zámek (16. ročník)
- Vánoce na zámku, Velikonoce na zámku

V Areálu bojiště bitvy 1866 u Hradce Králové a přilehlých oblastech se každoročně konají vzpomínkové akce:

- Výročí prusko-rakouské bitvy u Hradce Králové – Königgrätz 1866

Pravidelné akce se také pořádají v areálu Skanzenu Krňovice – Hospodaření na vsi, Stará řemesla, Vánoce ve skanzenu a ve všestarském Archeoparku – Dny živé archeologie, Zručnost Keltů, Dožínky v pravěku, Co bylo před Ježíšem apod.

Hradec Králové je významným dějištěm kulturních, společenských a sportovních akcí často mezinárodního významu s velmi dlouhou tradicí. Ostatní akce pořádané v jiných částech Hradecka jsou spíše lokálního, popřípadě regionálního významu. Je patrné, že město Hradec Králové má České republice významnou pozici jako kulturní a společenské centrum.

4.2.4 Infrastruktura cestovního ruchu

Turisticky značené trasy a naučné stezky

Síť turisticky značených tras v této oblasti není příliš hustá, jejich větší koncentrace se nachází např. v Hradeckých příměstských lesích, kde se nacházejí i naučné stezky – Koliba a Planetární, Pohádková stezka, dále trasa K Císařské studánce a trasa z Hradce Králové do Třebechovic pod Orebem. Významnější trasy nalezneme v okolí Areálu bojiště bitvy 1866, kde se mj. nacházejí dvě naučné stezky Chlum a Svíb, a v oblasti mezi Nechanicemi a Novým Bydžovem, kde jsou naučné stezky Chlum a okolí a Dr. Václava Vojtěcha (v okolí obce Skřivany).

Značené cyklotrasy

Příznivý rovinatý terén Hradecka poskytuje dobré předpoklady pro cykloturistiku. Z toho důvodu je také oblast protkána poměrně hustou sítí značených cyklotras, bohužel však většina z nich není oddělena od silniční dopravy. Větší množství cyklotras vedoucích mimo vedlejší silnice se nachází v oblasti Hradeckých příměstských lesů a povodí Orlice. Oblastí prochází významná dálková evropská cyklotrasa Labská stezka (viz kap. 1.2.4).

Hipostezky

V oblasti se nachází dvě značené hipostezky – Královéhradecký okruh a Putování za Krakonošem, a jedna neznačená trasa z Hradce Králové do Lochenic podél Labe. Dále se v oblasti Hradecka nachází množství jezdeckých klubů, rančů a několik jezdeckých stanic, penzionů a ubytování s koňmi (Královéhradecký kraj 2014).

Koupaliště a aquaparky

Na území Hradecka se nalézá řada možností ke koupání. Z přírodních koupališť je možné jmenovat pískovcové rybníky v okolí Hradce Králové (např. Bělečský písňík, rybník Biřička, Opatovický rybník), Koupaliště a rybník Mokrovousy, Správcický rybník v Předměřicích nad Labem nebo Rekreační areál Stříbrný rybník u Hradce Králové. Z umělých koupališť je na turistickém portále Královéhradeckého kraje registrováno 8 koupališť, z toho 5 venkovních (např. koupaliště Flošna v Hradci Králové, Městské koupaliště v Třebechovicích pod Orebem, Koupaliště v Novém Bydžově) a 3 kryté. Město Hradec Králové svým návštěvníkům a rezidentům také nabízí Městské Lázně neboli krytý aquapark s několika vodními atrakcemi (Královéhradecký kraj 2014).

Ubytovací zařízení

V roce 2013 bylo ČSÚ v turistické oblasti Hradecko registrováno 54 hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) s 3 652 lůžky, z toho bylo 18 hotelů, 18 penzionů, 3 kempy, 5 turistických ubytoven a 10 HUZ jiné kategorie. Z hotelů se v oblasti nacházelo v roce 2012 nejvíce v kategorii 3 hvězdiček, dále čtyřhvězdičkové a po dvou hotelech v kategorii jedné a dvou hvězdiček, pěti hvězdičkový hotel se v oblasti nenachází (viz tab. 15).

Od roku 2004 počet ubytovacích zařízení v oblasti významně narostl, zatímco v roce 2004 se na Hradecku nacházelo 29 HUZ, v roce 2012 to bylo již 55 HUZ, přičemž největší nárůst byl zaznamenán mezi roky 2011 a 2012. Podle kategorií HUZ byl největší nárůst zaznamenán u tříhvězdičkových hotelů a u penzionů, naopak k poklesu došlo u kategorií hotelů nižších tříd (viz tab. 15). V roce 2014 bylo na ČSÚ registrováno 54 HUZ, z toho 37 bylo koncentrováno ve městě Hradec Králové, 4 v Chlumci nad Cidlinou, 3 v Novém Bydžově a 2 v Třebechovicích nad Orebem, po jednom HUZ se nacházelo v Bělči nad Orlicí, Černožicích, Libčanech, Lochenicích, Lodíně, Myštěvsi a v Roudnici. Hotely nejvyšší kategorie

(4*) se nachází pouze v Hradci Králové, tříhvězdičkové hotely se nachází v Hradci Králové, Chlumci nad Cidlinou, Novém Bydžově a jeden v Černožicích. ČSÚ však eviduje údaje pouze za HUZ, ve skutečnosti se v oblasti nachází více ubytovacích zařízení.

V porovnání s ostatními turistickými oblastmi Královéhradeckého kraje se na Hradecku eviduje nejmenší počet lůžek i ubytovacích zařízení. V současné době v oblasti neexistuje žádné certifikované ubytovací zařízení (HotelStars 2013). Certifikací „Cyklisté vítání“ jsou označena dvě ubytovací zařízení v Hradci Králové (Cyklisté vítání 2014).

Tabulka 15: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Hradecko mezi roky 2004 a 2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	29	29	30	30	31	33	36	36	55	54
Hotel, motel, hotel ****	2	2	2	1	2	2	3	3	4	4
Hotel, motel, hotel ***	3	3	3	5	7	7	8	9	10	10
Hotel, motel, hotel **	1	2	2	2	-	1	1	1	2	2
Hotel, motel, hotel *	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Hotel garni ****, ***, **, *	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Penzion	9	9	9	8	8	8	8	7	18	18
Kemp	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3
Turistická ubytovna	3	1	2	2	2	3	3	4	5	5
Ostatní HUZ jinde neuvedená	6	6	6	6	6	6	8	7	10	10

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky

Tabulka 16: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Hradecko mezi roky 2004 a 2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	2 594	2 562	2 663	2 686	2 726	2 787	3 083	3 577	3 512	3 652
Hotel, motel, hotel ****	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	256	256	324	324
Hotel, motel, hotel ***	265	269	278	660	769	765	836	899	966	991
Hotel, motel, hotel **	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	-	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel *	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel garni ****, ***, **, *	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Penzion	175	214	222	211	210	204	183	149	368	368
Kemp	i.d.	248	248	248	264	268	i.d.	268	266	306
Turistická ubytovna	172	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	172	144	191	190	317
Ostatní HUZ jinde neuvedeny	1 175	1 165	1 161	1 129	1 107	999	1 165	1 567	1 104	1 102

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: S ohledem na počet zařízení obsahuje chráněné individuální údaje (i.d.) Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky

Zařízení pro kongresovou turistiku

Kongresový a incentivní cestovní ruch má na Hradecku značný potenciál a je soustředěn především do města Hradec Králové. Na turistickém portálu Královéhradeckého kraje je registrováno 7 zařízení pro

pořádání kongresů a konferencí, a to výhradně ve městě Hradec Králové. Jedná se o 5 hotelů, jeden penzion a jedno kongresové centrum Aldis. Kongresové centrum Aldis nabízí jeden z největších sálů v České republice, několik menších sálů, výstavních prostorů, jednacích místností, přednáškový sál, studia a salonky s kapacitou 20 až 1500 míst (Královéhradecký kraj 2014).

Stravovací zařízení

V turistické oblasti Hradecko funguje množství stravovacích zařízení, jejich největší koncentrace je patrná ve městech, především v Hradci Králové a okolí, dále v Novém Bydžově, Chlumci nad Cidlinou a Třebechovicích pod Orebem. V oblasti existují dvě certifikovaná stravovací zařízení pro cyklisty (Cyklisté vítání 2014).

Turistická informační centra

Na území Hradecka eviduje Královéhradecký kraj na svých stránkách 10 turistických informačních center (dále jen TIC), 5 v Hradci Králové, 2 v Třebechovicích pod Orebem a po jednom v Novém Bydžově, Chlumci nad Cidlinou a Věstecích (Královéhradecký kraj 2014). Z těchto TIC je však jen 5 certifikováno a žádné z nich ve třídě A. Pouze TIC Hradec Králové jsou členy A.T.I.C. ČR a jsou dle JK TIC umístěny ve třídě B (2 TIC v Hradci Králové), turistická informační centra v Chlumci nad Cidlinou a Novém Bydžově jsou evidována ve třídě C.

4.2.5 Druhy a formy cestovního ruchu

- Nenáročná pěší turistika spojená s kulturními zajímavostmi
- Nenáročná cykloturistika
- Hipoturistika
- Poznávací cestovní ruch
- Kulturní cestovní ruch (Hradec Králové)
- Kongresový cestovní ruch (Hradec Králové)
- Letní relaxace u vody
- Vhodné pro rodiny s dětmi
- Školní výlety
- Celoroční cestovní ruch s výraznější letní sezónou

4.3 Kladské pomezí

Kladské pomezí je turistická oblast na severovýchodě Královéhradeckého kraje při hranicích s Polskem. Oblast zaujímá ORP Broumov, Náchod a část Trutnova. Turistická oblast je reprezentována dvěma DS. Společnost pro destinační management Broumovska spravuje a koordinuje území vymezené CHKO Broumovsko a DS Branka, o. p. s., která uvádí jako oblast působnosti celé území Kladského pomezí.

4.3.1 Přírodní atraktivity

Oblast Kladského pomezí je z přírodního hlediska velmi atraktivní. Nachází se zde CHKO Broumovsko, 2 národní přírodní památky - Babičino údolí a Polické stěny, 2 národní přírodní rezervace – Adršpašsko-teplické skály a Broumovské stěny, 10 přírodních památek a 7 přírodních rezervací. Součástí ochrany je také 19 Evropsky významných lokalit a jedna ptačí oblast (AOPK ČR).

Nejvýznamnějšími turistickými cíli v turistické oblasti Kladské pomezí jsou:

Javoří hory

Pohoří při hranici s Polskem s nejvyšším vrcholem na české straně Ruprechtický Špičák (880 m n. m.). Oblastí prochází množství značených turistických tras a několik značených cyklostezek. Na vrcholu Ruprechtického Špičáku byla postavena 30 metrů vysoká rozhledna (Broumovsko 2014).

Geologický park Vnitrosudecká pánev Vižňov

Ve Vižňově, vesničce pod Javořími horami, se nalézá geologická expozice informující o horninovém podloží Broumovského výběžku s praktickými ukázkami.

Broumovské stěny

Skalní hřbet s četnými skalními pískovcovými útvary, roklemi a vyhlídkami. Oblastí prochází množství značených turistických tras a je částečně přístupná i pro cyklisty (značené cyklostezky). Významnou křižovatkou oblasti je barokní kaple Hvězda (Broumovsko 2014).

Stolová hora Ostaš

Skalní oblast, jejíž vrcholová část Kočičí skály je chráněnou přírodní rezervací. V oblasti jsou dva turistické okruhy – Horní labyrint a Dolní labyrint s Kočičím hradem. Na území Ostaše je možno využít množství vyznačených lezeckých tras (přes 500 výstupových cest různých obtížností; Broumovsko 2014)

Adršpašsko-teplické skály

Skály se skládají ze dvou skalních měst Adršpašské skály a Teplické skály, která jsou spojena Vlčí roklí. Oblast nabízí dva zpoplatněné turistické okruhy. Na území skalních měst se nachází také množství lezeckých tras (Kladské pomezí 2014).

Křížový vrch

Skalní uskupení podkovitého tvaru, na jehož vrcholu se nachází kovový kříž s plastikami svaté Anny, Josefa a Jana Nepomuckého. Na vrchol vede obnovená křížová cesta (adršpach.cz 2014).

Jestřebí hory

Horský hřeben s nejvyšším vrcholem Žaltman (739 m n. m.), který je protkaný množstvím značených turistických tras a značených cyklostezek. V zimní sezóně je zde možné využít upravovaných běžeckých tras. Na vrcholu Žaltmanu stojí rozhledna, která je celoročně přístupná (Kladské pomezí 2014).

Bischofstein (Jiráskovy skály)

Skalní útvar, jenž je součástí Adršpašsko-teplických skal. Nachází se ve dvou skupinách – nad Černým jezírkem okolo bývalého hradu Skály a okolo vrcholu kopce Čáp. V oblasti jsou k dispozici značené turistické trasy, cyklostezka a naučná stezka Jiráskovy skály (České hory 2014).

Ratibořice – Babiččino údolí

Národní přírodní památka a národní kulturní památka nacházející se v údolí řeky Úpy. Oblast je významná mj. pro její spojení s dílem Boženy Němcové – Babička (Kladské pomezí 2014).

Vodní nádrž Rozkoš

Osmá největší přehradní nádrž v České republice, která slouží nejen jako protipovodňová ochrana a k nadlehčení toku Labe, ale také jako významná rekreační oblast a pro sportovní rybaření. Přehrada má rozlohu 1001,3 ha a v nejširší části měří 412 m (Hrady.cz 2014).

Peklo

Romantické údolí při soutoku řek Metuje a Olešenky je Evropsky významnou lokalitou, která se rozkládá mezi Náchodem a Novým Městem nad Metují.

Vodácké sporty

V oblasti Kladského pomezí se nachází množství sjízdných řek v různých úsecích a různých obdobích. Mezi sjízdné řeky patří Metuje, potok Rozkoš, Olešenka, Dřevíč, Úpa a Stěna. Celoročně je sjízdné Labe v úseku od přehrady Les Království do Jaroměře (Královéhradecký kraj 2014).

4.3.2 Kulturně-historické atraktivity

Turistická oblast Kladské pomezí disponuje množstvím kulturně-historických památek zahrnující hrady, zámky, církevní památky, vojenské objekty i architektonické zajímavosti. Oblast je také spojena s počtem významných osobností, které zde v minulosti působily. V oblasti je evidováno přes 700 chráněných nemovitých památek, z nichž nejvíce se koncentruje v Broumově, Náchodě, Jaroměři, Josefově a Novém Městě nad Metují (NPÚ 2014). V oblasti se nachází 7 národních kulturních památek, 2 městské památkové rezervace – Josefov a Nové Město nad Metují, 1 vesnická památková rezervace – Křinice a 5 městských památkových zón (Broumov, Jaroměř, Náchod, Police nad Metují, Stárvov) a 1 vesnická památková zóna (Skalka).

Broumov

Město s historickým jádrem původního slezského půdorysu. Významné především měšťanskými domy empíru a historizujícími styly 19. století se středověkými základy. V obvodu starého města je možné spatřit zbytky městského opevnění. Dominantou náměstí je Mariánský sloup od J. Brokofa. Významnou stavbou je mj. také radnice původně z počátku 15. století. (Broumovsko 2014). Ve městě je možné navštívit mj. Pivovarnické muzeum funkčního Pivovaru Broumov (Kladské pomezí 2014).

Broumovský klášter

Benediktinský klášter v Broumově je souborem barokních budov přestavěných podle projektu architekta K. I. Dientzenhofera z 18. století. V prostoru kláštera se nacházejí mj. Klášter sv. Václava s kostelem sv. Vojtěcha, bývalé klášterní gymnázium, hospodářské budovy a klášterní zahrady. V podzemí Broumovského kláštera se nalézají tzv. Vamberecké mumie, 34 mumií pocházejících z krypty farního kostela sv. Prokopa ve Vamberku. V klášterním refektáři je vystavena kopie Turínského plátna (Broumov 2014).

Hřbitovní kostel Panny Marie v Broumově

Dřevěný kostel znovupostavený v 15. století. Původní kostel, který byl postaven již na přelomu 13. a 14. století, byl vypálen během husitských válek (Broumov 2014). V ochozu kostela se nachází renesanční a empírové náhrobky a dřevěné desky s kronikářskými zápisy (Kladské pomezí 2014).

Broumovská skupina kostelů

Soubor barokních kostelů postavených v oblasti broumovského klášterního panství podle plánů Kryštofa Dientzenhofera a jeho syna Kiliána Ignáce na počátku 18. století. Mezi tyto kostely se řadí: Kostel sv. Prokopa v Bezděkově, Kostel sv. Máří Magdaleny v Božanově, Kostel sv. Václava v Broumově, Kostel Všem svatých v Heřmánkovicích, Kaple Panny Marie v Otovicích, Kostel sv. Jakuba Většího v Ruprechticích, Kostel sv. Markéty v Šonově, Kostel sv. Michaela ve Verněřovicích a Kostel sv. Anny ve Vižňově (Broumovsko 2014).

Kaple Hvězda

Barokní kamenná kaple s půdorysem hvězdy vybudovaná podle projektu K. I. Dientzenhofera, která stojí na křižovatce turistických cest Broumovských stěn (Kladské pomezí 2014).

Křínice

Selská vesnice Křínice byla roku 1995 prohlášena vesnickou památkovou rezervací především pro své zachovalé soubory lidové architektury (NPÚ 2014) – zděné statky broumovského typu tzv. francké dvorcové statky. Vesnicí prochází Naučná stezka Křínice.

Police nad Metují

Historické město Police nad Metují vzniklo jako osada kolem benediktinského kláštera, který byl postaven břevnovskými benediktiny na počátku 13. století. Součástí kláštera je mj. klášterní kostel Panny Marie s raně gotickým portálem a dřevěná kaple Panny Marie. Dominantou polického náměstí je především barokní radnice přestavěná podle plánů K. I. Dientzenhofera. Ve městě je situováno i několik muzeí jako je např. Muzeum stavebnice Merkur, Muzeum města Police nad Metují nebo Muzeum papírových modelů (Kladské pomezí 2014).

Náchod

Město rozkládající se na obou březích řeky Metuje bylo založeno již v polovině 13. století. Historické centrum města je chráněnou památkovou zónou, nachází se zde např. gotický kostel sv. Vavřince, stará barokní radnice, nová novorenesanční radnice, sousoší Nejsvětější Trojice, budova poštovního úřadu, budova banky, množství měšťanských domů apod. Největší dominantou města je renesanční zámek s francouzskou zahradou. Ve městě také sídlí Pivovar Náchod, který vyrábí pivo Primátor (Město Náchod 2014).

Zámek Ratibořice s areálem Babiččina údolí

Národní kulturní památka, která zahrnuje areál Babiččina údolí se Starým Bělídlem, zámek, mlýnem, Viktorčiným splavem a dalšími stavbami (NPÚ 2014). Areál je spojen především s dílem Boženy Němcové Babička.

Pevnostní systém Dobrošov

Národní kulturní památka Tvrz Dobrošov byla postavena jako součást československého opevnění proti nacistickému Německu v letech 1936-1938. Součástí opevnění je množství spojovacích chodeb, které jsou veřejnosti přístupné (Kladské pomezí 2014).

Nové Město nad Metují

Historické centrum města je chráněnou městskou památkovou rezervací (od r. 1970). Hlavním turistickým cílem ve městě je novoměstský zámek, který byl přestavěn v renesančním a raně barokním slohu. Na přestavbě a výzdobě hradu se podílelo množství předních českých umělců a architektů (Jurkovič, Janák, Kysela atd.). V zahradách zámku jsou umístěny barokní sochy trpaslíků od Matyáše Bernarda Brauna a dřevěný krytý most (Nové Město nad Metují 2014). Dalšími zajímavostmi města jsou např. měšťanské domy s renesančními fasádami, studna z 16. století, kostel Nejsvětější Trojice, Husův sbor, zřícenina hradu Výrov, zachovalé městské opevnění nebo kostel sv. Ducha se zvonící v Krčíně.

Kostel sv. Jana Křtitele

Dřevěný roubený kostel nacházející se ve Slavoňově u Nového Města nad Metují. Součástí objektu je také zvonice z 16. století a roubená márnice.

Jaroměř

Královské věnné město ležící na soutoku Labe, Úpy a Metuje je městskou památkovou zónou se souborem měšťanských domů, gotickým chrámem sv. Mikuláše, sochou sv. Jana Nepomuckého a silničním mostem s kaplí sv. Marie (NPÚ 2014). Mimo tyto památkové objekty je možné ve městě navštívit i několik muzeí, např. První vojensko-historické muzeum M. Frosta, Železniční muzeum a výtopnu nebo Městské muzeum Jaroměře či Muzeum magie (Kladské pomezí 2014).

Josefov

Pevnostní město vybudované na konci 18. století císařem Josefem II. na obranu proti Prusku je městskou památkovou rezervací (od r. 1971). Mimo samotného opevnění a obranného podzemního systému se v pevnosti nalézá množství vojenských budov, jako jsou kasárna, vojenská nemocnice, strážnice, zbrojnice aj. (NPÚ 2014).

Z dalších významných památek Kladského pomezí je možné jmenovat množství církevních staveb (např. Dřevěná zvonice a kostel sv. Jana Křtitele ve Rtyni v Podkrkonoší, Poutní místo v Malých Svatoňovicích, Poutní kostel Panny Marie Pomocné, Kostel sv. Jiří a Martina v Martínkovicích atd.), vojenská opevnění a památky (Pěchotní srub Březinka u Náchoda, bunkrová linie Jestřebí hory, dějiště bojů prusko-rakouské války 1866, množství opevnění se nachází také na polské straně Kladska) nebo historická centra měst (Hronov). Hojně jsou v oblasti zastoupeny i objekty lidové architektury, jako je již výše zmiňovaný francký dvorcový statek nebo roubené chalupy. Na turistických a cyklistických stezkách se nachází množství chat a útulen jako je např. Peklo u Nového Města nad Metují, Jiráskova chata Dobrošov u Náchoda nebo Řehačka v Jestřebích horách. Oblast je také spojena s významnými jmény, mimo již zmiňovaných architektů Dientzenhoferů a spisovatelky Boženy Němcové to jsou např. Alois Jirásek, tenor Josef Tichatschek, sportovec Emerich Rath nebo bratři Čapkové.

4.3.3 Kulturní, společenské a sportovní akce

V turistické oblasti Kladské pomezí jsou pravidelně pořádány jak kulturní a společné akce, tak akce sportovní a festivaly mezinárodního významu.

Festivaly

- Mezinárodní folklórní festival Červený Kostelec
- Jiráskův Hronov (mezinárodní festival amatérského divadla)
- Mezinárodní horolezecký filmový festival Teplice nad Metují
- Za poklady Broumovska (hudební festival konaný v barokních kostelích Broumovska)
- Koletova Rtyně (hudební festival)
- Nota, Rtyně v Podkrkonoší (Festival folkové, bluegrassové a country hudby)
- Novoměstský hrnec smíchu v Novém Městě nad Metují (festival filmové a televizní komedie)
- Orlicko-kladský varhanní festival (mezi městy Trutnov, Náchod, Kłodzko, Dobruška, Rychnov nad Kněžnou až po Králíky)

Divadelní a filmové přehlídky

- Divadelní festival v Červeném Kostelci

- Malé letní divadlení v Broumově
- Náchodská prima sezóna v Náchodě (Celostátní festival studentské tvořivosti)
- Vysokovský kohout ve Vysokově u Náchoda (přehlídka amatérských filmů)
- Boučkova Jaroměř (přehlídka loutkářských souborů)
- Romfest v Jaroměři-Josefov (přehlídka romských souborů a kapel)

Kulturní a společenské akce

- Kuronské slavnosti v Náchodě
- Jiřinkové slavnosti v České Skalici (výstava jiřinek)
- Regionální zahrádkářská výstava v Teplicích nad Metují

Sportovní akce

- Závodů psích spřežení v Janovičkách u Broumova
- Cyklistické závody: Bike Challenge, Sudety Tour Road v Teplicích nad Metují, Rallye Sudety MTB v Teplicích nad Metují, Festival cyklistiky Jestřebí hory v Úpici, MTB Pohár Broumovska
- Turistické pochody a vandry: Mezinárodní polický vandr, Teplicko-adršpašská 33, Pochod Václavice-Havlovice, Pochod Babička (Velké Svatoňovice – Česká Skalice)
- Poříčské toulky (Turistický pochod a cyklovýlet) - Velké Poříčí
- Úpění (přehled plavidel a jejich posádek) – v oblasti Babiččina údolí

4.3.4 Infrastruktura cestovního ruchu

Turisticky značené trasy a naučné stezky

Vzhledem k významným přírodním atraktivitám je oblast protkána poměrně hustou sítí značených turistických tras různé náročnosti. Významnější koncentrace značených turistických tras je patrná především v oblasti skalních měst (Adršpašsko-teplické skály a Broumovské stěny). Na turistických webových stránkách Kladského pomezí a Broumovska je uvedeno přes 60 tipů na výlet pro pěší turisty, z toho přes 50 je určeno pro rodiny s dětmi, přibližně 8 pro vozíčkáře a kočárky, 18 pro školní výlety a přibližně 18 naučných stezek. Značené turistické stezky navazují na značené stezky v Polsku (Kladské pomezí 2014, Broumovsko 2014).

Značené cyklotrasy

Oblast je možno poznávat díky množství značených cyklotras vedoucích po vedlejších silnicích (místních a účelových komunikacích) i po polních, lesních cestách či jiným terénem. Trasy jsou napojeny na značené cyklotrasy v Polsku. Branka o.p.s. vydala cyklomapu „Kladským pomezím... na kole i pěšky“ v níž uvádí 26 cyklistických tras. V oblasti Kladského pomezí jezdí dvě linky cyklobusů. První červená linka jezdí z Hradce Králové přes Jaroměř, Českou Skalici, Hronov, Polici nad Metují, Adršpach, Trutnov a Svobodu nad Úpou do Pece pod Sněžkou a Horní Malé Úpy. Druhá modrá linka spojuje Broumov a Náchod přes polské příhraničí (Kudowa Zdrój, Karlów, Tlumaczów). Autobusy jezdí od 31. května do 28. září v sobotu, neděli a o svátcích a v době letních prázdnin každý den (Kladské pomezí 2014).

Lyžařské běžecké trasy

V Kladském pomezí se nachází 10 oblastí běžeckých tras (3 000 km upravovaných tratí), které jsou označeny barvou (červená, zelená, modrá) podle priority údržby (červená – nejvyšší priorita). Většina

značení však ještě není v terénu uvedena, značeny jsou pouze trasy na Adršpašsku a Teplicku a v polské oblasti Góry Stolowe (Kladské pomezí 2014).

Lyžařské areály

Ačkoli oblast Kladského pomezí nenabízí takové lyžařské a snowboardové vyžití jako okolní turistické oblasti (Krkonoše, Orlické hory), existuje zde 9 oblastí pro méně náročné lyžaře (např. Skiareál Janovičky u Broumova, Skiareál Petřkovice, Skiareál Kamenec Teplice nad Metují). Skibusy jezdí pouze v sobotu od 28. 12. do 1. 3. mezi Náchodem a Odolovem a Náchodem a Karlówem (Kladské pomezí 2014).

Hipostezky

V oblasti jsou v současné době plánované dvě značené hipostezky – „Stezka Kladského pomezí“ vedoucí z Adršpachu přes Červený Kostelec do Hodkovic v délce 72 km a „Z Hradce Králové za babičkou“ v délce 26 km. Dále je v oblasti vyznačeno množství jezdeckých stanic pro ubytování s koňmi především podél plánovaných hipostezek s mnoha jezdeckými kluby a ranči (Hipostezky Královéhradecko 2014).

Koupaliště a aquaparky

Koupání v Kladském pomezí je možné jak v přírodních koupalištích jako jsou např. rybník Brodský, Špinka nebo Vodní nádrž Rozkoš, tak v umělých venkovních koupalištích jako je Aqua LAND – Areál zdraví a sportu v Meziměstí, Jiráskovo koupaliště v Náchodě, koupaliště v Polici nad Metují, koupaliště v Teplicích nad Metují, plavecký areál v Jaroměři nebo v krytých areálech v Centru Najáda v Novém Městě nad Metují či v plaveckém bazéně v Náchodě (Královéhradecký kraj 2014).

Ubytovací zařízení

Kladské pomezí se počtem lůžek a ubytovacích zařízení řadí na třetí pozici mezi turistickými oblastmi Královéhradeckého kraje. V roce 2013 se zde nacházelo 136 HUZ s 6 755 lůžky (ČSÚ 2014). Podle struktury HUZ byly v roce 2013 v oblasti nejvíce zastoupeny penziony (61), dále HUZ jinde nespecifikovaná (23), turistické ubytovny (12), tříhvězdičkové hotely (13) a kempy (11). Hotely nejvyšší kategorie (5*) v oblasti nenalezneme (viz Tabulka 177). V roce 2014 bylo na ČSÚ registrováno 132 HUZ v okrese Náchod a přibližně 15 ubytovacích zařízení připadající ke Kladskému pomezí z okrese Trutnov. Z registrovaných zařízení v roce 2014 se jich nejvíce nacházelo v Teplicích nad Metují (21), Náchodě (20) a Adršpachu (10). Zatímco v Náchodě jsou soustředěny především ubytovací zařízení vyšších kategorií (hotely), v Teplicích nad Metují převládají penziony. Čtyřhvězdičkové hotely se nacházejí pouze v Náchodě (3), tříhvězdičkové hotely jsou koncentrovány především v Náchodě (5) a Broumově (3), po jednom se dále nacházejí v Adršpachu, České Skalici, Hronově, Novém Městě nad Metují a Zaloňově (ČSÚ 2014).

Od roku 2004 se struktura ubytovacích zařízení příliš nezměnila, k výraznějšímu nárůstu došlo především u penzionů, jejichž počet vzrostl o 26 zařízení, a u čtyřhvězdičkových hotelů (nárůst o 4 zařízení), dále narostl i počet kempů v oblasti.

Podle „Strategie rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Kladské pomezí pro období 2011 až 2015“ (dále jen Strategie KP) se v roce 2011 nacházelo v oblasti Kladského pomezí 298 subjektů nabízejících ubytování, z nichž nejvíce bylo penzionů. Podle Strategie KP (2011) jsou však jako penziony často označovány i ubytovací zařízení, které nesplňují stanovené požadavky pro penziony, jedná se např. o chaty nebo privátní ubytování. Certifikované ubytovací zařízení nebylo v Kladském pomezí v roce 2014

žádné (HotelStars 2014). Certifikací Cyklisté vítání disponuje v oblasti 6 ubytovacích zařízení (Cyklisté vítání 2014).

Tabulka 17: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Kladské pomezí mezi roky 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	99	102	102	100	95	104	96	104	134	136
Hotel, motel, hotel ****	1	1	1	2	1	2	2	3	3	3
Hotel, motel, hotel ***	9	8	8	7	8	10	10	11	12	13
Hotel, motel, hotel **	7	7	7	7	5	5	4	4	6	7
Hotel, motel, hotel *	-	1	1	1	-	-	-	-	1	1
Penzion	35	32	35	38	35	36	30	41	59	61
Kemp	7	7	7	7	7	7	8	8	11	11
Chatová osada	4	5	5	5	5	6	6	5	5	5
Turistická ubytovna	13	14	15	13	10	13	12	12	13	12
Ostatní HUZ jinde neuved.	23	27	23	20	24	25	24	20	24	23

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky

Tabulka 18: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Kladské pomezí mezi roky 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	5 549	5 635	5 817	5 964	5 664	6 122	5 702	5 679	6 842	6 755
Hotel, motel, hotel ****	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	212	212	212
Hotel, motel, hotel ***	429	478	463	353	451	509	509	549	544	579
Hotel, motel, hotel **	378	417	387	373	296	319	203	198	248	259
Hotel, motel, hotel *	-	i.d.	i.d.	i.d.	-	-	-	-	i.d.	i.d.
Penzion	1 076	846	1 109	1 168	1 120	1 152	978	1 225	1 741	1 819
Kemp	757	813	801	963	878	854	832	881	1 024	1 016
Chatová osada	400	498	498	498	498	618	578	478	478	458
Turistická ubytovna	619	667	668	602	493	623	472	452	591	448
Ostatní HUZ jinde neuved.	i.d.	1 879	1 858	1 816	i.d.	i.d.	i.d.	1 684	i.d.	i.d.

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: S ohledem na počet zařízení obsahuje chráněné individuální údaje (i.d.) Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky

Stravovací zařízení

V oblasti Kladského pomezí se nachází poměrně velké množství stravovacích zařízení, většina turisticky významnějších zařízení je koncentrována poblíž turistických atraktivit a v největších městech. Na oficiálních webových stránkách Kladského pomezí a Broumovska odkazy na stravovací zařízení nejsou. Certifikaci Cyklisté vítání disponuje v oblasti pouze jedno stravovací zařízení v Červeném Kostelci. Oblast Kladského pomezí disponuje množstvím regionálních produktů jako je např. Pivo Primátor, Pivo Opat, med a výrobky z medu, uzenářské výrobky či sýrové produkty, potenciál gastroturismu zde tedy existuje, ale není příliš využit. Velkým nedostatkem je především nedostatečná spolupráce s restauračními a jinými stravovacími zařízeními (registrace na turistických portálech).

Turistická informační centra

Oblast Kladského pomezí je poměrně kvalitně pokryta informačními centry. Celkově je zde 15 informačních center s působností v 11 lokalitách – Broumov (2 centra), Teplice nad Metují, Police nad Metují, Adršpach (2 centra), Úpice, Červený Kostelec, Meziměstí, Hronov, Náchod, Česká Skalice, Nové Město nad Metují a Jaroměř. Certifikovaných TIC je však pouze 5, z nichž 3 jsou členy A. T. I. C. Žádné z certifikovaných TIC v Kladském pomezí se nenachází ve třídě nejvyšší kvalita (A), ve třídě B jsou TIC v Novém Městě nad Metují a v Jaroměři, tři TIC v Červeném Kostelci, Malých Svatoňovicích a v Polici nad Metují spadají do třídy C.

4.3.5 Druhy a formy cestovního ruchu

- Pěší turistika
- Poznávací cestovní ruch
- Cykloturistika (horská, trekingová kola)
- Vodácká turistika
- Hipoturistika (potenciál)
- Gastronomický cestovní ruch (potenciál)
- Zimní turistika (menší potenciál oproti sousedním turistickým oblastem)
- Lezení (skalní města)
- Letní relaxace u vody (především nádrž Rozkoš)
- Vhodné pro rodiny s dětmi, aktivní pobyty, školní výlety
- Celoroční s výraznější letní sezónou
- Důraz by měl být kladen na šetrné formy cestovního ruchu vzhledem k CHKO Broumovsko

4.4 Podkrkonoší

Podkrkonoší je turistická oblast ležící v turistickém regionu Krkonoše a Podkrkonoší. Oblast se nachází, jak název napovídá, v podhůří Krkonoše a spadá celým svým územím do Královéhradeckého kraje. Původně byla tato oblast součástí turistického regionu Východní Čechy a prezentovala se pod názvem Podzvičinsko. V dnešní době zůstal tento název pouze destinační společností, která v oblasti působí. Turistický region pokrývá ORP Dvůr Králové nad Labem, ORP Hořice a část ORP Nová Paka.

4.4.1 Přírodní atraktivity

Turistická oblast Podkrkonoší se rozkládá na rozhraní České tabule a Krkonoško-jesenické soustavy, oblast pokrývají převážně pahorkatiny. Nejvyšším vrcholem oblasti je Zvičina (671 m n. m.), která je součástí Zvičinského hřbetu nacházejícího se v severní části Podkrkonoší (původní název Podzvičinsko).

V jihozápadní části oblasti se rozkládá Jičínská pahorkatina. Severovýchodní částí protéká řeka Labe, dále oblastí protékají říčky Bystřice a Javorka a mnoho různých malých toků (Bašnický, Rašínský potok aj.), četné jsou v oblasti i rybníky (Bubnovka, Vřešťovský atd.) (Strategie rozvoje cestovního ruchu pro oblast Podkrkonoší 2011-2020, dále jen Strategie Podkrkonoší). Nenachází se zde žádné velkoplošné chráněné území, ani chráněná území národního významu. Oblast pokrývají 3 přírodní rezervace (Miletínská a Vřešťovská bažantnice), 10 Evropsky významných lokalit a 19 přírodních památek (AOPK ČR 2014).

Zvičina

Vrchol Zvičinského hřbetu a nejvyšší vrchol Podkrkonoší Zvičina se nachází v blízkosti obce Třebihošť. Vede zde pěší okruh Zvičinské vyhlídky a naučná stezka Po stopách K. V. Raise. Na vrcholu kopce stojí kostel sv. Jana Nepomuckého a turistická Raisova chata s rozhlednou, konají se zde četné kulturní a sportovní akce a v zimě oblast slouží i jako lyžařské středisko (Sportovní areál Zvičina, Podkrkonoší 2014).

Bažantnice

Mezi chráněné přírodní rezervace v Podkrkonoší patří Miletínská a Vřešťovská bažantnice, dále zde jsou přírodní památky Kovačská, Úlibická a Hoříněveská bažantnice. Důvodem ochrany jsou lužní lesy a jejich fauna a flóra (Podkrkonoší 2014).

Kamenná hůra

Přírodní rezervace Kamenná hůra je chráněna především kvůli tzv. nahému bukovému porostu a je nejstarším chráněným územím v oblasti Podkrkonoší (Královéhradecký kraj 2014).

Kalské údolí

Údolí podél potoka Bystřice je přírodní památkou pro svou typickou podhorskou krajinu Podkrkonoší.

Byšičky

Chráněná přírodní památka Byšičky je oblast nacházející se nedaleko Lázní Běláhoř, která zahrnuje les Bulice, mokřadní louky a rybníky, na jejichž území se vyskytují zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů.

Čertovy hrady

Přírodní památka Čertovy hrady se nachází v blízkosti Dvora Králové nad Labem a představuje balvanovité pískovcové útvary (Královéhradecký kraj 2014).

Dalšími přírodními zajímavostmi v oblasti je např. Les Království (lužní les), malý kaňon Novopacké vodopády, údolí potoka Stav, Bašnický les, skalní útvar Slučí kameny, slatinové ložisko Černá louka apod.

4.4.2 Kulturně-historické atraktivity

Oblast Podkrkonoší je významnější z hlediska kulturně-historických atraktivit. Nachází se zde 3 národní kulturní památky (Betlém v Novém lese u Kuksu, Hospital Kuks a Vodní elektrárna – přehrada Les Království v Bílé Třešné), 2 městské památkové zóny (Pecka a Dvůr Králové nad Labem) a 1 památková rezervace (Kuks). Dále se v oblasti vyskytuje i množství chráněných nemovitých památek, jejichž větší koncentrace je např. v Hořicích, Dvoře Králové nad Labem, Kuksu nebo Dolních Brusnicích (NPÚ 2014). V oblasti se nalézají řada hradů, zámků, hradišť, sakrálních staveb a památek lidové

architektury. Podkrkonošská oblast je také spojena s několika významnými jmény např. K. J. Erben, K. V. Rais, R. A. Dvorský nebo J. A. Komenský.

Pecka

Městys Pecka byl roku 2003 prohlášen městskou památkovou rezervací. Hlavní dominantou obce je hrad Pecka ze 14. století se zachovalým barokním mostem, gotickým portálem a třemi paláci (Podkrkonoší 2014). Další významnou památkou je pozdně barokní Kostel sv. Bartoloměje. Dalšími chráněnými památkami ve městě jsou např. Morový sloup se sousoším, socha sv. Jana Nepomuckého, budova školy, fara a raně barokní kašna. Ve městě se také dochovala řada roubených chalup typických pro lidové stavitelství v oblasti (Městečko Pecka 2014).

Přehrada Les Království v Bílé Třemešné

Přehrada na Labi Les Království byla vybudována počátkem 20. století jako ochrana proti povodním, postavená v romantizujícím pseudogotickém stylu byla v roce 2010 prohlášena za národní kulturní památku. V okolí přehrady se nalézá lesní komplex Království, po kterém je přehrada pojmenována (Podkrkonoší 2014), v okolí vede naučná stezka Lesem Království. V obci Bílá Třemešná je možné navštívit pamětní síň Jana Amose Komenského ve vile postavené na místě bývalého zámku, kde se Jan Amos Komenský ukrýval před odchodem do exilu (Bílá Třemešná 2014).

Dvůr Králové nad Labem

Město Dvůr Králové nad Labem leží v Královédvorské kotlině na obou březích řeky Labe a roku 1990 bylo prohlášeno městskou památkovou rezervací. Mimo řady městských a měšťanských domů jsou ve městě památkově chráněné také stará a nová radnice, secesní budova spořitelny, kašna se sochou Záboje nebo Mariánský sloup na náměstí T. G. Masaryka. Dále se zde nachází gotický kostel sv. Jana Křtitele, kde byl v roce 1817 objeven tzv. Rukopis Královédvorský. Z původního hradebního systému města se dochovaly části hradeb a jedna hradební Šindelářská věž. Dokladem lidové architektury ve městě je předměstská venkovská usedlost Kohoutův dvůr, kde sídlí Městské muzeum Dvůr Králové nad Labem a roubený venkovský dům. Velkou atraktivitou ve městě je zoologická zahrada s mezinárodně významným chovem afrických zvířat a se safari. V areálu se mj. nalézá i galerie Pravěk očima Zdeňka Buriana (Dvůr Králové nad Labem 2014).

Kuks

Obec Kuks s přilehlým komplexem hospitalu a souborem plastik byla v roce 1971 prohlášena za památkovou rezervaci. Největší dominantou města je národní kulturní památka Hospital Kuks, představující bývalý klášter se špitálem, kostelem Nejsvětější Trojice a hrobkou. Z původního lázeňského zámku se dochovalo pouze schodiště, několik lázeňských budov a hospital. Součástí rezervace je také lapidárium soch M. B. Brauna a zámecká zahrada. Součástí ochrany je i soubor vesnických domů, inundační most přes Labe, kašna nebo socha sv. Salvátora. Nedaleko obce se v Novém lese rozkládá Betlém se souborem soch od M. B. Brauna (obec Kuks 2014). Z galerií a muzeí je v obci možné navštívit např. České farmaceutické muzeum (situováno v hospitalu), Rodinné muzeum historických vozidel (Historic Car Museum Kuks) nebo Galerii českých vín umístěnou v areálu hospitalu (Podkrkonoší 2014).

Lázně Bělohrad

Slatinné Lázně Bělohrad jsou nově opravenými lázněmi poskytující léčebné procedury především pro onemocnění pohybového ústrojí. Mimo samotných lázní je ve městě barokní zámek z přelomu 17. a 18. století se zámeckým parkem, barokní kostel Všem svatých z konce 17. století nebo novorenesanční

budova lázeňského hotelu. Ve městě působí od roku 1949 národopisný soubor písní a tanců Hořeňák (Lázně Bělohrad 2014). V zámecké oranžerii byl umístěn v roce 1959 památník Karla Václava Raise se stálou expozicí „Život a dílo K. V. Raise“ a historií města Lázně Bělohrad (Podkrkonoší 2014).

Hořice

Město Hořice také přezdívané jako „město kamenné krásy“ je známé nejen z důvodů výroby hořických trubiček, ale také přítomností jedné z nejstarších sochařsko-kamenických škol v Evropě. Kamenné plastiky jsou umístěny jak ve volném prostoru ve Smetanových sadech a v Sochařském parku, tak v Galerii plastik. Významnější historické budovy jsou soustředěny na náměstí Jiřího z Poděbrad, z nichž je možné jmenovat např. bývalou budovu okresního soudu, Levitův dům s pamětní bustou, novorenesanční budovu Městského muzea, kašnu „Čtvero ročních období“, Mariánský sloup nebo novogotickou budovu radnice. Existenci bývalé židovské obce ve městě dokládá bývalá synagoga (dnes využívaná Českobratrskou církví) a židovský hřbitov. Dalšími významnějšími církevními památkami ve městě jsou kostel Narození P. Marie, přestavěný v 18. století podle plánů K. I. Dientzenhofera, kostel sv. Gotharda nebo empírová kaplička Panny Marie Hlohové (Hořice 2014). V okolí jsou dvě rozhledny - architektonicky zajímavá Masarykova věž samostatnosti a Železná rozhledna na Hořickém Chlumu.

Kromě již zmíněných atraktivit se v oblasti nachází pozůstatky hradů (Hrad v Miletíně, Hrad v Ostroměři atd.), hradišť (Holovousy, Konecchlumí, Dvorec), zámků (např. Cerekvice nad Bystřicí, Holovousy, Miletín) a tvrzí (Bílá Třemešná, Červín, Dobeš aj.). Dále je zde možné nalézt mnoho různých kostelů, kostelíků a kapliček (např. románský kostel sv. Jakuba v Bílé Třemešné, původně románský kostel sv. Petra a Pavla s gotickou přístavbou v Byšičkách) (Podkrkonoší 2014).

Lidová architektura

Typickým architektonickým prvkem pro oblast Podkrkonoší je již výše zmiňovaný dřevěný roubený dům. Množství roubených chalup, dřevěných zvoníc a dalších staveb lidové architektury je roztroušeno po celé turistické oblasti. Dalšími příklady lidových staveb v oblasti jsou např. kovárny, sušárny ovoce či obilní mlýny (Podkrkonoší 2014).

4.4.3 Kulturní, společenské a sportovní akce

V oblasti Podkrkonoší se každoročně pořádá množství pravidelných i nepravidelných společenských, kulturních a sportovních akcí. Mezi nejznámější pravidelně pořádané akce patří:

Kulturní akce

- Dny R. A. Dvorského ve Dvoře Králové nad Labem (hudební festival)
- Sochařské sympózium v Hořicích
- Divadelní Erbenův Miletín
- Mezinárodní folklórní festival písní a tanců Pod Zvičinou v Lázních Bělohrad
- Theatrum Kuks
- Jazz Nights Hořice (hudební festival)
- Vánoční zoo (Dvůr Králové nad Labem)
- Velikonoce v zoo (Dvůr Králové nad Labem)
- Vánoční trhy na Kuksu
- Májové víno na Kuksu
- Zahájení lázeňské sezony v Lázních Bělohrad
- Otevírání hradu Pecka

- Bělohradské kulturní léto (Lázně Bělohrad)

Společenské akce

- Harantovské slavnosti na Pecce
- Otevírání a Zavírání turistické sezóny na Zvičině
- Jarmark lidových řemesel ve Zdobíně
- Slavnosti hořických trubiček (Hořice)
- Lidová řemesla Kohoutov
- Vinobraní na Kuksu
- Slavnosti Holovouských malináčů (Holovousy)
- The Legends Rock Fest v Hořicích
- DĚKÁ fest ve Dvoře Králové nad Labem
- Filmový festival Dobromysl (Dvůr Králové nad Labem)
- Královédvorské hudební léto (Dvůr Králové nad Labem)
- Strašidelná Bažantnice (Lázně Bělohrad)

Sportovní akce

- 300 zatáček Gustava Havla (motoristické závody) - Hořice
- Podkrkonošský maraton (cyklistický závod) – Lázně Bělohrad
- Česká tourist trophy (motoristické závody) - Hořice
- Běh na Zvičinu
- Běh Safari (Dvůr Králové n. L.)
- Turistický pochod „Krajem E. Štorcha“ (Ostroměř)
- Turistický pochod „O Žižkův štít“ (Hořice)

4.4.4 Infrastruktura cestovního ruchu

Značené turistické trasy a naučné stezky

Větší množství značených turistických stezek je soustředěno do severní části oblasti v okolí Zvičinského hřbetu. Oficiální turistické stránky Podkrkonoší uvádějí v oblasti 7 tipů na výlet a 17 naučných stezek. Naučné stezky se vztahují především k významným osobnostem kraje (K. V. Rais, K. J. Erben, E. Štorch, K. Zeman), k regionálním specialitám (ovocná stezka, vinařská stezka) nebo k významným atraktivitám (Naučná stezka Šporkův Kuks, Naučná stezka Kuks – Braunův Betlém, Zvičinské vyhlídky, Naučný okruh města Hořice, Bažantnice Miletín atd.; Podkrkonoší 2014).

Značené cyklotrasy

V oblasti se nachází poměrně velké množství značených cyklotras, především III. a IV. třídy, většina z nich však není oddělena od silniční dopravy. Větší koncentrace cykloturistických tras je patrná v severní části Podkrkonoší, mnohé z nich ale nejsou značené (pouze doporučené). Územím prochází také část evropské cyklostezky – Labská cesta (od Nemojova přes Dvůr Králové nad Labem do Kuksu a dále na Hradec Králové; Cykloserver 2014). Na turistickém webu Podkrkonoší je doporučeno 12 cyklotras střední a vyšší náročnosti, jedná se např. o Podkrkonošskou cyklotrasu (Hořice – Třebihošť – Bílá Třemešná – Dolní a Horní Brusnice – Miletín – Hořice), všechny doporučené trasy začínají a končí v Hořicích. Oblast Podkrkonoší obsluhuje jeden cyklobus, který jezdí několikrát denně v různých úsecích ve čtvrtek a v sobotu od července do srpna. Autobus jezdí z Hradce Králové přes Jaroměř, Hořice, Kuks, Dvůr Králové nad Labem, Třebihošť do Vrchlabí (Podkrkonoší 2014).

Hipostezky

Oblastí Podkrkonoší procházejí 3 značené hipostezky. Nejdelší s názvem „Putování za Krakonošem“ vede z Horních Albeřic přes Velkou Úpu, Nemojov, Bílou Třemešnou, Zvičinu, Cerekvici nad Bystřicí, Nechanice, Roudnice do Starých Ždánic (Pardubický kraj), kde se napojuje na Královéhradecký okruh. Další dvě hipostezky se nacházejí v okolí Pecky, první „Trasa Český ráj a Podkrkonoší“ vede z Pařezské Lhoty přes Starou Paku do Mostku a druhá „Podzvičinská stezka aneb za královstvím lesa“ z Kalu přes Pecku a Novou Paku do Staré Paky. V oblasti se také nachází množství jezdeckých klubů a rančů a několik jezdeckých ubytování (Královéhradecký kraj, 2014).

Lyžařské běžecké trasy

Dvě udržované běžecké trasy se nacházejí v okolí Pecky. První tzv. Krkonošská je dlouhá 8 km a druhá zvaná „K Červenému kříži“ 12 km. Další udržované stopy vedou z Lázní Bělohradu do Přibyslavi nebo Šárovcovy Lhoty. Druhou oblastí vhodnou pro běžkaře je Královédvorský, zde však stopy nejsou udržovány (Podkrkonoší 2014).

Lyžařské areály a sjezdovky

Oblast Podkrkonoší je vhodná spíše pro nenáročné či začínající lyžaře popř. rodiny s dětmi. Lyžování je možné např. na Zvičině, ve „Sportovním areálu Zvičina“, kde jsou k dispozici 3 lyžařské vleky a 4 sjezdovky většinou nízké obtížnosti a na sjezdovce „Severka“ u Dolní Brusnice. Další oblast se nachází v okolí Pecky – sjezdovka Pecka, Skiareál Máchovka nebo sjezdovka Na Menšině. Poslední oblastí pro lyžování v Podkrkonoší je okolí Lázní Bělohrad, kde se nachází lyžařský areál Skikaras. Většina lyžařských areálů disponuje pouze jednou sjezdovkou s jedním vlekem především pro začínající či nenáročné lyžaře, areály také nabízejí noční lyžování nebo tzv. snowtubing (Severka, Na Menšině; Podkrkonoší 2014) či skijörking.

Koupaliště a aquaparky

Na území Podkrkonoší je koupání možné na více než 30 místech, zahrnující jak přírodní koupání v rybnících a nádržích (rybník Dubina v Bílé Třemešné, rybník Fařina v Nové Pace, údolní nádrž Jahodnice v Úbislavicích, Velký Vřešťov apod.), tak umělá venkovní koupaliště (Tyršovo koupaliště ve Dvoře Králové nad Labem, koupaliště Podhorní Újezd, koupaliště Pecka, koupaliště Milovice u Hořic, koupaliště Miletín apod.; Podkrkonoší 2014) či kryté bazény a multifunkčních haly (např. Sportovní zařízení města Hořice; Královéhradecký kraj 2014).

Ubytovací zařízení

V turistické oblasti Podkrkonoší se v roce 2012 nacházelo 64 hromadných ubytovacích zařízení s 3 958 lůžky, což představovalo po Hradecku druhý nejnižší počet lůžek v turistických oblastech Královéhradeckého kraje (ČSÚ 2014). Podle struktury ubytovacích zařízení byly v roce 2012 v oblasti nejvíce zastoupeny penziony (27), dále HUZ jinde neuvedená (11) a kempy (2). Z hotelů se v oblasti nalézají dva čtyřhvězdičkové, 6 tříhvězdičkových a tři hotely nižší třídy. Od roku 2002 stoupl počet HUZ o 22 zařízení, z nichž nejvíce narostl počet penzionů (o 14), jiných zařízení (o 5) a kempů (o 3). Významný je také nárůst čtyřhvězdičkových hotelů, které se zde v roce 2000 vůbec nenacházely, první byl zřízen v roce 2006, druhý poté v roce 2010. Počet tříhvězdičkových hotelů vzrostl v roce 2012 na 6, naopak počty hotelů nižších tříd v posledních letech klesají (viz tab. 17).

V roce 2014 se v Podkrkonoší nacházelo 58 HUZ. Největší koncentrace HUZ byla patrná ve Dvoře Králové nad Labem (10), Hořicích (9), Lázních Bělohrad (8) a Pecce (5). Čtyřhvězdičkové hotely se

nacházely ve Dvoře Králové n. L. a Lázních Bělohrad, tříhvězdičkové ve Dvoře Králové n. L., Lázních Bělohrad, Pecce a v Bílých Poličanech.

Jedno ubytovací zařízení v oblasti je certifikováno – Penzion na Faře Dubenec (HotelStars 2014). 5 ubytovacích zařízení v Podkrkonoší disponuje certifikací Cyklisté vítáni (ve Dvoře Králové nad Labem, Choustníkově Hradišti a Dolní Brusnici).

Tabulka 19: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Podkrkonoší mezi roky 2004-2014

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	38	38	37	35	34	32	36	35	60	60
Hotel, motel, hotel *****	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hotel, motel, hotel ****	-	-	1	1	1	1	2	2	2	2
Hotel, motel, hotel ***	2	3	3	3	3	3	3	2	4	4
Hotel, motel, hotel **	4	4	4	4	4	2	2	2	2	2
Hotel, motel, hotel *	2	2	3	2	2	2	2	1	2	1
Hotel garni ****, ***, **, *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Penzion	11	10	8	8	7	7	8	8	26	27
Kemp	6	6	6	6	6	5	7	7	9	9
Chatová osada	5	4	4	4	3	3	3	2	4	4
Turistická ubytovna	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2
Ostatní HUZ jinde neuved.	6	7	6	5	5	6	6	8	9	9

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky

Tabulka 20: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Podkrkonoší mezi roky 2003-2014

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	2 334	2 494	2 604	2 396	2 522	2 088	2 408	2 077	3 191	3 197
Hotel, motel, hotel *****	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hotel, motel, hotel ****	-	-	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel ***	i.d.	121	121	118	121	114	114	i.d.	179	159
Hotel, motel, hotel **	230	218	247	251	266	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel *	i.d.	i.d.	131	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel garni ****, ***, **, *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Penzion	336	356	244	244	234	232	244	236	659	679
Kemp	528	528	538	527	544	374	612	682	771	784
Chatová osada	433	415	416	413	i.d.	313	307	i.d.	i.d.	i.d.
Turistická ubytovna	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	217	217	273	208	i.d.	i.d.
Ostatní HUZ jinde neued.	807	856	907	843	827	838	858	951	1 182	1 176

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: S ohledem na počet zařízení obsahuje chráněné individuální údaje (i.d.) Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky

Stravovací zařízení

Na turistickém webu Podkrkonoší je registrováno celkem 112 stravovacích zařízení. Podobně jako v jiných turistických oblastech kraje je větší koncentrace stravovacích zařízení patrná ve městech, jako je Dvůr Králové nad Labem, Lázně Bělohrad nebo Hořice. Podle Strategie Podkrkonoší (2011) je nedostatečná nabídka stravovacích a jiných služeb podél cyklistických a běžeckých tras. Certifikací Cyklisté vítání je označena pouze jedna restaurace ve Dvoře Králové nad Labem (Cyklisté vítání 2014).

Oblast Podkrkonoší také nabízí množství regionálních produktů, z nichž některá mají nadregionální či národní význam. Nejznámější jsou již zmiňované Hořické trubičky, dalšími produkty jsou dále pivo Tambor, Dobrovodské kysané zelí, víno z Kuksu, Ostroměřský česnek, Podzvičinská medovina, Kubištovy hořické trubičky, mošt, pečivo, čerstvé mléko, preclík, med a výrobky z medu či ovoce (Regionální značky 2014).

V oblasti Podkrkonoší je v roce 2014 celkem 29 certifikovaných produktů, které se pyšní ochrannou značkou PODKRKONOŠÍ regionální produkt®. Jde o tradiční výrobky a produkty jako ovoce (jablka, hrušky, švestky, meruňky, třešně) a zpracované ovoce v podobě moštu, dále zelenina (brambory, česnek, zelí), hořické trubičky, pečárenské výrobky a preclíky, med a medovina, bylinné kapky, víno, minerální voda, pivo, nebo také pískovec a výrobky z pískovce, dřevěné palisády, kůly a kolíky, keramika, mýdlo, košíkářské výrobky a skleněné ozdoby.

Turistická informační centra

V oblasti Podkrkonoší se nachází 7 celoročních (2x Dvůr Králové nad Labem, Hořice, Lázně Bělohrad, Miletín, Bílsko a Dolní Brusnice) TIC a 2 sezónní (Milovice, Podhorní Újezd). Pět TIC v oblasti je

certifikováno a je členem A. T. I. C., žádné však nespadá do nejvyšší třídy A. Certifikováno není informační centrum v Lázních Bělohrad, v Miletíně a v Podhorním Újezdě. Tři TIC se nacházejí ve třídě B (Městské informační centrum Dvůr Králové nad Labem, Turistické informační centrum Pod Zvičinou v Dolní Brusnici a Městské informační centrum v Hořicích), do třídy C byla zařazena TIC Infocentrum Dvůr Králové n. L. a Autocamp Milovice.

4.4.5 Druhy a formy cestovního ruchu

- Pěší turistika
- Cykloturistika
- Poznávací cestovní ruch
- Hipoturistika
- Gastronomický cestovní ruch (potenciál)
- Zimní turistika (menší potenciál oproti sousedním turistickým oblastem)
- Lázeňský cestovní ruch a wellness pobyty
- Vhodné pro rodiny s dětmi, aktivní pobyty, školní výlety
- Celoroční
- Letní relaxace u vody

4.5 Krkonoše

Turistická oblast Krkonoše je rozsáhlá a intenzivně navštěvovaná oblast rozkládající se v části Královéhradeckého a Libereckého kraje. Společně s turistickou oblastí Podkrkonoší vytváří v současné době turistický region Krkonoše a Podkrkonoší. Koordinaci a propagaci cestovního ruchu v oblasti Krkonoš zajišťuje destinační společnost Krkonoše - Svazek měst a obcí. Na území Královéhradeckého kraje se nalézají přibližně 2/3 této turistické oblasti.

4.5.1 Přírodní atraktivity

Turistická oblast Krkonoše zahrnuje nejvyšší české pohoří Krkonoše a část jeho podhůří. V horách pramení největší česká řeka Labe a nachází se zde i nejvyšší česká hora Sněžka (1603 m n. m.). Oblast Krkonoš z velké části pokrývá Krkonošský národní park (KRNAP) rozkládající se na ploše 363 km² (245 km² na území Královéhradeckého kraje; AOPK ČR 2014). Ochrana KRNAP je rozdělena do tří ochranných zón (přísná přírodní, řízená přírodní a okrajová/nárazová), celý park je dále obklopen ochranným pásem. Území KRNAP je zároveň zařazeno mezi biosférické rezervace UNESCO a zahrnuje mj. i biocentrum evropského významu. Mimo toto velkoplošné chráněné území oblast nabízí množství přírodních památek (13), jednu ptačí oblast a 4 Evropsky významné lokality (AOPK ČR 2014).

Na území Královéhradeckého kraje je možné jmenovat tyto atraktivity:

Pramen Labe

Symbolicky upravená lokalita pramene se nachází na Labské louce ve výšce 1386 m n. m. Skutečný pramen Labe se nachází přibližně 300 m od tohoto místa a z důvodů ochrany přírody veřejnosti je nepřístupný (Krkonoše 2014).

Údolí Labský důl

Údolí ledovcového původu s morénovými valy a tzv. Labskými jámami se strmými vysokými srázy se rozkládá nedaleko Labské boudy. Do údolí padá Labský a Pančavský vodopád. Oblastí prochází

turistická stezka od Labské boudy po hraně Labského dolu na Zlaté návrší a k Vrbatově chatě (Královéhradecký kraj 2014).

Dívčí a mužské kameny

Kamenné žulové útvary (tory) se nalézají přibližně 3 km od Špindlerovy boudy. Územím prochází červená turistická stezka Česko-polského přátelství (Krkonosé 2014).

Čertova strouha

Čertova strouha je součástí systému přehrad na Labi v Krkonoších zabraňující vzniku povodní vybudována na počátku 20. století. Čertova strouha se nachází v Čertově dole, kterým prochází naučná stejnojmenná stezka o lesním hospodářství a hrazení toků (Správa KRNP 2014).

Bílé Labe

Bílé Labe je jedním z prvních přítoků Labe. Na jeho toku se vytváří mnoho menších vodopádů a peřejí. Podél toku vede turistická Weberova stezka a část cyklostezky (Krkonosé 2014).

Obří důl

Důl vytvořený Úpským ledovcem se třemi morény se nachází mezi úpatím Sněžky a Pecí pod Sněžkou. Údolím prochází značená turistická stezka do Obřího sedla, v létě je stezka prostupná až na vrchol Sněžky, v zimě je tato část uzavřena pro nebezpečí lavin (Krkonosé 2014).

Sněžka

Nejvyšší hora České republiky se nachází nad Pecí pod Sněžkou. Na vrchol hory vede množství turisticky značených tras nebo kabinková lanovka (Krkonosé 2014). Lanová dráha je v provozu denně kromě dubna a listopadu a skládá se ze dvou úseků: Pec pod Sněžkou – Růžová hora (1560 m, 250 os./hod.) a Růžová hora – Sněžka (1967 m, 250 os./hod.; Pec pod Sněžkou 2014).

Úpská rašelina a Úpská Jáma

Rozsáhle rašelinné území je prameništěm Úpy a Bílého Labe. Pro pěší turisty přes rašeliništěm vyvýšený dřevěný chodník, který umožňuje zhlédnout četná rašelinová jezírka. Nedaleko rašeliniště se nachází kar Úpská jáma, do které z rašeliniště přepadá Úpský vodopád. Územím rašeliniště prochází modrá turistická stezka z Luční boudy na vrchol Sněžky (Krkonosé 2014).

Rýchorský prales

Rýchorský prales je chráněným územím nacházejícím se ve vrcholových částech hřebenu Rýchory. Jedná se o bukový prales se zakrslými pokroucenými stromy a větvemi porostlými mechem (Krkonosé 2014).

Černohorská rašelina

Černohorská rašelina je největším rašeliništěm na území KRNPu, rozkládá se na ploše 72,04 ha. V oblasti se nachází množství chráněných živočichů a rostlin (Krkonosé 2014).

Dalšími přírodními zajímavostmi v Krkonoších jsou např. Herlíkovické štoly, Boberská stráž, Lom Strážné, hřeben Kozí hřbety, Luční hora, Polední kámen nebo Starostův pramen. Významné atraktivity se nachází také na polské straně Krkonoše, např. hora Szrenica, Sněžné jámy nebo Velký a Malý stav.

4.5.2 Kulturně-historické atraktivity

I když je oblast Krkonoš vyhledávána především pro své přírodní zajímavosti, nachází se zde i řada kulturně-historických památek v podobě hradů, zřícenin, zámků, kostelů, kapliček a technických a důlních památek. V oblasti Krkonoš se národní kulturní památky nacházejí pouze v Libereckém kraji. V Královéhradeckém kraji je oproti tomu pět z šesti krkonošských městských památkových zón (Hostinné, Vrchlabí, Trutnov, Žacléř a Pilníkov) a 3 vesnické památkové zóny (Velké Toppeltovy Boudy, Šimovy chalupy a Modrý důl).

Na území Královéhradeckého kraje leží následující kulturně-historické atraktivity:

Vrchlabí

Dominantou města je renesanční zámek z 16. století, který je však návštěvníkům přístupný pouze z malé části, protože v něm dnes sídlí městský úřad. K zámku přiléhá zámecký park, z něhož vede visutý dřevěný most k novogotické zámecké hrobce. Další výraznými budovami ve městě jsou barokní budova Augustiniánského kláštera s klasicistními prvky, novogotický chrám sv. Vavřince, kostelní věž, mariánský morový sloup nebo barokní budova děkanství. Součástí ochrany ve městě je také soubor historických městských domů s podloubím typických pro města Krkonoš a Podkrkonoší a soubor vesnických roubených domů (Vrchlabí 2014).

Hostinné

Hostinné je jedno z nejstarších měst v Krkonoších s množstvím památkově chráněných městských domů s podloubím. Na náměstí čtvercového tvaru se nachází renesanční radnice se sochami obrů a mariánský sloup se sousoším. Dominantou města je raně barokní Františkánský klášter od W. Dientzenhofera. V roce 2012 byl klášter rekonstruován a obdržel ocenění Stavba roku. V současné době se v klášteře nachází stálá expozice Městského muzea o historii města a Galerie antického umění v kostele Neposkvrněného početí Panny Marie (Krkonoše 2014). Dalšími zajímavostmi města jsou např. kostel Nejsvětější Trojice (nejstarší kamenná stavba ve městě), společný hrob obětí fašismu, socha sv. Jana Nepomuckého, Olivetská kaple nebo vodní elektrárna Labský mlýn (NPÚ 2014).

Trutnov

Vnitřní město Trutnov, které je oválného charakteru, bylo prohlášeno památkovou zónou v 1990. Střed vnitřního města tvoří čtvercové náměstí s množstvím chráněných měšťanských domů, starou radnicí a Krakonošovou kašnou. Součástí ochrany jsou také městské hradby, které chránily vnitřní město. Ve městě se také nachází řada církevních památek jako je např. klasicistní kostel Panny Marie, koncertní síň Bohuslava Martinů v budově evangelického kostela, Janská kaple nebo Sousoší svržení sv. Jana Nepomuckého. V Trutnově se nalézá také část naučné stezky „Po stopách války 1866 – Den bitvy u Trutnova 27. června 1866“ (Trutnov 2014).

Žacléř

Město se nachází ve východní části Krkonoš a v roce 2003 byla jeho historická část prohlášena za městskou památkovou zónu. Nad městem se nalézá renesanční zámek, který stojí na místě původního gotického hradu. Historické centrum města představuje Rýchorské náměstí a jeho přilehlé okolí, kde jsou soustředěny nejvýznamnější městské stavby jako je barokní kostel Nejsvětější Trojice, Mariánský sloup od Františka Jiřího Pacáka, socha sv. Floriána nebo socha Krista. Bývalou těžbu černého uhlí v oblasti Žacléře dokumentuje Hornický skanzen Žacléř a těžní jámy Jiří a Julie (Žacléř 2014).

Janské Lázně

Lázeňské městečko se nachází na úpatí Černé hory. Lázně jsou zaměřeny především na léčbu pohybového ústrojí, známé jsou hlavně léčbou dětské obrny. Mimo klasických léčebných procedur nabízí lázně i relaxační a wellness pobyty. Mimo samotných lázní je město i významným lyžařským střediskem.

Roubené horské chalupy

Chráněné vesnické památkové zóny Šímovy chalupy, Tippetovy boudy a Modrý důl jsou dokladem nejstarších typů osídlení nejvyšších částí Krkonoš. Jedná se o trojdílná stavení s jednou roubenou světnicí, síní a hospodářskou částí (Paterová 2013).

Poštovna Sněžka

Poštovna se nachází na vrcholu hory Sněžka. Původní dřevěná budova byla v roce 2004 rozebrána pro napadení dřevomorkou. Současná budova byla postavena podle plánů architektů Hoffmana a Rajniše a byla znovu zprovozněna v roce 2007 (Krkonoše 2014).

Dixova brusírna dřeva – Temný Důl

Trojkrídlá budova bývalé Dixovy brusírny leží v severovýchodní části Horního Maršova. Součástí budovy je také osmiboký komín a bývalý vodní náhon (Krkonoše 2014).

Mimo již výše zmiňovaných atraktivit v oblasti leží i několik hradů (např. hrádek Aichelburg), zámků (Horní Maršov, pseudogotický zámek Silbersteinů aj.) a zřícenin (zřícenina hradu Břecštejn). Dále se zde nachází řada církevních památek, jako jsou např. klasicistní kaple Panny Marie v Kunčicích nad Labem, kaplička v Obřím dole atd. Významné jsou také technické památky dokumentující důlní těžbu v Krkonoších jako je bývalá kovárna u Čertovy strouhy, důl Kovárna, důl Jana Švermy, nákladní lanovka z Černého dolu do Kunčic nebo Hornický skanzen v Žacléři. Z dalších technických památek v oblasti je možné zmínit např. systém lehkého opevnění č. 248, Pevnost Stachelberg, Babí, Pivovar Rudník, vodní nádrž Labská nebo Železniční viadukt Bernartice (Krkonoše 2014).

Kromě pohádkové postavy Krakonoše jsou s oblastí spojena jména významných osobností jako Marie Kubátová, Jan Weiss, Josef Čapek, Jan Amos Komenský, František Kaván, Josef Rössler-Ořovský a mnoho dalších.

4.5.3 Kulturní, společenské a sportovní akce

V Krkonoších se každoročně pořádá velké množství jak kulturních a společenských, tak sportovních akcí. Množství regionálních produktů a místních řemesel je ideální kombinací pro nejrozličnější druhy jarmarků a trhů. Velké množství akcí je spojeno s lidovými tradicemi v oblasti, pohádkovými postavami (Krkonoš) i významnými osobnostmi. Rozsáhlá zimní sportovní a sportovně-rekreační infrastruktura umožňuje pořádání mnoha mezinárodních soutěží (např. skoky na lyžích, obří slalomy aj.). Každoročně jsou v hlavních lyžařských střediscích pořádány slavnosti „otevírání“ a „zavírání“ sezóny.

Kulturní akce

- Hudebně-divadelní festival Doteky (Horní Maršov)
- Jazzinec (mezinárodní festival jazzové hudby, Trutnov)
- Trutnovský podzim (mezinárodní festival komorní hudby)

Společenské akce

- Cesta pohádkovým lesem (Dolní Kalná)
- Český řemeslný trh pod obry v Hostinném
- Den lidových řemesel (Žacléř)
- Farmářské slavnosti Máje (Klásterská Lhota)
- Krakonošovy Letní Podvečery
- Krkonošské pivní slavnosti (na několika místech např. Vrchlabí, Trutnov...)
- Lidová slavnost Porciunkule (Hostinné)
- Maloupský jarmark (Malá Úpa)
- Špindlerovská pouť (Špindlerův Mlýn)
- Týden lidových řemesel (Vrchlabí)
- Vitanovského slavnosti (Mladé Buky)

Sportovní akce

- Krakonošova stovka (pochod)
- Krkonošský půlmaraton (Žacléř)
- Memoriál Jana Zapletala (skialpinistický závod ve Špindlerově Mlýně)
- Mistrovství Pecky v běhu na historických lyžích
- Mladobucká 50 (pochod)
- Noc tuleních pásů (noční skialpinistický závod, Janské Lázně)
- Pout' sv. Vavřince (výstup na Sněžku)
- Žacléřská 70 MTB

4.5.4 Infrastruktura cestovního ruchu

Značené turistické trasy a naučné stezky

V oblasti Krkonoš se nachází velmi hustá síť značených turistických tras, a to především v oblasti Krkonošského národního parku. Na oficiálních turistických stránkách Krkonoš je doporučeno přes 30 pěších výletů, které většinou spojují výše zmíněné turistické atraktivity. Dále je zde nabízeno více než 30 naučných stezek např. Čertovská stezka pro děti, Geologická stezka v Horním Maršově, dětská naučná stezka Krakonošův příběh s hádankami a kvízy, Lázeňská naučná stezka, naučná stezka „Den bitvy u Trutnova“ a mnohé další. V Krkonoších se nacházejí i bezbariérové trasy, které jsou budovány v rámci projektu „Krkonoše pro všechny“. V terénu již bylo zmapováno a vyznačeno 10 bezbariérových tras (Krkonoše 2014).

Značené cyklotrasy

V Krkonoších se nalézá i hustá síť značených cyklistických a cykloturistických tras. Na turistickém webu Krkonoš je doporučeno přes 50 cyklistických výletů většinou pro horská a trekingová kola, dále je zde nabízeno také množství tzv. dlouhých sjezdů a několik bikeparků (např. Bikepark Mladé Buky, Downhill MTB trať Hnědý vrch v Peci pod Sněžkou). Od 31. 5. do 28. 9. projíždí oblastí Krkonoš 5 linek cyklobusů, které jezdí v červnu a v září v sobotu, neděli a o svátcích a v červenci a srpnu každý den (Krkonoše 2014).

Hipotrazy

Oblastí prochází jedna značená hipotrasy „Putování za Krakonošem“ a jedna částečně značená (modrá a zelená) „Za horskými vyhlídkami“ (Janské Lázně – Horní Maršov – Horní Albeřice, Svoboda nad Úpou – Žacléř). V oblasti je i značná nabídka jezdeckých ubytování, rančů a farem (Královéhradecký kraj 2014).

Lyžařské běžecké trasy

Lyžařských běžeckých tras je v oblasti Krkonoš velmi hustá síť, některé jsou i v noci osvětleny a většina je udržovaná. Hlavní trasa tzv. Krkonošská magistrála dlouhá 71 km vede celými Krkonoši od Žacléře do Harrachova. Na tuto trasu se dále připojuje více než 400 km místních lyžařských cest a okruhů (Krkonoše 2014).

Lyžařská střediska

Krkonoše jako nejvyšší hory České republiky skýtají množství příležitostí pro lyžaře, snowboardisty i jiné zimní sporty. V celém pohoří se nachází kolem 30 lyžařských středisek s téměř 95 km vleků a 162 km sjezdovek. Mezi největší střediska na území Královéhradeckého kraje patří Černá hora – Janské Lázně (15 km sjezdových tratí, 55 km běžeckých tratí, 2 lanovky, 10 vleků), Herlíkovice – Bubákov (12,7 km sjezdových tratí, 28,2 km běžeckých tratí, 2 lanovky, 7 vleků), Skiareál Špindlerův Mlýn – 2 areály Mísečky-Medvědin a Svatý Petr (dohromady 24,3 km sjezdových tratí, 91,5 km běžeckých tratí, 5 lanovek a 12 vleků). Dalšími areály jsou např. Pec pod Sněžkou nebo Vrchlabí – Kněžný vrch. Na území Libereckého kraje leží lyžařská střediska Rokytnice nad Jizerou, Harrachov, Paseky nad Jizerou a další. Mnoho areálů mimo klasických sjezdovek nabízí i snowparky, snowtubing nebo kidparky.

Koupaliště a aquaparky

Na turistickém portálu Krkonoš je evidováno 25 umělých koupališť, z nich pouze 7 je venkovních a 5 přírodních koupališť (Krkonoše 2014). Na území Královéhradeckého kraje je možné ke koupání či odpočinku u vody využít např. Aquapark ve Špindlerově Mlýně, krytý bazén Trutnově, letní koupaliště – aquapark v Trutnově, přírodní koupaliště Vejsplachy, rehabilitační bazén s termální vodou v Janských Lázních, koupaliště a autokemp Slunečná, autokemp Na Koupališti v Dolní Kalné a další (Královéhradecký kraj 2014).

Ubytovací zařízení

V turistické oblasti Krkonoš na území Královéhradeckého kraje se v roce 2012 nacházelo 695 hromadných ubytovacích zařízení s 29 177 lůžky, což představuje nejvyšší koncentraci ubytovacích kapacit v turistických oblastech Královéhradeckého kraje a zároveň jeden z nejvyšších počtů mezi turistickými regiony České republiky (ČSÚ 2014).

V rámci celých Krkonoš počet ubytovacích zařízení od roku 2003 téměř celou dobu klesal až do roku 2011 (rozpad tradičního vázaného cestovního ruchu – množství podnikových chat a objektů ROH), v roce 2012 se však jejich počet vrátil na úroveň roku 2002. Podle struktury ubytovacích zařízení přibyla od roku 2002 v oblasti především ubytovací zařízení vyšších kategorií. Od roku 2011 se v Krkonoších nachází jeden pětihvězdičkový hotel (ve Špindlerově Mlýně). Nárůst byl patrný i u čtyřhvězdičkových hotelů, jejichž počet narostl z 6 v roce 2002 na 14 (2012). Nejvýznamnější nárůst však zaznamenaly hotely tříhvězdičkové, celkem jejich počet vzrostl o 46 zařízení. Naopak pokles je patrný u hotelů nižších kategorií, turistických ubytoven a chatových osad. Počet penzionů v oblasti spíše stagnuje, přesto se jich však v Krkonoších nachází nejvíce (viz tab. 18).

Ubytovací zařízení jsou v oblasti koncentrovány především do velkých lyžařských středisek, kde se nacházejí i hotely nejvyšších kategorií (Špindlerův Mlýn, Pec Pod Sněžkou, Malá Úpa, Janské Lázně, Černý Důl, v Libereckém kraji pak Rokytnice nad Jizerou, Harrachov, Benecko a Vítkovice). Ačkoliv se v oblasti nalézá množství hotelů a penzionů vyšších tříd, certifikace HotelStars má pouze 8 z nich. Certifikované čtyřhvězdičkové hotely se nachází v Špindlerově Mlýně (2), Mladých Bukách a Janských Lázních, certifikované tříhvězdičkové hotely jsou v Peci pod Sněžkou (2) a dva certifikované čtyřhvězdičkové penziony se nacházejí ve Velké Úpě a Trutnově (HotelStars 2014). V celé oblasti je dále certifikováno 33 ubytovacích zařízení pro cyklisty (Cyklisté vítáni 2014). Vysoký počet lůžek a ubytovacích zařízení v oblasti Krkonoš a jejich koncentrace do největších středisek způsobuje přeplnění oblastí a jejich značné zatížení cestovním ruchem. Údaje zde uvedené jsou navíc pouze za hromadná ubytovací zařízení a jejich skutečné počty jsou tak mnohem vyšší.

Tabulka 21: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Krkonoše mezi roky 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	642	654	656	644	632	639	598	630	663	653
Hotel, motel, hotel *****	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Hotel, motel, hotel ****	5	5	5	7	8	10	11	11	11	13
Hotel, motel, hotel ***	61	63	67	67	70	70	71	74	85	86
Hotel, motel, hotel **	28	25	26	24	20	17	15	14	14	14
Hotel, motel, hotel *	9	7	9	8	6	6	5	5	7	7
Hotel garni ****,***,**,*	2	2	2	1	1	1	1	2	2	3
Penzion	260	274	262	270	260	265	240	273	292	280
Kemp	12	12	12	12	12	11	11	10	10	9
Chatová osada	4	3	3	3	2	3	3	1	1	1
Turistická ubytovna	44	40	44	42	42	40	35	34	33	30
Ostatní HUZ jinde neuv.	217	223	226	210	211	216	206	205	207	209

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Pouze území Královéhradeckého kraje. Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky.

Tabulka 22: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Krkonoše mezi roky 2003-2014

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	18204	18624	21110	18831	19162	18915	18009	25738	27611	19611
Hotel, motel, hotel *****	-	-	-	-	-	-	-	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel ****	456	467	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel ***	i.d.	5127	5424	5090	5390	5114	5428	i.d.	6302	6480
Hotel, motel, hotel **	1997	1870	1833	1535	1385	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel *	i.d.	i.d.	685	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel garni ****, ***, **, *	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	86
Penzion	7884	8284	7861	8063	7964	8171	7286	8223	8814	8143
Kemp	289	525	2811	545	529	555	555	574	532	472
Chatová osada	169	238	238	238	i.d.	238	241	i.d.	i.d.	i.d.
Turistická ubytovna	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	1933	1569	1334	1390	i.d.	i.d.
Ostatní HUZ jinde neued.	7098	7270	7431	7127	7113	7238	7021	7100	7507	7507

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Pouze území Královéhradeckého kraje. S ohledem na počet zařízení obsahuje chráněné identifikační údaje (i.d.). Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky.

Stravovací zařízení

V oblasti Krkonoše se nalézají poměrně hustá síť stravovacích zařízení, jejich větší koncentrace je patrná především ve větších střediscích. Z Krkonoš pochází několik regionálních specialit, z těch nejznámějších je možné jmenovat krkonošské kyselo, krkonošské sejkory, krkonošský hubník, krkonošský oukrop, zelníky, škubánky – kucmoch, muzika (kompot ze sušeného ovoce), makové peciválky se sirobem, brambory s tvarohem na loupáčku, bramborové placky nebo švestková omáčka se špalíky a uzeným. Mimo hotová jídla oblast nabízí i množství regionálních produktů jako je např. regionální pivo (Krkonoš, Krkonošský medvěd, Hendrych Vrchlabí, Paroháč z Luční boudy), mléčné výrobky, medy a výrobky z medu nebo pražená káva.

Turistická informační centra

Celé Krkonoše disponují 25 informačními centry (z toho 19 v Královéhradeckém kraji), avšak pouze 7 z nich je certifikovaných a pouze 6 je členem A.T.I.C. V rámci Královéhradeckého kraje žádné z informačních center nedosáhlo nejvyššího hodnocení, pouze 3 TIC spadají do třídy B (TIC Hostinné, TIC Špindlerův Mlýn a Regionální TIC Krkonoše Vrchlabí), zbývající 4 TIC se nacházejí ve třídě C (TIC Janské Lázně, TIC Trutnov, Návštěvnícké centrum KRNP Vrchlabí a TIC Žacléř).

4.5.5 Druhy a formy cestovního ruchu

- Zimní turistika a zimní sporty
- Pěší turistika
- Cykloturistika (horská, trekingová kola)

- Hipoturistika
- Lázeňský cestovní ruch a wellness
- Poznávací cestovní ruch (spojený s turistikou)
- Gastronomický cestovní ruch (potenciál)
- Kongresový a incentivní cestovní ruchu (potenciál)
- Vhodný pro aktivní pobyty, popřípadě relaxace v lázních
- Celoroční cestovní ruch s výraznější zimní sezónou (avšak potenciál posílení mimo sezónu)
- Všechny věkové kategorie i skupiny návštěvníků
- Důraz na šetrné formy cestovního ruchu a dlouhodobě udržitelný cestovní ruch!

4.6 Český ráj

Turistická oblast Český ráj, která je zároveň i turistickým regionem, se rozkládá na západě Královéhradeckého kraje a zasahuje na území třech krajů – Královéhradeckého, Libereckého a Středočeského, do území Královéhradeckého kraje spadá přibližně 1/3 svého území (Jičínsko). Turistický rozvoj oblasti a její propagaci zajišťuje destinační společnost Sdružení Český ráj.

4.6.1 Přírodní atraktivity

Oblast Českého ráje je bohatá na přírodní atraktivity. Jedná se o geologicky i geomorfologicky rozmanitou krajinu, která byla v roce 1995 prohlášena chráněnou krajinnou oblastí, a to jako první na území České republiky (Správa CHKO Český ráj 2014). Oblast pokrývají četná skalní města, systém rybníků, rašeliniště a útvary vyvěřelých hornin skrývající řadu vzácných minerálů (např. ametyst, achát, granát; Český ráj 2014). Mimo velkoplošného chráněného území se v oblasti nachází i množství maloplošných chráněných území zahrnující 2 národní přírodní památky (obě mimo Královéhradecký kraj), 11 přírodních rezervací (z toho 3 na území KHK) a 11 přírodních památek (z toho 5 na území KHK). V 2010 byla oblast Českého ráje zařazena do evropské sítě geoparků, důvodem je právě geologická rozmanitost, jež dokládá nejen významné geologické procesy, které v oblasti probíhaly, ale také dlouhodobý a poměrně vyvážený vztah člověka s přírodou (Geopark Český ráj 2014).

Na území Královéhradeckého kraje je možné jmenovat tyto atraktivity:

Údolí Plakánek

Kaňonovité údolí zahloubené říčkou Klenice bylo vyhlášeno přírodní rezervací. Na konci údolí se nalézá studánka Roubenka zmiňovaná v básních Fráni Šrámky. Údolím prostupuje také několik pískovcových lomů, ze kterých byl těžen kámen mj. pro stavbu hradu Kost.

Prachovské skály

Skalní město je jednou z nejstarších přírodních rezervací České republiky. Oblast se rozkládá přibližně 6 km severozápadně od města Jičín. Skalním městem procházejí dva prohlídkové okruhy – Malý a Velký. Je zde mnoho soutěsek (chodeb) např. Císařská chodba, nakloněné a zřícené skalní bloky (Český ráj 2014). Lezení je možné v 9 sektorech na více jak 350 skalách (ČHS 2014).

Jeskyně prachovských skal

Jeskyně pseudokrasového původu vznikly z kvádrových pískovců ve skalních stěnách a věžích. Nejdelší jeskyně Bratrská modlitebna měří 31 m. Dále možné jmenovat např. jeskyně Strážce valů, Kladivo nebo Lachmanova (Český ráj 2014).

Oborská louka

Přírodní památka Oborská louka představuje vlhké louky v okolí rybníka Oborský, která je významná výskytem ohrožených druhů rostlin (AOP ČR 2014).

Rybník Vražda

Oblast obklopující rybník Vražda je chráněnou přírodní památkou, jenž zahrnuje vlhké louky s výskytem vzácných druhů rostlin a živočichů (AOPK ČR 2014).

Ostruženské rybníky

Soubor rybníků ležících v blízkosti obce Ostružno byl v roce 1998 s přilehlými mokřými loukami vyhlášen přírodní památkou. Ochrana zahrnuje rybníky Ostruženský, Turecká a Čepelka (AOPK ČR 2014).

Svatá Anna

Vrch Svatá Anna je přírodní památkou ležící nedaleko Ostruženských rybníků. Jedná se čedičový kopec s dubohabrovým porostem, na jehož vrcholku stojí kaple sv. Anny ze 17. století (Královéhradecký kraj 2014).

Zebín

Přírodní památka Zebín představuje čedičovou kupu se zbytky původního lesního společenstva s výskytem Jilmu (AOPK ČR 2014). Na vrcholu kopce stojí barokní kaplička sv. Máří Magdalény, pod vrcholem podél dřevěná zvonice a kostel ze 14. století. Oblast je významná mj. pro výskyt porcelanitu (Královéhradecký kraj 2014).

Libosad

Park Libosad leží severovýchodně od města Jičín, s nímž je spojen 2 km dlouhou lipovou alejí. Část parku tzv. obora byla vyhlášena přírodní památkou a je chráněna i jako Evropsky významná lokalita, především pro výskyt páchníka hnědého (AOPK ČR). Park s alejí byl vybudován v 17. století Albrechtem z Valdštejna v okolí barokního letohrádku, který byl později přestavěn v klasicistním stylu (Královéhradecký kraj 2014).

Velký počet přírodních zajímavostí Českého ráje se nachází mimo Královéhradecký kraj v kraji Libereckém a Středočeském. Z těch nejvýznamnějších turistických cílů je možné zmínit např. skalní města Hruboskalsko a Maloskalsko, Drábské světničky, Příhrazské skály, Klokočské skály, jeskyně (Bozkovské dolomitové jeskyně, Postojna-Amerika, jeskyni Klemperka) nebo řadu přírodních rezervací a památek (Apolena, Na Hranicích, Bažantník, Bučiny u Rakous, Tachovský vodopád nebo Skalní sruby Jizery).

Územím Českého ráje protupuje systém vodních toků, rybníků a jezírek, z nichž některé jsou stanovištěm vodního ptactva, mokřadních a vodních rostlin a živočichů. Mezi turisticky nejvýznamnější (včetně sousedních krajů) patří např. skupina Jinolických rybníků poblíž Jičína, Bílý a Černý rybník na říčce Klenici, bývalé koupaliště Pelíšek, Pilský rybník, Rybník Marešák, Červenský rybník a mnoho dalších (Český ráj 2014).

4.6.2 Kulturně-historické atraktivity

Oblast Českého ráje je bohatá nejen na přírodní atraktivity, ale také na kulturně-historické atraktivity. Nalézají se zde množství hradů, zámků, zřícenin, církevních památek, památek lidové architektury

i technických památek. Na území se nachází jedna městská památková rezervace (Jičín), 2 městské památkové zóny - Sobotka a Železnice (další 4 na území sousedních krajů), 1 vesnická památková rezervace – Vesec u Sobotky (další 2 v sousedních krajích), 2 vesnické památkové zóny - Studeňany a Štídla (další 2 v sousedních krajích) a 2 národní kulturní památky - Hrad Kost a zámek Humprecht (dalších 5 v sousedních krajích).

Na území Královéhradeckého kraje leží následující kulturně-historické atraktivity:

Jičín

Centrum města je městskou památkovou rezervací (od r. 1967). Tvoří jej obdélníkové Valdštejnovo náměstí s měšťanskými domy s podloubími, Mariánským sloupem, Korunovační kašnou, klasicistní kašnou Amfitrité, renesanční starou radnicí, novou radnicí a raně barokním kostelem sv. Jakuba Většího. Dominantu náměstí vytváří barokně přestavěný Valdštejnský zámek se třemi nádvořími. Na náměstí Svobody stojí mimo řady měšťanských domů kostel sv. Ignáce z Loyoly z první poloviny 14. století s obrazy sv. Ignáce z Loyoly a Panny Marie Rušánské a jezuitský klášter. Kolem historické části města jsou dochovány zbytky městského opevnění s renesanční Valdickou branou, která je 52 m vysoká a dnes slouží jako vyhlídková věž pro turisty (Jičín 2014). V Židovské ulici se dochovalo několik židovských památek jako je synagoga, židovský obecní dům, bývalá základní škola a židovské měšťanské domy, nedaleko se také nalézá zachovalý židovský hřbitov (NPÚ 2014). Balbínova ulice je na druhé straně významná koncentrací budov spojených s řádem jezuitů, jako je gymnasium, jezuitský seminář, nemocnice a lékárna. Součástí památkové ochrany je také letohrádek s Valdštejnskou lodží a obora Libosad (Český ráj 2014).

Sobotka

Sobotka je město bohaté na lidovou architekturu, nachází se zde řada památkově chráněných roubených venkovských domů a venkovských usedlostí jako je např. Šolcův statek, Dům sv. Anny nebo Vránův dům (Sobotka 2014). Centrum města představuje náměstí Míru s několika měšťanskými domy s podloubími (Šrámkův dům, rodný dům Fráni Šrámka) a bývalou radnicí. Nedaleko hlavního náměstí stojí kostel sv. Máří Magdaleny s farou z konce 16. století s pozdně barokní výzdobou interiéru a obrazem Máří Magdalény na hlavním oltáři. V Sobotce nalezneme i stavby architektury 20. století – budovu okresní záložny hospodářské, budovu městské spořitelny, budovu sokolovny nebo funkcionalistické vily v Boleslavské ulici (Sobotka 2014).

Železnice

Po požáru v roce 1826 byla větší část města znovu vystavěna v klasicistním slohu, historické jádro města vytváří jedinečný empírový urbanistický celek, který byl v roce 1990 prohlášen městskou památkovou zónou. Mimo městských domů se štukovou výzdobou, zde nalezneme i několik dřevěných roubených venkovských domů z konce 18. století. Na místě původního románského kostela sv. Jana Křtitele byl v první polovině 18. století postaven barokní kostel sv. Jiljí.

Vesec

Vesnická památková rezervace Vesec leží nedaleko Sobotky a zahrnuje soubor jizerských roubených vesnických domů a usedlostí. Na návsi je umístěna pískovcová socha Nejsvětější Trojice od lidového umělce Josefa Zemana ze Žernova (Český ráj 2014).

Studeňany

Místní část obce Radim je památkově chráněnou zónou představující soubor roubených dřevěných usedlostí a venkovských roubených domů (Český ráj 2014; NPÚ 2014).

Štidla

Vesnická památková zóna Štidla je součástí obce Střevač nedaleko Jičína s dřevěnou venkovskou roubenou usedlostí (Český ráj 2014).

Zámek Humprecht

Lovecký zámek Humprecht leží v západní části Sobotky. Zámek byl postaven v druhé polovině 17. století podle projektů italského architekta Carlo Luraga a sloužil jako letní sídlo a lovecký zámek pro rodinu hraběte Jana Humprechta Černína. V současné době je zámek využívá k pořádání občasných koncertů a výstav, 16 m vysoká hodovní síň má výjimečné akustické vlastnosti (Český ráj 2014).

Hrad Kost

Hrad Kost se nachází nedaleko města Jičín. Gotický hrad pochází ze 14. století a jedná se o jeden z nejzachovalejších gotických hradů v Čechách. Dominantu hradu vytváří hranolovitá Bílá věž a menší válcová věž Lidomorka. Součástí areálu je také původní hradní palác, Bibrštejnský a Lobkovický palác (Český ráj 2014).

Zámek Dětenice

Dnešní zámek stojí na místě tvrze z konce 13. století, která byla v 16. století přestavěna na renesanční zámek a poté znovu přestavěna v barokním slohu. Současné době je na zámku možné vidět zachovalé gotické, renesanční a barokní fresky, nástěnné malby a rokokové a klasicistní štukové výzdoby. Na zámku je pořádáno množství společenských a kulturních akcí jako je např. rokokový ples, středověké hostiny nebo šermířské turnaje (Český ráj 2014).

Oblast Českého ráje je prostoupena velkým množstvím hradů, zámků a zřícenin, mimo již jmenované je možné zmínit např. zámek Jičíněves, Kopidlo, Mladějov, zříceniny hradů Brada, Pařez, Veliš atd. Řada zámků, hradů a zřícenin leží také mimo Královéhradecký kraj např. hrad Valdštejn, zámek Hrubá Skála, zámek Kosmonosy, zámek Sychrov, zbytky hradu Košťálov a Kozlov, zříceniny hradů Kumburk, Michalovice, Trosky, Valečov, Vranov – Pantheon, Zbirohy a další.

Vzhledem k dlouholeté řemeslné a zemědělské tradici v oblasti se zde nachází i několik *technických památek* jako jsou:

- Pivovary – Nová Paka a Zámecký pivovar Dětenice (v sousedních krajích též Svijany, Klášter, Panský pivovar pod Hrubou Skálou nebo v Lomnici nad Popelkou)
- Budovy na výrobu potravin – bývalý cukrovar v Kopidlně, Sýpka ve Střevači
- Stavby spojené s využitím vody – Pozůstatky skalního mlýna u Vesce, Střehomský vodní mlýn, Vodárenská věž v Jičíně, Vodní mlýn v Psinících, Vodní mlýny v Radimi, Mlýny Na Dolech, (Babákův mlýn, Podsemínský mlýn, Vacardův mlýn, Vodní věž v Jičíně a další)
- Dopravní stavby – Vlakové nádraží ve Staré Pace, dále několik na území sousedních krajů
- V sousedních krajích též budovy spojené s textilním průmyslem či výrobou automobilů

4.6.3 Kulturní, společenské a sportovní akce

Oblast Českého ráje je bohatá na kulturní i společenský život. Pořádá se zde množství pravidelných i nepravidelných sportovních, společenských i kulturních akcí. Z těch pravidelně pořádaných na území Královéhradeckého kraje můžeme jmenovat např.

Kulturní akce

- Šrámkova Sobota (Sobotka)
- Muzejní noc (Jičín)
- JHFest Jičín
- Varhanní koncerty v Sobotce

Společenské akce

- Čarodějnický kongres na Kosti
- Jičín – město pohádky
- Od gotiky po baroko – oživení hradu Kost
- Šermířská vystoupení a sokolnické ukázky na Kosti
- Valdštejnské slavnosti (Jičín)
- Zimní rytířské turnaje (Dětenice)
- Kozí mejdan v Milkovicích u Libáně
- Valdštejnské slavnosti vína (Hrad a zámek Staré Hrady u Jičína)
- Sobotecký jarmark a festival řemesel (Sobotka)
- Slavnosti Slunovratu (Nová Paka)
- Vepřové hody aneb pohádkové posvícení (Hrad a zámek Staré Hrady u Jičína)
- Vánoční Jarmark s živým betlémem (Libuň)
- Libuňské pozdravení (Libuň)

Sportovní akce

- Pochod Českým rájem - putování za Rumcajsem (Jičín)
- Rájmaraton (běh přírodou Českého ráje – Prachovské skály, okolí Trosek, Hruboskalsko)
- Žabí běh (běh Českým rájem – okolí Prachovských skal)
- Tradiční autodráhové závody (Podúlší)
- Memoriál Jiřího Koštíře (závody historických motocyklů, Jičín)

4.6.4 Infrastruktura cestovního ruchu

Značené turistické trasy a naučné stezky

Českým rájem prostupuje hustá síť značených turistických tras různé náročnosti. Hlavní turistickou trasu spojující nejzajímavější atraktivity v oblasti představuje tzv. Zlatá stezka Českého ráje, která je značena červenou turistickou značkou, je dlouhá 118 km a prochází celou oblastí Českého ráje (včetně sousedních krajů) z Mladé Boleslavi, přes Mnichovo Hradiště, Podtrosecké údolí, Hruboskalsko, Turnov, Malou Skálu, Kozákov, Lomnicko a Prachovské skály do Jičína (Zlatá stezka Českého ráje 2014). Český ráj nabízí také množství bezbariérových tras pro turisty se sníženou pohyblivostí, v rámci projektu „Český ráj bez bariér“ je na turistickém webu doporučeno 25 tras a 4 programy pro vícedenní pobyty, součástí projektu je mj. i nabídka bezbariérového ubytování a stravování v oblasti (Český ráj

bez bariér 2014). Územím prochází i několik naučných stezek, turistický portál Českého ráje uvádí 20 (Český ráj 2014).

Značené cyklotrasy

Územím prochází množství značených cyklistických tras, které však z větší části nejsou odděleny od silniční dopravy. Oblastí Českého ráje projíždějí v letních obdobích pravidelné linky turistických autobusů, které umožňují i přepravu kol – z nich červená, žlutá a modrá linka obsluhuje lokality v Královéhradeckém kraji. Celkově se jedná o 5 linek autobusů, od 31. 5. jezdí každou sobotu červená, žlutá a hnědá linka, od 28. 6. se do provozu připojují zbývající dvě linky (modrá a zelená), které jezdí každé pondělí, úterý a čtvrtek. Provoz linek končí 31. 8. (Český ráj 2014).

Hipotrazy

V Oblasti Českého ráje se nachází jedna značená hipostezka (modrá) „Trasa Český ráj a Podkrkonoší“ procházející v délce téměř 40 km z Mostku (nedaleko Horní Brusnice) přes Novou Paku do Pařezské Lhoty u Prachovských skal. Dále se zde nalézají řada rančů, jezdeckých statků, jízdáren a jezdeckých klubů (Královéhradecký kraj 2014).

Lyžařské běžecké trasy a lyžařské areály

Všechny lyžařské běžecké trasy a lyžařské areály v České ráji jsou situovány na území sousedních krajů.

Koupaliště a aquaparky

Vzhledem k velkému počtu rybníků a vodních ploch je oblast Českého ráje vhodná pro letní rekreaci u vody. Tyto atraktivita jsou rovnoměrně rozmístěny napříč Českým Rájem v rámci všech tří krajů. Turistický portál Českého ráje uvádí na svých stránkách desítky areálů pro koupání (přírodní koupaliště s doprovodnými zařízeními, umělá venkovní koupaliště, venkovní aquaparky, 2 kryté bazény (oba v sousedních krajích), jedno vnitřní aquacentrum v Jičíně (Český ráj 2014).

Ubytovací zařízení

V roce 2013 působilo v oblasti Českého ráje (v rámci Královéhradeckého kraje) 67 hromadných ubytovacích zařízení s celkem 3 666 lůžky (ČSÚ 2014). Z toho největší počet zaujímaly penziony, tříhvězdičkové hotely kempy. Hotely nejvyšší třídy (5*) se v oblasti nevyskytují. Na turistickém portálu Českého ráje je navíc registrováno 28 apartmánů a ubytování v soukromí (Český ráj 2014), které jsou však situovány i mimo území Královéhradeckého kraje.

Počet HUZ od roku 2004 kontinuálně klesal, v roce 2011 dochází k opětovnému růstu, a to především mezi roky 2011 a 2012 (nárůst o 24 HUZ). K nárůstu dochází zejména u penzionů a tříhvězdičkových hotelů. Naopak počet dvouhvězdičkových hotelů od roku 2004 klesá.

Certifikací HotelStars disponuje v Českém ráji na území Královéhradeckého kraje 2 ubytovací zařízení (tříhvězdičkový hotel v Jičíně, tříhvězdičkový hotel garni v Jičíně) (HotelStars 2014). Certifikaci Cyklisté vítání má v oblasti 9 hotelů a penzionů v Nové Pace (2), Jičíně (5), Pařezské Lhotě, Sobotce a kemp v Ostružnu (Cyklisté vítání 2014).

Tabulka 23: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Český ráj mezi roky 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	51	49	48	47	45	46	44	46	70	67
Hotel, motel, hotel ****	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Hotel, motel, hotel ***	7	8	8	8	9	9	9	9	14	13
Hotel, motel, hotel **	4	4	4	2	3	3	3	3	2	2
Hotel, motel, hotel *	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Hotel garni ****, ***, **, *	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-
Penzion	9	7	7	8	5	6	8	10	16	16
Kemp	11	10	10	10	10	10	10	10	11	11
Chatová osada	5	6	6	6	6	6	6	6	8	7
Turistická ubytovna	7	6	6	6	6	6	4	5	7	7
Ostatní HUZ jinde neuved.	6	6	5	5	5	5	3	2	10	10

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Pouze území Královéhradeckého kraje. Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky.

Tabulka 24: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Český ráj mezi roky 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	3 047	3 151	3 097	3 033	3 055	3 014	3 106	2 985	3 902	3 666
Hotel, motel, hotel ****	-	-	-	-	-	-	-	-	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel ***	417	452	461	443	531	520	520	542	738	718
Hotel, motel, hotel **	197	201	194	i.d.	133	133	133	131	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel *	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	-	-	-	-	-	-
Hotel garni ****, ***, **, *	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	-
Penzion	248	216	229	282	197	211	281	317	489	483
Kemp	958	935	873	867	886	845	922	792	834	841
Chatová osada	796	984	984	984	984	984	1 013	963	1 103	937
Turistická ubytovna	286	227	232	232	229	226	165	180	230	230
Ostatní HUZ jinde neuved.	84	82	70	69	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	348	348

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Pouze území Královéhradeckého kraje. S ohledem na počet zařízení obsahuje chráněné identifikační údaje (i.d.). Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky.

Stravovací zařízení

Stravovací zařízení jsou v oblasti koncentrována především do větších měst a turistických center. Na turistickém webu Českého ráje je registrováno 145 restauračních zařízení a motorestů, 24 pizzerií, 11 cukráren a 10 kaváren, čajoven a vináren, z tohoto registru se v Královéhradeckém kraji nachází 22 restauračních zařízení a motorestů, 4 pizzerie, 2 cukrárny (reálně jich je samozřejmě více) a jeden vinný sklípek. Certifikací Cyklisté vítáni disponuje v oblasti 10 restauračních zařízení, z toho 4 leží na území Královéhradeckého kraje (Cyklisté vítáni 2014).

V Českém ráji je možné nalézt několik regionálních gastronomických produktů, jako jsou např. uzené a masné výrobky, biopotraviny, produkty z medu, ovoce a ovocné produkty, pekařské a cukrářské výrobny. (Český ráj 2014).

Turistická informační centra

Podle turistického webu Českého ráje se v oblasti nachází 18 informačních center (včetně Středočeského a Libereckého kraje). Z toho se na území Královéhradeckého kraje nachází 3. Certifikované TIC jsou v oblasti 2 (označeno třídou B: Městské informační centrum v Jičíně; třída C: Informační centrum Nová Paka).

4.6.5 Druhy a formy cestovního ruchu

- Pěší turistika
- Cykloturistika
- Poznávací a vzdělávací cestovní ruch
- Hipoturistika
- Letní rekreace u vody
- Lezení (skalní města)
- Gastronomický cestovní ruch (potenciál)
- Vhodné pro všechny věkové kategorie i cílové skupiny
- Celoroční s výraznější letní sezónou
- Důraz na měkké formy cestovního ruchu šetrné k životnímu prostředí

4.7 Orlické hory a Podorlicko

Turistická oblast Orlické hory a Podorlicko leží na jihovýchodě Královéhradeckého kraje a na severovýchodě kraje Pardubického. Na území Královéhradeckého kraje oblast pokrývají ORP Dobruška, Rychnov nad Kněžnou a Kostelec nad Orlicí, na území Pardubického kraje to jsou ORP Žamberk, Lanškroun, Česká Třebová a Ústí nad Orlicí a část ORP Vysoké Mýto. Destinační management v oblasti zajišťuje Destinační společnost Orlické hory a Podorlicko - zájmové sdružení právnických osob. Na území Královéhradeckého kraje leží přibližně polovina této oblasti.

4.7.1 Přírodní atraktivity

Oblast Orlických hor a Podorlicka se skládá z horského hřebenu Orlických hor, Podorlické pahorkatiny, části orlické tabule a části Svitavské pahorkatiny. Hřeben Orlických hor tvoří tři části – Dešenské hornatiny, Mladkovské vrchoviny a Bukovohorské hornatiny. Nejvyšším vrcholem hor je Velká Deštná (1115 m n. m). Hlavními vodními toky jsou řeky Divoká a Tichá Orlice, které se dále spojují v řeku Orlici (Marketingová strategie cestovního ruchu Orlických a Bystřických hor 2011). V turistickou oblast Orlických hor pokrývá jedno velkoplošné chráněné území CHKO Orlické hory (204 km²) a množství

maloplošných území – 2 národní přírodní rezervace (Bukačka, Trčkov), 29 přírodních rezervací a 18 přírodních památek (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Na území Královéhradeckého kraje leží následující přírodní atraktivity:

Bukačka

Národní přírodní rezervace Bukačka leží v severní části CHKO Orlické hory u Sedloňova. Jedná se smíšený buk-smrkový pralesový porost s bohatou květenou (AOPK ČR 2014).

Trčkov

Trčkov je národní přírodní rezervací nedaleko Rychnova nad Kněžnou. Předmětem ochrany je zbytek přirozeného smíšeného porostu původních dřevin Orlických hor (AOPK ČR 2014). K rezervaci je možné se dostat po naučných stezkách Historie tavení skla a Bedřichovka nebo po značené cykloturistické trase.

Trčkovská louka

Trčkovská louka je přírodní památkou představující podmáčenou louku s rašelinným prameništěm, na něž se váže řada vzácných druhů rostlin a živočichů. K památce vede naučná stezka Bedřichovka (Orlické hory a Podorlicko 2014, AOPK ČR 2014).

Jelení lázeň

Přírodní rezervace Jelení lázeň je vrcholovým rašeliništěm s vzácnými druhy rostlin nedaleko Malé Deštné. Rezervací prochází naučná stezka Po hřebeni Orlických hor (Orlické hory a Podorlicko 2014, AOPK ČR 2014).

Bedřichovka

Přírodní rezervace Bedřichovka představuje horskou polokulturní louku s velkým počtem chráněných druhů rostlin a živočichů. Oblastí procházejí naučné stezky Bedřichovka a Historie tavení skla a značená cykloturistická trasa (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Sedloňový vrch

Sedloňový vrch je přírodní rezervace chráněná jako smíšený porost pralesového charakteru (AOPK ČR 2014). K rezervaci vede naučná stezka Okolím Deštného a značená cyklotrasa (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Pod Vrchmezím

Přírodní rezervace Pod Vrchmezím zahrnuje ochranu původního smíšeného vysokohorského lesa (AOPK ČR 2014). K rezervaci je možné přijet po značené cyklotrase (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Hořečky

Hořečky jsou přírodní rezervací při polských hranicích nedaleko obce Olešnice v Orlických horách. Jedná se květnatou louku s chráněným biotopem hořečku českého (AOPK 2014).

U Kunštátské kaple

Hřebenové rašeliniště s vzácnou květenou Kunštátská kaple je přírodní rezervací ležící nedaleko obce Zdobnice (AOPK ČR). Kolem rašeliniště prochází naučná stezka Po hřebenech Orlických hor a značená cyklotrasa.

Komáří vrch

Přírodní rezervace Komáří vrch představuje ochranu přirozených horských bučin, ke kterým je možné zamířit po značených cyklotrasách, po naučné stezce Po hřebeni Orlických hor či po červené nebo zelené turistické trase (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Černý důl

Smrkovo-bukový prales s prameništěm je přírodní rezervací, jež se nalézá nedaleko Rokytnice v Orlických horách (AOPK ČR 2014).

Zemská brána

Zemská brána je skalnatý geomorfologický útvar v údolí Divoké Orlice tvořený vysokými rulovými skalami. Údolí je možné projít po stejnojmenné naučné stezce vedoucí již na území Pardubického kraje (Orlické hory a Podorlicko 2014).

U Houkvice

Přírodní rezervace se vzácnou bažinnou vegetací podorlických štěrkopískových teras zahrnuje vodní vegetaci soustavy rybníků (Královéhradecký kraj 2014).

Kostelecký zámecký park

Park přírodně-krajinného typu je přírodní rezervací z důvodu ochrany vzácných dřevin a druhů ptactva. Oblastí prochází několik značených cyklistických a turistických tras (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Vodní tůň

Přírodní památka Vodní tůň představuje slepé rameno Tiché Orlice s vzácnými druhy rostlin a živočichů. Nedaleko památky leží turistická křižovatka s rozcestníkem, kterou prochází několik turistických tras a cyklotras (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Kameny v Říčkách v Orlických horách

Uměle vztyčené kamenné kvádry vysoké 2-5 m jsou umístěny na vrcholu kopce nedaleko Říček v Orlických horách (Královéhradecký kraj 2014).

Plačtivá skála

Plačtivá skála se nalézá v hlubokém zalesněném údolí Vidlice nad soutokem řek Zdobnice a Říčka. Její název pochází z pramínků vody, které po skále stále stékají (Královéhradecký kraj 2014).

Přírodní park Orlice

Přírodní park Orlice byl vyhlášen v roce 1996 a představuje jeden z největších přírodních parků v České republice. Ochrana zahrnuje tok Divoké Orlice od Klášterce nad Orlicí, tok Tiché Orlice od Mladkova (Pardubický kraj) a spojenou Orlici do Hradce Králové. Řeky na svém toku vytvářejí četné meandry, slepá ramena a odstavené tůně, spojená Orlice je významná typickými údolními nivami s vodními a lužními společenstvy (AOPK ČR 2014, Orlice 2014). Všechny tři řeky mají části splavných úseků a jsou využívány pro vodní turistiku.

Na území Pardubického kraje se dále nachází např. Pastvinská přehrada na Divoké Orlici nebo soustava Lanškrounských rybníků prohlášených za Evropsky významnou lokalitu jako hnízdiště vodního ptactva a stanoviště tažných ptáků (AOPK ČR 2014).

4.7.2 Kulturně-historické atraktivity

V oblasti Orlických hor a Podorlicka (včetně Pardubického kraje) se nalézá řada kulturně-historických atraktivit, jako jsou hrady, zámky, církevní památky, technické památky a stavby lidové architektury. Jsou zde registrovány 2 národní kulturní památky (Kostel sv. Petra a Pavla se zvonící a farou v Liberku, zámek Opočno), 12 městských památkových zón (4 v KHK: Dobruška, Opočno, Rokytnice v Orlických horách, Rychnov nad Kněžnou; 8 v PK Brandýs nad Orlicí, Česká Třebová, Jablonné nad Orlicí, Lanškroun, Letohrad, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Žamberk). V Pardubickém kraji je také jedna vesnická památková zóna (Vysoká; NPÚ 2014).

Na území Královéhradeckého kraje leží následující turistické atraktivity:

Dobruška

Dobruška leží v severní části oblasti a představuje tak severní vstupní bránu do Orlických hor. Centrum města tvoří náměstí F. L. Věka s renesanční radnicí, sloupem se sochou Panny Marie a sousoším a několika měšťanskými domy (NPÚ 2014). Z městských církevních památek je možné zmínit klasicistní kostel sv. Václava nebo renesanční kostel sv. Ducha. Historii židovské obce ve městě dokládá židovská synagoga, bývalé židovské očištné lázně mikve (dnes Dobrušské muzeum se stálou expozicí „Židé v dějinách Dobrušky“) a židovský hřbitov s 246 dochovanými náhrobky (Královéhradecký kraj 2014). Dobruška je rodištěm několika významných osobností jako je např. František Vladislav Hek (známý z románu Aloise Jiráska F. L. Věk) nebo spisovatel Jana Laichter, své mládí zde strávil i malíř František Kupka (Dobruška 2014). Z technických památek je ve městě významný zrekonstruovaný pivovar se sladovnou z roku 1846.

Opočno

Dominantu města Opočno vytváří areál stejnojmenného zámku, který zahrnuje renesanční zámek z druhé poloviny 16. století s přilehlými budovami (míčovna, jízdárna, konírna, kočárovna, úřednický trakt s baštou, úřední dům atd.), bývalý zámecký pivovar, děkanský kostel Nejsvětější Trojice, letohrádek a anglický park. Součástí ochrany je také množství barokních a klasicistních městských domů, barokní sousoší sv. Jana Nepomuckého a sv. Floriány, několik venkovských domů nebo kamenný silniční most přes Zlatý potok (Opočno 2014).

Rychnov nad Kněžnou

Rychnov nad Kněžnou je bývalým okresním městem ležícím na řece Kněžná. Hlavní turistickou atraktivitou města je raně barokní kolowratský zámek s přilehlými budovami, v jehož areálu se mj. nachází i Muzeum a galerie Orlických hor, barokní kostel Nejsvětější Trojice se zvonící, Mariánský sloup se sochami světců sv. Jana Nepomuckého a sv. Vincence Ferrarského, kašna, elipsový bazén a zámecký park (NPÚ 2014, Rychnov nad Kněžnou 2014). V městské části Chaloupky nalezneme bývalou řemeslnickou kolonii památkově chráněných vesnických domů (NPÚ 2014). Pozůstatky židovské obce ve městě připomíná židovský hřbitov a klasicistní Synagoga, která dnes slouží jako Památník spisovatele Karla Poláčka a Židovské muzeum Podorlicka (Orlické hory a Podorlicko 2014). Významnou technickou památku města představuje Městský Podorlický pivovar s Pivním šenkem (Opočno 2014).

Rokytnice v Orlických horách

Centrum města představuje raně barokní zámek s kaplí sv. Petra a Pavla, nádvořím a zámeckým parkem. Ve městě se nachází množství církevních staveb jako je např. kostel Nejsvětější Trojice s hrobkou šlechtického rodu Nostitz-Rieneck, kostel Všech svatých nebo barokní kaple Sv. Anny (Orlické hory a Podorlicko). V jižní části města nalezneme židovský hřbitov z počátku 18. století.

S krásami Orlických hor a historií řemesel je možné se seznámit v interaktivním Muzeu a galerii Orlických hor (budova bývalé sýpky), s historií železnice v Orlických horách zase ve zrekonstruované železniční budově v Muzeu dráhy Doudleby - Vamberk – Rokytnice. Severozápadně od města Rokytnice v Orlických horách byla ve 30. letech 20. století postavena soustava předválečného opevnění (Pevnost Hanička, Pěchotní srub Na Holém, Pěchotní srub Nízká atd.), kterou dnes provádí naučná stezka Opevnění Rokytnicka (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Dřevěný kostel sv. Petra a Pavla v Liberku

Dřevěný kostel se sedlovou střechou, barokním interiérem a na dřevě malovanými obrazy je jedinečným dokladem lidové tvorby. Součástí památky je také dřevěná stupňovitá zvonice a roubená fara (Liberk 2014).

Masarykova chata - Šerlich

Na hřebenu Orlických hor poblíž vrcholu Šerlich (1027 m n. m.) při cestě A. Jiráska stojí od roku 1925 Masarykova chata. Kromě krytiny střechy zůstal vnější vzhled chaty beze změny. Chata nabízí možnost ubytování. Okolí je vhodné pro cykloturistiku a lyžování (Orlické hory 2014).

V oblasti je možné navštívit i několik hradů, zámků a zřícenin jako jsou např. hrad Skuhrov nad Bělou, zámek Častolovice, zámek Doudleby nad Orlicí, zámek Kvasiny, zámek Potštejn nebo zříceniny hradů Hlodoný, Klečkov, Pečín či Potštejn (Královéhradecký kraj 2014).

4.7.3 Kulturní, společenské a sportovní akce

V turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko se každoročně pořádají desítky společenských akcí a řada sportovních akcí nadregionálního či celostátního významu. Pravidelně jsou pořádány i akce spojené lidovými tradicemi jako jsou masopusty, posvícení nebo pálení čarodějnic (Marketingová strategie cestovního ruchu Orlických a Bystřických hor 2011). Z významnějších pravidelných akcí je možné jmenovat např.:

Kulturní akce

- Šlitrovo jaro (koncert, Rychnov nad Kněžnou)
- Poláčkovo léto (divadelní festival, Rychnov nad Kněžnou)
- Dividílkování aneb divadelní jarmark v Rychnově nad Kněžnou)
- Rychnovská osmička (amatérská filmová soutěž, Rychnov nad Kněžnou)
- Filmový smích (celostátní filmový seminář, Rychnov nad Kněžnou)
- Loutkový festiválek Loutky Matěje Kopeckého-Potštejn
- Orlické ozvěny (hudební festival, Dobruška)
- Divadelní POHODA (divadelní festival, Val u Dobrušky)
- Respect Session (festival alternativní kultury, Val u Dobrušky)

Společenské akce

- Vánoční Jarmark na zámku v Rychnově nad Kněžnou
- Bambiriáda v Rychnově nad Kněžnou
- Porcinkule v Opočně (tradiční slavnost)
- Anenská pouť v Rokytnici v Orlických horách
- Svatováclavské slavnosti v Dobrušce
- Svátky skla (Deštné v Orlických horách)

Sportovní akce

- Rychnov classic marathon
- Mistrovství ČR v historickém lyžování (Olešnice v Orlických horách)
- SKIINTERKRITÉRIUM (Říčky v Orlických horách)
- Šediváčkův long (okolí Deštného v Orlických horách)
- Mistrovství ČR v motorskjöringu (různé lokality)
- Cyklo Glacensis (napříč regionem)
- 15 km po Divoké Orlici (vodácká akce)
- Tradiční zimní běžecký závod (napříč pohořím)
- Orlický maratón v Deštném v Orlických horách
- Závod skibobů v Deštném v Orlických horách
- Velká cena Orlických hor (silniční cyklistika, Rokytnice v Orlických horách)
- Orlický bloudil (orientační běh, Rokytnice v Orlických horách)

4.7.4 Infrastruktura cestovního ruchu

Značené turistické trasy a naučné stezky

Orlické hory a Podorlicko disponují hustou sítí značených turistických tras, jejichž větší koncentrace je patrná v oblasti CHKO Orlické hory. Celkem se v oblasti nachází 2 084 km značených tras různé náročnosti. Páteří turistická trasa „Jiráskova cesta“ vede po hřebenech Orlických hor v celkové délce 161 km (Marketingová strategie cestovního ruchu Orlických a Bystřických hor 2011). Po zajímavostech oblasti turisty a návštěvníky provádí přibližně 30 naučných stezek s informačními panely jako je Po stopách živé vody, S Kačenkou po stopách sklářů a řada dalších.

Značené cyklotrasy

Oblast Orlických hor a Podorlicka je protkána hustou sítí značených cyklotras a cykloturistických tras různé náročnosti. Síť asfaltových cyklostezek vede v údolí Tiché Orlice a Třebovky (Pardubický kraj) a je možné je využít i pro in-line bruslení. Od konce května do konce září oblastí projíždí 8 linek cyklobusů (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Hipotrasy

Na území turistické oblasti se v Královéhradeckém kraji nachází značená hipotrasa – nedaleko Rychnova nad Kněžnou „Les Včelný“. Dále se zde nalézá řada jezdeckých objektů v podobě statků, farem, rančů nebo jezdeckých škol (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Lyžařské běžecké trasy a lyžařské areály

Orlické hory a Podorlicko nabízí přibližně 250 km upravovaných běžeckých tras, které navazují na upravované běžecké trasy v Polsku. Páteří trasu představuje „Orlická hřebenovka“ vedoucí z Olešnice v Orlických horách přes Šerlich na Pěticestí a vojenskou tvrz Haničku k Zemské bráně (Marketingová strategie cestovního ruchu Orlických a Bystřických hor 2011).

V celé oblasti se nachází celkem 33 lyžařských areálů a sjezdovek. Mezi největší střediska na území Královéhradeckého kraje patří Deštné v Orlických horách – Studený vrch (1 lanovka, 7 vleků, 4,9 km sjezdovek, snowpark) a Skicentrum Říčky v Orlických horách (1 lanovka, 2 vleky, 4,1 km sjezdovek, snowpark). Z dalších lyžařských areálů je možné jmenovat např. Skiareál Hartman, Skiareál Olešnice v Orlických horách, Skiareál Šerlišský Mlýn, Areál Bedřichovka, Skicentrum Zdobnice, Ski areál Farák,

Lyžařský areál Nella atd. Na území Pardubického kraje leží dva větší Skiareály Čenkovice – Skiareál Buková hora (1 lanovka, 6 vleků, 5,1 km sjezdovek, snowpark), Skipark Červená voda (1 lanovka, 1 vlek, 5,4 km sjezdovek) a několik menších jako jsou Sportareál České Petrovice, Skiareál Umbule, Skiareál Přívrat, Skiareál Peklák a další (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Koupaliště a aquaparky

Jak již bylo naznačeno výše v přírodních atraktivitách, nalézá se v oblasti velký počet rybníků a míst pro letní rekreaci u vody). V Královéhradeckém kraji leží např. koupaliště a kemp Broumar u Opočna, koupaliště Kostelec nad Orlicí, koupaliště Vamberk, Městské koupaliště ve Včelném, venkovní koupaliště v Dobrušce nebo krytý plavecký bazén v Rychnově nad Kněžnou (Královéhradecký kraj 2014). Na turistickém webu Orlických hor a Podorlicka je pak evidováno 20 přírodních koupališť (včetně Pardubického kraje) s doprovodným zařízením a sportovním vyžitím, 30 areálů s venkovním bazénem nebo bazény, 1 venkovní aquapark (Ústí nad Orlicí, Pardubický kraj), 6 krytých bazénů a 1 sportovní centrum s krytým bazénem (Orlické hory a Podorlicko 2014).

Ubytovací zařízení

Na území Orlických hor a Podorlicka (v rámci Královéhradeckého kraje) bylo v roce 2013 evidováno 146 hromadných ubytovacích zařízení s 6 154 lůžky (ČSÚ 2014). Největší část ubytovacích zařízení zaujímají penziony a ostatní HUZ jinde nespecifikovaná. Na turistickém portálu Orlických hor a Podorlicka je registrováno navíc 125 chat a chalup k pronájmu a 150 ubytování v soukromí (Orlické hory a Podorlicko; včetně Pardubického kraje).

Od roku 2004 se počet HUZ zvýšil o 39 zařízení. Největší nárůsty byly zaznamenány u penzionů (nárůst o 14 zařízení) a tříhvězdičkových hotelů (nárůst o 8 zařízení). Počet čtyřhvězdičkových hotelů se za posledních 10 let zvýšil z jednoho na čtyři v roce 2012. Počty hotelů nižších tříd v posledních deseti letech spíše stagnovaly, podobně jako počty kempů a turistických ubytoven.

Ubytovací kapacity jsou soustředěny především do zimních středisek cestovního ruchu jako je Deštné v Orlických horách (45 HUZ), Zdobnice (12), Říčky v Orlických horách (11) nebo Orlické Záhoří (10). Čtyřhvězdičkové hotely je možné nalézt v Potštejně, Rychnově nad Kněžnou (2) a Vamberku.

Certifikovaná ubytovací zařízení jsou v oblasti pouze dvě – čtyřhvězdičkový hotel a tříhvězdičkový penzion v Rychnově nad Kněžnou (HotelStars 2014). Certifikací Cyklisté vítáni disponuje v Orlických horách a Podorlicku 11 ubytovacích zařízení, 6 na území Královéhradeckého kraje a 4 na území Pardubického (Cyklisté vítáni 2014).

Tabulka 25: Vývoj počtu HUZ podle kategorií v turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko mezi roky 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	107	114	112	112	104	104	102	115	144	146
Hotel, motel, hotel ****	1	1	1	1	1	1	1	2	4	4
Hotel, motel, hotel ***	5	6	7	7	8	7	7	10	14	13
Hotel, motel, hotel **	3	3	2	4	4	4	3	3	5	5
Hotel, motel, hotel *	9	9	10	9	8	7	8	7	7	8
Penzion	33	36	36	33	32	34	33	40	47	47
Kemp	2	3	3	3	4	4	4	4	3	4
Chatová osada	1	2	2	2	2	2	2	2	3	3
Turistická ubytovna	21	20	18	21	19	18	18	17	20	21
Ostatní HUZ jinde neuved.	32	34	33	32	26	27	26	30	41	41

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Pouze území Královéhradeckého kraje. Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky.

Tabulka 26: Vývoj počtu lůžek v HUZ podle kategorií v turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko mezi roky 2004-2013

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem HUZ	4 797	5 124	4 977	5 029	4 704	4 721	4 507	4 892	6 101	6 154
Hotel, motel, hotel ****	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	213	214
Hotel, motel, hotel ***	343	383	475	480	536	331	339	530	677	589
Hotel, motel, hotel **	311	295	i.d.	302	275	288	215	237	329	329
Hotel, motel, hotel *	337	349	369	350	349	281	319	276	310	355
Penzion	1 140	1 212	1 167	1 080	1 192	1 277	1 224	1 349	1 578	1 404
Kemp	i.d.	160	160	160	180	180	180	180	112	180
Chatová osada	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	292	292
Turistická ubytovna	877	853	820	876	800	791	760	761	904	924
Ostatní HUZ jinde neuved.	1 510	1 624	1 589	1 524	1 113	1 314	1 199	1 192	1 686	1 867

Zdroj: ČSÚ 2014; Pozn.: Pouze území Královéhradeckého kraje. S ohledem na počet zařízení obsahuje chráněné identifikační údaje (i.d.). Údaje za rok 2012-2013 jsou po revizi a nejsou srovnatelné s údaji za předcházející roky.

Stravovací zařízení

Síť stravovacích zařízení v oblasti je velmi hustá. Na turistickém webu Orlických hor a Podorlicka (tedy včetně Pardubického kraje) je registrováno přes 400 restaurací a hostinců, více než 160 barů, kaváren

a pivnic a téměř 70 rychlých občerstvení. Jejich koncentrace je patrná do větších měst, při turistických aktivitách a na turistických stezkách a křižovatkách (Orlické hory a Podorlicko 2014). Certifikací Cyklisté vítání disponuje 7 stravovacích zařízení, z nichž 6 leží v Královéhradeckém kraji (Cyklisté vítání 2014).

V oblasti Orlických hor a Podorlicka nalezneme několik regionálních produktů, jako jsou např. regionální piva (Dobrušská piva, Rychnovská piva), masné výrobky a uzeniny (Chlenská uzenina, Chlenská tlačinka, Ryby z Podhůří Orlických hor, Paštika, klobása a salám z Rampuše), ovoce a pálenky (Synkovská jablíčka, Přírodní ovocné pálenky), regionální pečivo (Rokytnické pečivo, Ličenský chléb, Sváteční koláčky, Deštný chléb), polní plodiny a byliny Podorlicka a čerstvé sýry z Rampuše (Regionální značky 2014).

Turistická informační centra

Na území Královéhradeckého kraje leží 10 TIC, z nichž 6 disponuje certifikací A. T. I. C. Turistický portál Orlických hor a Podorlicka eviduje 23 informačních turistických center (Orlické hory a Podorlicko 2014; včetně Pardubického kraje). Z tohoto počtu je 14 TIC certifikováno, avšak pouze 8 z nich je členem A. T. I. C. Žádné z turistických informačních center nespadá do třídy A, dvě z nich v rámci Královéhradeckého kraje byla zařazena do třídy B (Informační centrum Opočno, Turistické informační centrum Orlické Záhoří) dalších 7 pak v Pardubickém kraji. Zbývající 1 v KHK jsou označena třídou C (Regionální turistické a informační centrum, o.p.s., Kostelec nad Orlicí, Městské informační a kulturní středisko Rokytnice v Orlických horách, Turistické informační centrum Skuhrov nad Bělou, Turistické informační centrum Deštné v Orlických horách), plus 2 v Pardubickém kraji (A. T. I. C. 2014).

4.7.5 Druhy a formy cestovního ruchu

- Zimní turistika a zimní sporty
- Pěší turistika
- Cykloturistika
- Hipoturistika
- Poznávací cestovní ruch
- Letní relaxace u vody
- Vodní turistika a vodní sporty
- Gastronomický cestovní ruch (potenciál)
- Kongresový a incentivní cestovní ruchu (potenciál)
- Celoroční cestovní ruch s výraznější zimní sezónou
- Všechny věkové kategorie i skupiny návštěvníků
- Důraz na šetrné formy cestovního ruchu a dlouhodobě udržitelný cestovní ruch!

5 Analýza poptávky po cestovním ruchu v kraji

5.1 Metodika

Pro analýzu poptávky po cestovním ruchu v Královéhradeckém kraji a na území turistických oblastí zasahujících do kraje jsou použita data z Českého statistického úřadu (ČSÚ) za návštěvnost v HUZ podle krajů a turistických oblastí. Analyzován je počet příjezdů, počet přenocování, průměrná doba pobytu v HUZ a struktura návštěvníků (domácí x zahraniční turista).

Pro doplnění údajů o kvalitativní znaky návštěvnosti (důvod návštěvy, způsob cesty, spokojenost apod.) jsou použity výsledky terénního šetření agentury StemMark „Statistická šetření a monitoring cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji v období 2011 až 2013“. Dále jsou využity průzkumy „Analýza návštěvnosti turistických cílů“ (CzechTourism 2013, 2012) a „Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2013“ (NIPOS 2014).

5.2 Návštěvnost v Královéhradeckém kraji

Jak již bylo uvedeno v kap. 2.2 je Královéhradecký kraj 4. nejnavštěvovanějším krajem České republiky a 3. krajem s největším počtem přenocování v HUZ. V roce 2012 se v HUZ Královéhradeckého kraje ubytovalo více než 900 tis. turistů a strávilo zde přes 3 mil nocí (viz tab. 21). Významně vyšší je v kraji návštěvnost domácích turistů, kteří představují ¾ celkového objemu návštěvnosti i přenocování v HUZ.

Většina turistů v roce 2012 směřovala do tříhvězdičkových hotelů, zde se ubytovalo téměř 300 tis. hostů. Největší počet přenocování byl zaznamenán v ubytovacích zařízeních jinde nespecifikovaných a v tříhvězdičkových hotelech (více než 800 tis. přenocování). Rozdíl je však patrný mezi domácími a zahraničními turisty. Domácí turisté strávili v roce 2012 nejvíce nocí v penzionech a ubytovacích zařízeních jinde nespecifikovaných⁹, zatímco zahraniční turisté preferovali pro svůj pobyt spíše hotely vyšších tříd (tří- a čtyřhvězdičkové). Pro domácí cestovní ruch jsou oproti příjezdovému cestovnímu ruchu významné také kempy, turistické ubytovny a chatové osady (viz tab. 21). ČSÚ bohužel nezohledňuje individuální, menší ubytovací zařízení (pod 10 a 5 pokojů) a ubytování u přátel a příbuzných, které zahrnují především v domácím cestovním ruchu velké množství návštěvníků, včetně druhého bydlení - individuálních chat a chalup.

Tabulka 27: Návštěvnost HUZ podle kategorií v Královéhradeckém kraji v roce 2012

	Příjezdy			Přenocování		
	celkem	domácí	zahraniční	celkem	domácí	zahraniční
HUZ celkem	968 571	738 789	229 782	3 369 254	2 569 722	799 532
Hotel *****	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Hotel, motel, hotel ****	140 069	77 273	62 796	399 987	172 560	227 427
Hotel, motel, hotel ***	285 958	190 840	95 118	815 068	497 906	317 162
Hotel, motel, hotel **	36 346	26 190	10 156	107 310	74 153	33 157
Hotel, motel, hotel *	15 352	12 000	3 352	39 283	29 405	9 878

⁹ Ostatní ubytovací zařízení zahrnují „např. léčebné lázně, rekreační zařízení podniků (odborových svazů), školicí střediska podniků (odborových svazů) a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.)“ (ČSÚ 2014), z toho důvodu jsou tato zařízení specifická a hosté zde ve většině případů stráví větší počet nocí, pro příjmy z cestovního ruchu však mívají nižší význam.

Hotel garni ****,***,**,*	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Penzion	184 167	150 992	33 175	646 454	520 803	125 651
Kemp	83 428	72 825	10 603	243 819	214 382	29 437
Chatová osada	18 547	18 116	431	61 354	59 679	1 675
Turistická ubytovna	31 087	29 704	1 383	117 511	111 931	5 580
Ostatní HUZ	165 967	155 108	10 859	923 581	878 650	44 931

Poznámka: i.d. – důvěrný údaj

Zdroj: ČSÚ 2014

Podle struktury návštěvníků je výrazně významnější podíl domácích turistů, kterých v roce 2012 přijelo do HUZ kraje více než 700 tis. a strávilo zde přes 2,5 mil. nocí. Ze zahraničních turistů směřují do Královéhradeckého kraje především návštěvníci z Německa, Polska a Nizozemska. Významný podíl představovali v roce 2012 také turisté ze Slovenska, Ruska a Dánska. Němečtí turisté strávili v roce 2012 v ubytovacích zařízeních kraje téměř 400 tis. nocí, polští turisté zde strávili pře 100 tis. nocí a turisté z Nizozemska více než 70 tis. nocí. Nejdále v Královéhradeckém kraj zůstávají turisté z Nizozemska (4,8 noci), Izraele (4,3 noci), Německa (4 noci), Dánska (4 noci) a Norska (3,6 noci; viz tab. 22).

Tabulka 28: Návštěvnost HUZ podle země původu turistů v Královéhradeckém kraji v roce 2012¹⁰

	Přenocování	Příjezdy	Průměrný počet strávených nocí		Přenocování	Příjezdy	Průměrný počet strávených nocí
Německo	374 427	93 053	4,0	Belgie	6 204	1 795	3,5
Polsko	114 427	33 061	3,5	Francie	5 962	2 579	2,3
Nizozemsko	73 436	15 448	4,8	Maďarsko	5 906	1 806	3,3
Slovensko	27 129	12 862	2,1	Itálie	5 862	2 308	2,5
Rusko	26 103	10 811	2,4	Izrael	5 592	1 306	4,3
Dánsko	22 222	5 569	4,0	Spojené státy	4 553	1 708	2,7
Spojené království	7 878	3 058	2,6	Švédsko	4 269	1 404	3,0
Ukrajina	7 445	3 771	2,0	Norsko	2 612	720	3,6
Rakousko	6 684	3 020	2,2	Švýcarsko	2 383	1 124	2,1
Litva	6 325	2 901	2,2	Španělsko	2 352	967	2,4

Zdroj: ČSÚ 2014

Při pohledu na regionální rozmístění návštěvníků Královéhradeckého kraje směřuje největší počet turistů do správního obvodu obcí s rozšířenou působností (ORP) Trutnov a Vrchlabí, tedy do oblasti Krkonoš. V ORP Vrchlabí a Trutnov se v roce 2012 realizovalo více než 50 % všech přenocování v kraji. Třetí nejnavštěvovanější oblastí je ORP Jičín, na jejíž území se nachází turistický region Český ráj, zde v roce 2012 turisté strávili téměř 300 tis. nocí (9,6 %). Významný je i podíl přenocování v ORP Dobruška a Rychnov nad Kněžnou, které jsou součástí turistické oblasti Orlické hory a Podorlicko (8,1 %). ORP Hradec Králové je čtvrtým nejvíce navštěvovaným ORP v kraji, turisté zde však v průměru stráví pouze 1,9 noci. Nejvíce nocí turisté v průměru stráví v ORP Jaroměř (11,7), nadprůměrného počtu strávených nocí dosahují také ORP Trutnov (4,5) a Vrchlabí (3,7). Naopak nejméně turistů v roce 2012 bylo ubytováno v ORP Nový Bydžov, ORP Nové Město nad Metují a v ORP Jaroměř. Nejmenší podíl na

¹⁰ Vybráno bylo 20 zemí s nejvyšším počtem přenocování v HUZ kraje.

přenocování kraje vykazovaly ORP Nový Bydžov, Nové Město nad Metují, Kostelec nad Orlicí a Hořice (viz tab. 23).

Tabulka 29: Návštěvnost v HUZ podle ORP v Královéhradeckém kraji v roce 2012

	Příjezdy	z toho domácí	Přenocování	z toho domácí	Podíl přenoc. na přenoc. kraje [%]	Průměrný počet strávených nocí
Královéhradecký kraj	968 571	738 789	3 369 254	2 569 722	100	3,5
Broumov	26 804	22 904	79 803	68 633	2,4	3,0
Dobruška	47 773	42 778	151 549	136 154	4,5	3,2
Dvůr Králové nad Labem	26 492	23 410	58 921	52 389	1,7	2,2
Hořice	8 989	8 231	23 648	21 893	0,7	2,6
Hradec Králové	98 968	63 590	186 389	123 190	5,5	1,9
Jaroměř	6 541	6 354	76 491	75 961	2,3	11,7
Jičín	99 770	85 906	323 060	282 986	9,6	3,2
Kostelec nad Orlicí	6 821	5 858	16 826	14 759	0,5	2,5
Náchod	59 602	48 522	149 860	119 293	4,4	2,5
Nová Paka	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.	i.d.
Nové Město nad Metují	3 116	2 905	8 202	7 603	0,2	2,6
Nový Bydžov	2 298	1 910	4 595	3 668	0,1	2,0
Rychnov nad Kněžnou	47 189	39 845	124 479	107 803	3,7	2,6
Trutnov	221 071	170 787	1 002 326	803 263	29,7	4,5
Vrchlabí	300 835	204 781	1 125 348	717 306	33,4	3,7

Poznámka: i.d. – důvěrný údaj

Zdroj: ČSÚ 2014

5.3 Návštěvnost v turistických oblastech Královéhradeckého kraje

Jak již bylo naznačeno v předcházející kapitole (5.2), nejnavštěvovanější turistickou oblastí zasahující na území Královéhradeckého kraje jsou Krkonoše, které v roce 2012 (včetně území v Libereckém kraji) navštívilo více než 765 tis. turistů a strávili zde přes 3 mil. nocí. V Krkonoších strávili zahraniční turisté 30 % z celkového počtu strávených nocí v oblasti. Ačkoli je oblast Krkonoš nejnavštěvovanějším regionem na území Královéhradeckého kraje, počet přenocování zde dlouhodobě klesá. Od roku 2002 klesl počet přenocování v oblasti o více než 15 %. Do turistické oblasti Krkonoše přijíždějí turisté na nejdelší pobyty, průměrně stráví v HUZ 4 noci (viz tab. 24).

Druhou oblastí s největším počtem příjezdů i přenocování v HUZ je Český ráj. Zde se v roce 2012 ubytovalo v HUZ přibližně 222 tis. turistů s celkovým počtem více než 500 tis. přenocování (viz tab. 26). V průměru v Českém ráji turisté zůstávají 2,5 noci, což představuje 3. nejnižší hodnotu mezi turistickými oblastmi zasahujícími do Královéhradeckého kraje. Oblast Českého ráje (území více krajů) je společně s oblastí Podkrkonoší (území KHK) jedinou, kde počet turistů neklesá. Počet přenocování turistů v oblasti dlouhodobě spíše stagnuje, od roku 2002 došlo k nepatrnému nárůstu o necelé 2 %. Podobně jako ostatních turistických oblastí je Český ráj dominantou především domácích turistů, zahraniční turisté v roce 2012 tvořili 22 % všech přenocování v oblasti (viz tab. 24).

Z hlediska příjezdového cestovního ruchu je významná především turistická oblast Hradecko, zde v roce 2012 představovali zahraniční turisté 34 % všech přenocování oblasti. Zahraniční turisté přijíždějí hlavně do města Hradec Králové, kde je každoročně pořádána řada kulturních akcí nadnárodního významu. Turisté zde však v průměru stráví necelé 2 noci, tedy nejméně ze všech turistických oblastí kraje. Celkově je oblast Hradecka oblastí s nejmenším počtem přenocování v kraji (cca 190 tis.).

Oblast Kladského pomezí je naopak vyhledávána hlavně domácími návštěvníky (87 % všech přenocování) a turisté zde v průměru zůstávají více než 3 noci (2. nejvyšší průměrná doba pobytu z turistických oblastí kraje). Kladské pomezí v roce 2012 navštívilo přibližně 102 tis. turistů, kteří zde strávili více než 300 tis. nocí. Počet přenocování v oblasti ale dlouhodobě klesá, od roku 2002 se počet přenocování snížil o téměř 30 % (nejvíce ze všech oblastí kraje, viz tab. 24).

Na druhou stranu jedinou oblastí, kde počet přenocování od roku 2012 významněji vzrostl, je Podkrkonoší (o více než 13 %). Počet příjezdů do HUZ Podkrkonoší byl ale v roce 2012 nejnižší ze všech oblastí kraje (cca 61 tis.). Průměrný počet strávených nocí je naopak jeden z nejvyšších (3,9 noci). Oblast Podkrkonoší je dominantou domácích turistů, kteří zde stráví přes 90 % všech nocí.

Poslední turistickou oblastí zasahující na území Královéhradeckého kraje jsou Orlické hory a Podorlicko. V roce 2012 přijelo do HUZ regionu téměř 200 tis. turistů. Z celkového počtu cca 540 tis. nocí zde zahraniční turisté strávili 12 % (v roce 2012). V průměru se turisté v oblasti zdrželi 2,8 noci. Podobně jako v ostatních turistických regionech i v Orlických horách a Podorlicku klesá od roku 2002 počet přenocování v HUZ, za posledních deset let došlo k poklesu o necelých 15 % (viz tab. 24).

Tabulka 30: Návštěvnost v HUZ podle tur. regionů a oblastí zasahujících na území Královéhradeckého kraje v roce 2012

Turistická oblast	Příjezdy	Přenocování	Poměr přenoc. domácí / zahraniční turisté	Průměrný počet strávených nocí	Index růstu počtu přenoc. [2002=100]
Krkonoše	765 474	3 075 177	70/30	4,0	83,1
Podkrkonoší	61 137	235 903	92/8	3,9	113,5
Český ráj	222 196	544 524	78/22	2,5	101,9
Hradecko	101 266	190 984	66/34	1,9	87,6
Kladské Pomezí	103 204	342 415	87/13	3,3	67,5
Orlické hory a Podorlicko	196 697	542 795	88/12	2,8	85,6

Zdroj: ČSÚ 2014

5.4 Profil návštěvníků Královéhradeckého kraje

V období mezi roky 2011 až 2013 proběhlo dotazníkové šetření agentury StemMark mezi návštěvníky Královéhradeckého kraje. Dotazování probíhalo ve tříměsíčních po sobě jdoucích etapách – Léto 2011, Podzim 2011, Zima 2011, Jaro 2012, Léto 2012, Podzim 2012, Zima 2012 a Jaro 2013. Celkem bylo dotázáno 4379 osob vč. dětí. Respondenti byli vybíráni na základě předem stanovených kvót zahrnující pohlaví, věk a státní příslušnost dotazovaných. Šetření zahrnovalo turisty, jednodenní návštěvníky i místní obyvatele na výletě či návštěvě kulturní či jiné akce. Dotazování probíhalo v 87 lokalitách

Královéhradeckého kraje, některé lokality byly navštíveny opakovaně (StemMark 2013). Regionální rozdělení zahrnuje turisticky významná území Královéhradeckého kraje.

5.4.1 Domácí návštěvníci

Celkem se šetření zúčastnilo 2715 dospělých Čechů ve věku od 15 let a 446 dětí. Více než 50 % respondentů pocházelo z Královéhradeckého kraje, významný byl i podíl oslovených návštěvníků z Prahy, Pardubického a Středočeského kraje. Většina dotázaných dosáhla středního vzdělání s maturitou (54 %).

Většina návštěvníků přijíždí do Královéhradeckého kraje za účelem rekreace, zábavy, trávení volného času nebo na výlet. V zimních obdobích mírně narůstá počet výletů za nákupy (7-8 %) a v jarních obdobích zase obchodní cesty (5-7 %). Obchodní cesty a kongresový cestovní ruch je významnější především na území Hradecka, naopak zdravotní pobyty v oblasti Krkonoš a Podkrkonoší. Největší zájem návštěvníci projevovali o kulturně-historické a přírodní atraktivity, a to především od jara do podzimu. V zimě přijížděli především za zimními sporty a turistikou a z důvodu odpočinku a relaxace a za zábavou. Kulturní, společenské a sportovní akce jsou v Královéhradeckém kraji navštěvovány celý rok a jsou typické především pro návštěvníky Hradecka. Za turistikou, přírodou a sportem přijíždějí návštěvníci hlavně do Krkonoš a Podkrkonoší a Orlických hor a Podorlicka. Kladské pomezí vyhledávají pro přírodní zajímavosti a kulturně-historické atraktivity a Český ráj pro kulturní památky. Turistika a poznávací cestovní ruch láká hlavně návštěvníky starší 35 let, naopak kulturní akce a zábava přivádí do kraje návštěvníky mladších věkových kategorií.

Návštěvníci přijíždějí do kraje z velké části sami (neorganizovaně), a to většinou autem (71 %) nebo vlakem (7 % celkem). Vlakovou dopravu používali výrazněji návštěvníci Kladského pomezí. Více než polovina turistů a návštěvníků dorazila do kraje ze vzdálenosti do 50 km (hlavně Kladské pomezí a Hradecko), přibližně 1/3 jich dorazila ze vzdálenosti nad 100 km, přičemž delší vzdálenost od bydliště byla výraznější v letních obdobích (zejména Krkonoše a Podkrkonoší). Přes 50 % dotázaných návštěvníků přijelo z jiného kraje, zastoupeny byly především sousední kraje (Pardubický, Liberecký), Praha a Vysočina. Domácí návštěvníci cestují do Královéhradeckého kraje nejčastěji s rodinou či partnerem, významné procento návštěvníků představují i skupiny přátel a příbuzných, kteří jsou výrazněji zastoupeni hlavně v zimních obdobích.

Délka pobytu návštěvníků je často odvislá od způsobu jeho trávení. Zatímco turistika, sportovní dovolené, relaxační pobyty či služební cesty představovaly delší cesty, nákupy a návštěvy akcí byly doménou jednodenních návštěvníků. Přesto jednodenní návštěvníci představovali více než 50 % návštěvníků ve všech sledovaných obdobích. Výraznější podíl zaujímaly také pobyty na víkend či prodloužený víkend (celkově 20 %). Z vícedenních návštěvníků využilo placených ubytovacích zařízení více než polovina respondentů, přičemž většina byla ubytována v hotelech, motelech či penzionech, větší procento návštěvníků kempů bylo patrné v letním období. Do vlastního ubytovacího zařízení či k přátelům a příbuzným směřovalo téměř 40 % turistů.

Respondenti byli v rámci šetření požádáni o sdělení negativních a pozitivních dojmů z návštěvy Královéhradeckého kraje. „V průměru 40 % návštěvníků uvedlo jak negativní, tak pozitivní zážitek z návštěvy a 52 % jen pozitivní“ (StemMark 2013, s. 20). Největší procento jen pozitivních zážitků uvedli návštěvníci Orlických hor a Podorlicka, pozitivní i negativní zážitky převládaly v oblasti Krkonoš a Podkrkonoší a Kladského pomezí. Pouze negativní zážitky byly uváděny minimálně. Obecně pozitivně se návštěvníci staví k organizaci, průvodcům a pořádaným programům. Dále byly pozitivní dojmy spojovány s přírodními a kulturně-historickými atraktivitami. V zimě velké procento návštěvníků zmiňovalo dobrou kvalitu služeb, vybavení a ubytování, příjemnou atmosféru a prostředí a konkrétní

kulturní či jiné akce. Obecně nejvíce kladných asociací uváděli návštěvníci oblasti Krkonoš a Podkrkonoší a Orlických hor a Podorlicka, naopak nejméně je zmiňovali v oblasti Hradecka. Negativní dojmy byly spojovány především s kvalitou, cenami a dostupností služeb (ve všech oblastech). Často bylo zmiňováno také špatné počasí a špatná doprava a dopravní infrastruktura. V zimě si návštěvníci také stěžovali na přeplněnost středisek (dlouhé fronty, hodně lidí). Vyšší nespokojenost panovala mezi návštěvníky Krkonoš a Podkrkonoší, kteří si stěžovali hlavně na vysoké ceny, slabou vybavenost středisek a nekvalitní služby, a Kladského pomezí, kde byl zmiňován kromě nekvalitních služeb také špatný stav objektů a ploch. Na Hradecku byly negativní asociace spojovány mj. se slabým programem a organizací, v Orlických horách a Podorlicku s nekvalitní dopravní infrastrukturou a přeplněností středisek a v Českém ráji s vysokými cenami a slabým programem.

Se stravováním bylo v kraji spokojeno celkem 52 % návštěvníků, jen 7 % spokojeno nebylo, zbývající část návštěvníků úroveň stravovacích zařízení a jejich nabídky nehodnotilo (nestravovali se zde nebo si nedovolili je hodnotit na úrovni celého kraje). Nejvíce byli návštěvníci spokojeni s otevírací dobou, dostupností a ochotou personálu, naopak nejméně s rozmanitostí, nabídkou místních specialit a s nabídkou pro specifické skupiny osob. Z regionálního hlediska návštěvníci nejlépe hodnotili stravování v Krkonoších a Podkrkonoší, a to především jeho dostupnost, otevírací dobu a nabídku regionálních specialit, hůře zde hodnotili cenovou úroveň a nabídku pro speciální skupiny. Nejhůře v hodnocení dopadlo Kladské pomezí, kde větší nespokojenost byla spojena s nabídkou regionálních specialit, dostupností a rozmanitostí.

S ubytovacími zařízeními bylo spokojeno 22 % návštěvníků kraje, 2 % byla nespokojena a zbývajících 74 % ubytovací zařízení nehodnotilo (velké procento jednodenních návštěvníků). Nejlépe byla hodnocena ochota personálu a dostupnost, naopak nejhůře nabídka ubytování pro specifické skupiny návštěvníků. Z jednotlivých TVÚ byly nejhorší známky patrné na Hradecku, naopak nejlepší v Krkonoších.

Ceny vstupného hodnotilo kladně více než 70 % návštěvníků, průměrná známka představovala 2 (na škále od 1 do 4, kdy 1 je nejlepší). Kladněji k cenám přistupovali mladší návštěvníci do 35 let, naopak návštěvníci starší 55 let byli kritičtější, stejně jako místní obyvatelé.

5.4.2 Zahraniční návštěvníci

V rámci šetření bylo dotázáno 1 218 zahraničních návštěvníků, většinou z Polska (35 %), Německa (30 %), Slovenska (16 %) a Nizozemska (6 %). Respondenti pocházeli hlavně z měst nad 5 tis. obyvatel, nejčastějším dosaženým vzděláním bylo středoškolské s maturitou (44 %) a vysokoškolské (35 %). Ve vzorku převládali muži (60 %).

Nejčastějším důvodem návštěvy byly, podobně jako u domácích návštěvníků, volný čas, rekreace, výlet či zábava. Hlavním motivem k návštěvě kraje byly přírodní a kulturně-historické atraktivity, v zimě převládalo provozování zimních sportů, v létě návštěvníci přijížděli také kvůli kulturním, sportovním a společenským akcím. Regionální rozložení motivací k návštěvě bylo stejné jako u domácích návštěvníků.

I většina zahraničních návštěvníků přijela do kraje po vlastní ose. Oproti domácím návštěvníků však větší část představovali návštěvníci, kteří do kraje přijeli na organizovaný zájezd (17 %). Ti přijížděli především z Německa a směřovali hlavně do oblasti Krkonoš. Na rozdíl od domácích návštěvníků přijížděli zahraniční více autobusem než vlakem, nejčastěji zmiňovaným dopravním prostředkem však bylo auto či motocykl. Cizinci přijížděli především s partnerem či rodinou nebo se skupinou přátel či příbuznými, v zimních obdobích převládaly výlety s rodinami.

Zahraniční turisté obecně stráví v cílové destinaci na území kraje delší dobu; z čím větší vzdálenosti přijíždějí, tím déle zůstávají. Jednodenní návštěvníci tvořili celkem 22 % respondentů. Mezi zahraničními turisty převládalo ve větší míře ubytování v placených zařízeních, především v hotelech, motelech či penzionech, v létě byla velká část turistů ubytována v kempech, jenž využívali hlavně Poláci a Slováci.

Zahraniční návštěvníci byli celkově v hodnocení spokojenosti více kritičtí. Pozitivní i negativní zážitek uvedlo 48 % respondentů (o 8 % více než domácí), pouze pozitivní uvedlo jen 46 % (o 6 % méně než domácí). Jen negativní zážitek uvedlo 3 % zahraničních návštěvníků, tedy stejná část jako u domácích návštěvníků. Rozdíl je však patrný při pohledu na odpovědi v jednotlivých turistických oblastech, kde větší množství pouze negativních zážitků uváděli návštěvníci Hradecka (7 % zahraniční / 5 % domácí) a Orlických hor a Podorlicka (9 % zahraniční / 1 % domácí).

Pozitivní dojmy zahraničních návštěvníků byly spojovány především s přírodními a kulturně-historickými zajímavostmi, na jaře hlavně s organizací, průvodci a programem, v zimě byly často zmiňovány služby, obchod a vybavení ubytovacích zařízení a příjemná atmosféra. Příjemně překvapeni byli zejména návštěvníci Krkonoš a Podkrkonoší, kteří uváděli hlavně přírodu a služby, obchody a vybavenost ubytovacích zařízení. Na území Kladského pomezí a Českého ráje rovněž převládaly pozitivní dojmy spojené s přírodními a kulturně-historickými atraktivitami, v Českém ráji byly navíc zmiňovány organizace prohlídek, průvodci a programy. Na Hradecku návštěvníci oceňovali organizaci akcí a příjemné prostředí, v Orlických horách poté památky, architekturu, kvalitu služeb a vybavenost a příjemnou atmosféru.

„Negativní dojem uvedlo celkem 51 % cizinců“ (StemMark 2013, s. 59), tedy o 9 % více než domácí návštěvníci (42 %). Špatné dojmy byly spojovány mimo nepřízně počasí se slabou vybaveností a nekvalitními službami, špatnou dopravou a dopravní infrastrukturou, vysokými cenami (především na jaře a v zimě) a s přeplněností středisek (hlavně v zimě). Nejvíce negativních zážitků uváděli návštěvníci Krkonoš a Podkrkonoší (slabá vybavenost, vysoké ceny, špatná doprava a dopravní infrastruktura) a Hradecka (slabá vybavenost, nekvalitní služby, počasí, slabý program a organizace). Velká nespokojenost panovala v Orlických horách a Podorlicku s dopravou a dopravní infrastrukturou (60 %), dále pak se slabou vybaveností a přeplněností středisek (hodně lidí, fronty). V Českém ráji byly často uváděny doprava, vybavenost a program, v Kladském pomezí navíc vyšší ceny a špatný stav objektů.

Kvalitu stravování na území kraje hodnotili zahraniční návštěvníci lépe než domácí (průměrná známka 1,4), spokojeno bylo celkem 81 % respondentů. Hůře hodnocena byla, podobně jako u domácích návštěvníků, nabídka místních specialit, nabídka pro specifické skupiny a cenová úroveň, na druhou stranu nejlépe byla hodnocena dostupnost, rozmanitost a ochota personálu. Z regionálního hlediska byli zahraniční návštěvníci se stravováním nejvíce spokojeni v Krkonoších a Podkrkonoší, naopak nejméně v Kladském pomezí, a to především s cenovou úrovní a nabídkou pro specifické skupiny.

S ubytováním bylo celkem spokojeno 79 % zahraničních turistů (vícedenních návštěvníků). Nejlépe turisté hodnotili ubytování v hotelech, motelech a penzionech, naopak nejhůře v kempech. Spokojenější byli celkově hosté s ochotou personálu, naopak nejhůře hodnotili cenovou úroveň a nabídku pro specifické skupiny osob, a to především na území Kladského pomezí. Nejvíce kritičtí byli návštěvníci Kladského pomezí a Hradecka, nejméně Krkonoš a Podkrkonoší.

Výši vstupného hodnotili zahraniční návštěvníci lépe než domácí, průměrná známka zde představovala 1,6 (u domácích průměr 2). Vyšší (lepší) známky uváděli návštěvníci starší 55 let, Němci a Holanďané.

5.5 Návštěvnost turistických cílů

Agentura CzechTourism každoročně sestavuje žebříček nejnavštěvovanějších turistických cílů České republiky. Mezi dvaceti nejnavštěvovanějšími turistickými cíli se v roce 2013 umístila z Královéhradeckého kraje pouze zoologická zahrada ve Dvoře Králové nad Labem, a to na 11. místě s cca 408 tis. návštěvníky. Mezi pět nejnavštěvovanějších zámků České republiky se umístil na 7. místě zámek Dětenice se 187 tis. Návštěvníky. Při pohledu jen na zoologické zahrady se ZOO Dvůr Králové umístila na 5. místě po zoologických zahradách v Praze, Zlíně (Lešná), Ostravě a Liberci. V samotném Královéhradeckém kraji byly v roce 2013 nejvíce navštěvovány, mimo již zmíněné zoologické zahrady a zámku Dětenice, Bílá věž v Hradci Králové, státní zámek Ratibořice a Krkonošské muzeum při správě KRMAP. V roce předešlém se v první pětici vyskytovala také Galerie Zdeňka Buriana ve Dvoře Králové n. L. a hrad Kost (CzechTourism 2013).

Tabulka 31: Návštěvnost turistických cílů v Královéhradeckém kraji v roce 2013

Pořadí	Název turistického cíle	Počet návštěvníků [tis.]
1	Zoologická zahrada Dvůr Králové	408,4
2	Zámek Dětenice	187,1
3	Bílá věž, Hradec Králové	169,2
4	Státní zámek Ratibořice	66,6
5	Krkonošské muzeum při správě KRMAP	58,6

Zdroj: CzechTourism 2013

Národní informační a poradenské centrum pro kulturu (dále jen NIPOS) podobně eviduje návštěvnost památkových objektů v jednotlivých krajích České republiky. Památkovým objektem se zde rozumí „hrady, zámky, kláštery, zříceniny, mlýny apod. zpřístupněné návštěvníkům za vstupné“ (NIPOS 2013, s. 3). Údaje o návštěvnosti však nejsou dostupné za všechny objekty. Údaje nejsou zveřejňovány u objektů, kde sídlí pobočky krajských či městských muzeí a u objektů, kde nedal majitel souhlas se zveřejněním těchto dat. Celkově nejnavštěvovanějšími památkovými objekty v roce 2013 byly, jak již bylo naznačeno výše, zámek Dětenice, státní zámek Ratibořice, hrad Kost, státní zámek Náchod a zámek Hrádek u Nechanic. Návštěvnost podle jednotlivých okresů je uvedena níže v Tabulce 26.

Tabulka 32: Návštěvnost památkových objektů podle okresů v Královéhradeckém kraji v roce 2013

Památky	Místo	Návštěvnost 2013
<i>okres Hradec Králové</i>		
Zámek Karlova Koruna	Chlumec nad Cidlinou	23 985
Zámek Hrádek u Nechanic - národní kulturní památka	Nechanice	29 395
Bílá věž	Hradec Králové	169 151
Zámecká kaple Zjevení Páně	Smiřice	-
Šrámkův statek	Piletice	15 000
<i>okres Jičín</i>		
Zámek Dětenice	Dětenice	187 123
Zámek Jičín	Jičín	*
Valdická brána	Jičín	15 000
Hrad Kost	Mladějov v Čechách	**
Hrad Pecka	Pecka	16 652
Zámek Humprecht	Sobotka	30 749

<i>okres Náchod</i>		
Benediktinské opatství sv. Václava v Broumově	Broumov	**
Státní zámek Ratibořice	Ratibořice	66 596
Státní zámek Náchod - národní kulturní památka	Náchod	30 015
Zámek Nové Město nad Metují	Nové Město nad Metují	20 038
<i>okres Rychnov nad Kněžnou</i>		
Zámek Častolovice	Častolovice	19 777
Zámek Doudleby nad Orlicí	Doudleby nad Orlicí	**
Státní zámek Opočno	Opočno	43 309
Hrad Potštejn	Potštejn	13 984
Zámek Potštejn	Potštejn	-
Zámek Rychnov na Kněžnou	Rychnov nad Kněžnou	**
<i>okres Trutnov</i>		
Státní zámek a klášter Kuks	Kuks	37 064
Hradní společnost Aichelburg	Pec pod Sněžkou	-

Poznámka: *sídlo pobočky krajského či městského muzea, **majitel památkového objektu nedal souhlas ke zveřejnění individuálních údajů, ***zpravodajská jednotka nezaslala údaj do stanoveného termínu, NKP – národní kulturní památka

Zdroj: NIPOS 2014

5.6 Klíčové závěry

- Královéhradecký kraj zaujímá 4. místo v počtu turistů v HUZ a 3. místo v počtu přenocování České republiky.
- Domácí turisté tvoří ¾ všech turistů v kraji.
- Největší počet přenocování se v roce 2012 realizoval v tříhvězdičkových hotelech
- Domácí turisté preferují ubytování v penzionech, zatímco zahraniční turisté vyhledávají hotely vyšších kategorií.
- Ze zahraničních turistů přijíždějí do Královéhradeckého kraje především turisté z Německa, Polska a Nizozemska, nejdéle v kraji zůstávají Nizozemci, Izraelci, Němci a Dánové.
- Nejvíce turistů v rámci kraje směřuje do ORP Trutnov a Vrchlabí (oblast Krkonoš) a do ORP Jičín (Český ráj), nejméně jsou navštěvovány ORP Nový Bydžov, Nové Město nad Metují a Jaroměř, v průměru nejkratší dobu turisté stráví v ORP Hradec Králové, naopak nejdelší v ORP Jaroměř.
- Turisté přijíždějí nejvíce do turistické oblasti Krkonoše, kde stráví i nejdelší dobu ze všech turistických oblastí zasahujících na území kraje, nejméně nocí turisté stráví v Podkrkonoší, nejkratší průměrná délka pobytu je evidována v turistické oblasti Hradecko, největší pokles počtu přenocování mezi roky 2002 až 2012 byl zaznamenán v Kladském pomezí, zahraniční turisté směřují především na Hradecko a do Krkonoš.
- Návštěvníci přijíždějí do Královéhradeckého kraje především z důvodu trávení volného času, za zábavou a odpočinkem, zajímaly je hlavně přírodní a kulturně-historické atraktivity, v zimě převládalo provozování zimních sportů (lyžování, běžky apod.).
- Návštěvníci cestují do kraje většinou neorganizovaně, větší procento organizovaných zájezdů je patrné u německých turistů směřujících do Krkonoš.
- Nejčastějším dopravním prostředkem je automobil, dále autobus (zahraniční hosté) a vlak (domácí hosté).
- Návštěvníci přijíždějí nejvíce s rodinou či partnerem/kou a se skupinou přátel či příbuzných.

- Délka pobytu návštěvníků je odvislá od způsobu jeho trávení a od vzdálenosti místa rezidence (hl. zahraniční). Jednodenní návštěvníci tvořili cca 50 % u domácích a 22 % u zahraničních návštěvníků.
- Zahraniční návštěvníci ve větší míře využívali placená ubytovací zařízení, z domácích turistů jej využila polovina. V ubytovacích zařízeních převládaly hotely, motely a penziony, v letních obdobích byly více využívány i kempy.
- Návštěvníci Královéhradeckého kraje byli ve větší míře s pobytem v oblasti spokojeni, více kritičtí v hodnocení byli zahraniční návštěvníci. Pozitivní dojmy byly spojovány hlavně s přírodními a kulturně-historickými atraktivitami a s organizací, průvodci a programem, v zimních obdobích byla vyzdvihována kvalita služeb, obchody, vybavení ubytovacích zařízení a celková atmosféra. Naopak nespokojeni byli návštěvníci s cenovou úrovní (Krkonosé, Český ráj), špatnou dopravou a dopravní infrastrukturou (Orlické hory a Podorlicko), kvalitou služeb a vybaveností, špatným stavem objektů (Kladské pomezí) a v zimě s přeplněností středisek (Orlické hory a Podorlicko), často bylo zmiňováno i počasí.
- Se stravováním byla většina návštěvníků spokojena, lépe jej hodnotili zahraniční návštěvníci. Nejlépe hodnocena byla ochota personálu a dostupnost, naopak nejhůře cenová úroveň, nabídka regionálních specialit a nabídka pro specifické skupiny osob. Nejvíce byli spokojeni návštěvníci Krkonos, nejméně Kladského pomezí.
- Ubytovací zařízení hodnotili ve větší míře zahraniční návštěvníci, kteří byli z větší míry spokojeni. Lépe bylo hodnoceno ubytování v hotelech, motelech a penzionech, hůře v kempech. Spokojenost panovala především v oblasti dostupnosti a ochoty personálu, méně spokojeni byli turisté s nabídkou pro specifické skupiny osob a cenami. Nejlépe hodnotili návštěvníci ubytování v Krkonosích, nejhůře v Kladském pomezí a Hradecku.
- Nejnavštěvovanějšími turistickými cíli v Královéhradeckém kraji byly v roce 2013 zoologická zahrada ve Dvoře Králové nad Labem, zámek Dětenice, Bílá věž v Hradci Králové, státní zámek Ratibořice a Krkonoské muzeum při správě KRNAP.

6 Řízení a organizace cestovního ruchu v Kraji

Náplní této kapitoly je představit systém řízení a organizace cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji a zhodnotit spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu v kraji, jenž je nedílnou součástí správného fungování cestovního ruchu v destinaci.

Pro posouzení kvality spolupráce bylo provedeno v obdobích květen až srpen 2014 dotazníkové šetření mezi destinačními společnostmi působícími na území Královéhradeckého kraje (viz přílohu 2). Stejný dotazník byl dále předložen úseku cestovního ruchu KÚ Královéhradeckého kraje (viz přílohu 3) a vybraným turistickým informačním centrům (viz přílohu 4). Spolupráce mezi podnikateli v cestovním ruchu byla posouzena na základě výsledků z dotazníkového šetření provedeného v roce 2013 Krajskou hospodářskou komorou Královéhradeckého kraje.

6.1 Organizace cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji

Cestovní ruch je na krajské úrovni koordinován z Odboru regionálního rozvoje, grantů a dotací v rámci oddělení regionálního rozvoje a jeho úseku cestovního ruchu. Na nižších úrovních by měl být rozvoj a organizace cestovního ruchu zajišťován prostřednictvím destinačních společností (dále jen DS), jenž provozují destinační management na území jednotlivých turistických oblastí. V roce 2007 byla Zastupitelstvem Královéhradeckého kraje schválena nová rajonizace cestovního ruchu, na jejímž základě bylo schváleno pět tzv. turisticky významných území (dále jen TVÚ): Krkonoše a Podkrkonoší, Český ráj, Hradecko, Kladské pomezí a Orlické hory a Podorlicko (více o krajské rajonizaci viz kap. 3). V každém TVÚ funguje destinační společnost, TVÚ Krkonoše a Podkrkonoší a Kladské pomezí jsou zastoupeny každá dvěma destinačními společnostmi. Do procesu řízení a organizace cestovního ruchu vstupují i další subjekty cestovního ruchu jako jsou podnikatelské subjekty (ubytovací zařízení, stravovací zařízení, cestovní kanceláře, sportovní a zábavní areály apod.), turistická informační centra, neziskové organizace, obce, sdružení obcí atd. Všechny tyto subjekty by měly spolu vzájemně spolupracovat a podílet se tak na rozvoji turistických oblastí neboli TVÚ (schéma organizace řízení cestovního ruchu viz přílohu 1). Bohužel však neexistuje žádná právní norma, která by stanovila systém řízení cestovního ruchu v České republice. ÚCR Královéhradeckého kraje v dotazníkovém šetření uvedl, že *„se snaží plnit roli koordinátora cestovního ruchu v kraji, samotnou spolupráci s jednotlivými podnikatelskými subjekty, obcemi, neziskovými organizacemi by měly zajišťovat destinační společnosti působící v turisticky významných územích vymezených Královéhradeckým krajem... Vše ovšem závisí na dobrovolné spolupráci a partnerském prostředí v daném území. Postavení subjektů je zcela rovnoprávné, nikdo není nikomu nadřízen ani podřízen.“*

6.2 Spolupráce na úrovni kraje

Královéhradecký kraj sousedí se třemi kraji na české straně – Libereckým, Středočeským a Pardubickým, a s Dolnoslezským vojvodstvím na straně polské. Vzhledem ke kulturní a přírodní rozmanitosti území, na kterém leží Královéhradecký kraj, přesahují některé turisticky významné oblasti na území sousedních krajů, resp. se nacházejí na území více krajů. Z tohoto důvodu je nutná vzájemná spolupráce mezi jednotlivými kraji. Královéhradecký kraj se rozkládá podle aktualizované rajonizace cestovního ruchu tzv. marketingových regionů (CzechTourism, aktualizace 2010) na území třech turistických regionů: Královéhradecko, Krkonoše a Podkrkonoší, a Český ráj. Turistické regiony jsou tvořeny turistickými oblastmi, z nichž se na území Královéhradeckého kraje nachází pět: Krkonoše a Podkrkonoší, Český ráj, Kladské pomezí, Hradecko, Orlické hory a Podorlicko. Z těchto oblastí tři

přesahují do území sousedních krajů (viz kap. 3.1). V kraji operuje celkem 7 destinačních společností, které reprezentují a koordinují aktivity v turisticky významných územích kraje.

Úsek cestovního ruchu Královéhradeckého kraje (součástí Odboru regionálního rozvoje, grantů a dotací; dále jen ÚCR) spolupracuje s řadou subjektů působících v cestovním ruchu, a to jak na území vlastního kraje, tak mimo něj. Oblast spolupráce a její kvalita se liší podle subjektů spolupráce, většinou se však jedná o oblasti výměny informací a vzdělávání (pořádání seminářů, konferencí, schůzek či jednání, poskytování a výměna dat), marketingu (vydávání propagačních materiálů, účast na veletrzích a propagačních akcích), spolupráce při tvorbě turistických produktů (cykloturistika, cestovní ruch bez bariér) a oblasti řízení destinace a rozvoje cestovního ruchu (finanční podpora DS a jiných subjektů, spolupráce na tvorbě strategických dokumentů, certifikace, podpora při údržbě turistické infrastruktury apod.).

Na národní úrovni spolupracuje kraj s MMR ČR, agenturou CzechTourism a několika profesními sdruženími jako jsou např. AHR ČR, Svaz průmyslu a obchodu, ČSÚ, NPÚ, A.T.I.C nebo Svaz vozíčkářů či Pražská organizace vozíčkářů. Spolupráci s MMR ČR kraj hodnotí jako průměrnou až nadprůměrnou a probíhá v oblastech rozvoje cestovního ruchu (připomínkování strategických dokumentů) a v oblasti vzdělávání a výměny informací (účast zástupců na konferencích, seminářích či jednáních). S agenturou CzechTourism kraj spolupracuje v oblastech výměny informací a vzdělávání (setkávání koordinátorů, účast na seminářích), marketingu (účast na veletrzích, příprava podkladových materiálů pro publikace) a rozvoje cestovního ruchu (připomínkování materiálů), avšak její kvalitu hodnotí jako průměrnou až podprůměrnou. Z profesních sdružení oceňuje kraj vysokou intenzitu spolupráce s Krajskou hospodářskou komorou a s krajskou správou ČSÚ Hradec Králové, s ostatními sdruženími je kvalita spolupráce průměrně intenzivní.

Vzhledem k přesahům turistických oblastí mimo hranice je významná spolupráce s jinými kraji (viz výše). Královéhradecký kraj má uzavřené Memorandum o spolupráci v oblasti cestovního ruchu s Libereckým a Pardubickým krajem. Dále spolupracuje s krajem Ústeckým, a to především v rámci projektu „Labská stezka“ (cykloturistika). S krajem Středočeským Královéhradecký kraj spoluprací v dotazníkovém šetření neuvádí. S Libereckým krajem hodnotí ÚCR Královéhradeckého kraje jako výbornou (5 bodů z 5) a probíhá v oblasti marketingu, rozvoji cestovního ruchu, výměny informací (plnění datových skladů), tvorbě produktů cestovního ruchu (např. projekty „Hřebenovka“, „Cykloturistika“). Naopak s Pardubickým krajem je podle ÚCR spolupráce méně intenzivní.

Královéhradecký kraj spolupracuje se všemi DS působícími na jeho území (7 DS), poukazuje však na jejich velkou heterogenitu, a to nejen z hlediska právního statusu organizací cestovního ruchu, ale také z hlediska jejich délky působení, zkušeností, šíře a kvality vykonávaných činností nebo personálních a finančních podmínek. Kvalitu spolupráce s destinačními společnostmi kraj hodnotí z většiny jako průměrnou, s některými nadprůměrnou až vynikající, v jiných případech naopak podprůměrnou. Spolupráce s DS je realizována v oblastech rozvoje cestovního ruchu (spolupráce na realizaci aktivit projektů Královéhradeckého kraje podaných v rámci ROP, členství v pracovní skupině pro zpracování Programu rozvoje cestovního ruchu v kraji, členství v Komisi Rady Královéhradeckého kraje pro cestovní ruch), výměny informací (plnění a aktualizace datového skladu kraje), marketingu (možnost účasti a prezentace DS zdarma na většině veletrhů a propagačních akcích kraje, vydávání tiskovin, prezentace v médiích apod.) či v samotné finanční podpoře DS ze strany kraje. U několika DS plní ÚCR Královéhradeckého kraje funkci koordinátora za Královéhradecko ve vztahu k agentuře CzechTourism.

Z dalších subjektů působících v oblasti cestovního ruchu Královéhradecký kraj spolupracuje např. s obcemi (Město Hradec Králové), sdruženími měst a obcí (Svazek obcí Východní Krkonoše, Euroregion

Glacensis), MAS, TIC (např. TIC Hořice v Podkrkonoší, TIC Třebechovice pod Orebem), vzdělávacími institucemi (Univerzita Hradec Králové, Vyšší odborná škola cestovního ruchu), sdruženími a spolky (Labská stezka, KČT, Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, Revitalizace Kuks, Královéhradecká labská aj.), se ZOO Dvůr Králové, Kongresovým centrem Aldis aj.

Spolupráce s podnikateli v oblasti cestovního ruchu na území Královéhradeckého kraje (ubytovací zařízení, stravovací zařízení, cestovní kanceláře, sportovní a rekreační centra) probíhá jen částečně prostřednictvím poskytování propagačních materiálů nebo účasti na seminářích pro podnikatele. Komunikace a spolupráce s podnikateli je podle ÚCR Královéhradeckého kraje „ponechána na oblastních organizacích cestovního ruchu“ (destinačních společnostech).

V rámci přeshraniční spolupráce ÚCR spolupracuje s polskými vojvodstvími (Dolnoslezské, Opolské) a slovenským krajem (Banskobystrický), a to především prostřednictvím vzájemné prezentace na veletrzích, uváděním informací na turistických portálech nebo spoluúčasti na tvorbě vlajkových projektů v cestovním ruchu.

Jako hlavní překážky ve vytvoření funkční struktury a nastavení vhodné spolupráce v oblasti cestovního ruchu na území Královéhradeckého kraje ÚCR v dotazníkovém šetření uvádí¹¹:

- 1) Absence právní normy v rámci ČR
- 2) Nevhodné rozdělení ČR na turistické regiony
 - Vytvoření turistického regionu Královéhradecko
 - Rozdělení Orlických hor a Podorlicka a vymazání tohoto území z „mapy turistických regionů“
- 3) Používání značky Východní Čechy jen pro Pardubický kraj
- 4) Přesah 3 významných turistických oblastí Královéhradeckého kraje do 3 krajů
- 5) Nárůst počtu destinačních společností v kraji, z nichž některé zastřešují jen část TVÚ a brání tak spolupráci s DS, které mají zájem zastřešit celé území
- 6) Nedostatečná komunikace některých destinačních společností se subjekty cestovního ruchu působícími v „jejich území“
- 7) Špatná kvalita poskytovaných a předávaných informací ze strany některých OCR (DS) jednak ve vztahu ke Královéhradeckému kraji jako „koordinátorovi“, ale také nedostatečné poskytování informací subjektům v území
- 8) Nezájem, neochota podnikatelů spolupracovat, obavy ze spolupráce s tím, že by jim mohla vzniknout konkurence, nedůvěra mezi některými subjekty v rámci OCR
- 9) Slabé personální obsazení některých destinačních společností

6.3 Spolupráce na úrovni turistických oblastí (TVÚ)

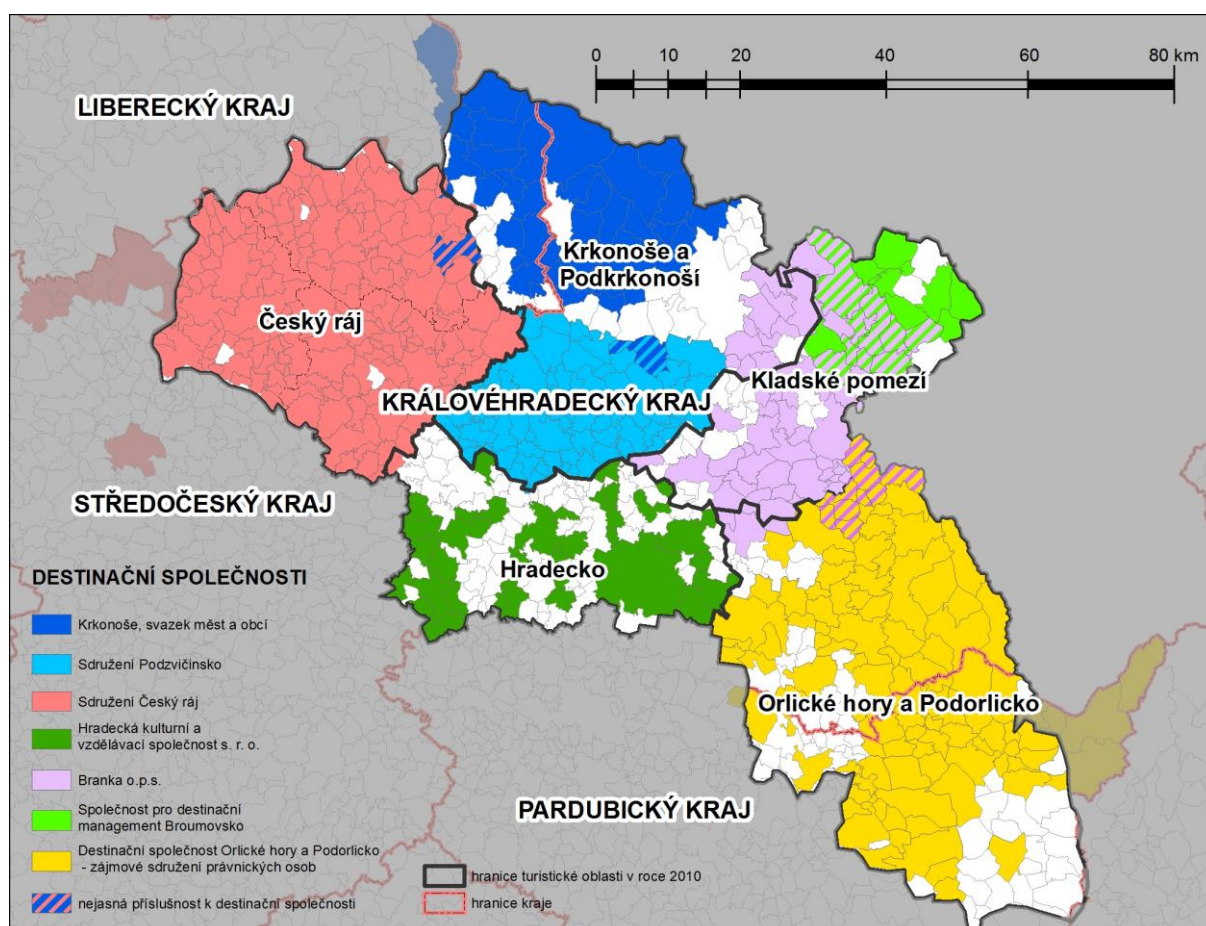
Destinační společnosti (dále jen DS) jsou organizace cestovního ruchu, které působí v turistických oblastech či regionech (destinacích cestovního ruchu), kde provozují destinační management. Destinační management je proces řízení destinace, který je založený „na kooperaci (spolupráci) mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry cestovního ruchu a na koordinaci v oblasti plánování, organizování a rozhodování v destinaci (tzv. princip 2K), přičemž klíčovým faktorem úspěšné realizace destinačního řízení je vzájemná komunikace (princip 3K)“ (Holešínská 2010, s. 69).

Na základě této definice a vzhledem k důrazu, jaký je kladen ve strategických dokumentech obecně na spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu (viz kap. 2.4), bylo v květnu roku 2014 provedeno

¹¹ Následující body jsou přímou citací z vlastního dotazníkového šetření o spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji (2014).

dotazníkové šetření mezi DS působícími na území Královéhradeckého kraje. Šetření probíhalo na základě dotazníků s uzavřenými, polouzavřenými a otevřenými otázkami týkajícími se spolupráce DS s jinými subjekty cestovního ruchu. Dotazník byl složen ze tří částí. V první části bylo zjišťováno s jakými subjekty dané DS spolupracují, jak hodnotí kvalitu spolupráce s nimi a v jaké oblasti s nimi spolupracují. Druhá část dotazníku byla složena z otevřených otázek zjišťující konkrétní příklady spolupráce s jinými subjekty, jejími limity a možnostmi zlepšení. Poslední část dotazníků obsahovala otázky identifikačního charakteru DS (konkrétní podoba dotazníku viz přílohu č. 2)

Obrázek 9: Působnost destinačních společností v turistických oblastech Královéhradeckého kraje v roce 2014

Zdroj: Upraveno podle CzechTourism 2010, oficiální internetové stránky destinačních společností

Čtyři ze sedmi zkoumaných DS působící výhradně na území Královéhradeckého kraje, tři DS přesahují svou působností na území sousedních krajů (viz tab. 27). SMO Krkonoše působí na území Královéhradeckého a Libereckého kraje, spoluprací s oběma kraji hodnotí jako nadprůměrnou (4 body z 5) a spolupracuje s nimi ve všech oblastech spolupráce (viz přílohu č. 2). Problematictější situace nastává u DS Český ráj, která působí na území třech krajů. Spoluprací s Královéhradeckým krajem hodnotí DS Český ráj jako průměrnou a spolupracují především v oblastech marketingu, řízení destinace a výměny informací. Spolupráce s Libereckým krajem je podle DS Český ráj „dlouhodobá a založena na osobních vztazích“, spolupracují v podobných oblastech jako s Královéhradeckým krajem a navíc v oblasti vzdělávání a společné tvorbě internetových stránek. Se Středočeským krajem je podle DS spolupráce „dosud špatná“, ale dochází ke zlepšení, jako příklad dobré spolupráce uvádí DS oblast cykloturistiky v projektu tzv. Greenway Jizera. Poslední destinační společností působící ve více krajích je DS Orlické hory a Podorlicko, která své území působnosti vymezuje okresy Rychnov nad Kněžnou a

Ústí nad Orlicí a působí tedy na území Královéhradeckého a Pardubického kraje. Spolupráci s oběma kraji hodnotí DS Orlické hory a Podorlicko jako průměrnou a jako oblast spolupráce uvádí především marketing a výměnu informací, Královéhradecký kraj však oproti jiným krajům „poskytuje podporu destinačnímu managementu“. Spolupráci s Královéhradeckým krajem hodnotí Společnost pro destinační management Broumovsko, Branka o. p. s. a DS Hradecká kulturní a vzdělávací společnost s. r. o. jako průměrnou, Sdružení Podzvičinsko ji hodnotí jako výbornou (5 bodů z 5). Jako „výborný krok“ ke zlepšení spolupráce mezi subjekty cestovního ruchu vidí Sdružení Podzvičinsko ve zřízení Komise Rady Královéhradeckého kraje pro cestovní ruch. Otázkou je, zda DS dostatečně využívají všech aktivit, které jim Královéhradecký kraj nabízí (viz kap. 6.2 a 7.2).

Tabulka 33: Přehled destinačních společností v územní působnosti Královéhradeckého kraje k roku 2014

Název DS	Územní působnost uvedená DS	Krajské vymezení	Rok založení DS	Oficiální turistické stránky
Krkonoše, svazek měst a obcí	Turistický region Krkonoše	Královéhradecký kraj, Liberecký kraj	2000	http://www.krkonose.eu/
Sdružení Podzvičinsko	TVÚ Podkrkonoší	Královéhradecký kraj	2000	http://www.podkrkonosi.eu/
Sdružení Český ráj	Turistický region Český ráj	Královéhradecký kraj, Liberecký kraj, Středočeský kraj	1992	http://www.cesky-raj.info/
Hradecká kulturní a vzdělávací společnost s. r. o.	TVÚ Hradecko	Královéhradecký kraj	2008	http://www.hradecko.eu/ http://www.ic-hk.cz/
Branka o.p.s.	TVÚ Kladské pomezí	Královéhradecký kraj	1997	http://www.kladskepomezi.cz
Společnost pro destinační management Broumovsko	CHKO Broumovsko	Královéhradecký kraj	2009	http://www.broumovsko.cz/cz
Destinační společnost Orlické hory a Podorlicko - zájmové sdružení právnických osob	Turistický region Orlické hory a Podorlicko,	Královéhradecký kraj, Pardubický kraj	2009	http://www.mojeorlickehory.cz

Zdroj: Královéhradecký kraj 2014, internetové stránky destinačních společností, vlastní dotazníkové šetření 2014

Kvalita spolupráce DS s jinými subjekty cestovního ruchu se zlepšuje směrem k nižší řádovostní úrovni. Zatímco na celostátní úrovni (MMR a CzT) hodnotí spolupráci DS podprůměrně až průměrně, na místní úrovni (obce, MAS, TIC) hodnotí spolupráci většinou nadprůměrně. Spolupráce mezi DS a Královéhradeckým krajem může být celkově hodnocena jako průměrná. Kvalitu spolupráce

s agenturou CzechTourism (CzT) hodnotí pět DS jako průměrnou, broumovská DS hodnotí spolupráci s CzT jako výbornou (5 bodů), naopak DS Podzvičinsko hodnotí spolupráci jako velmi špatnou (1 bod). Tato však může být poněkud zavádějící, jelikož se jedná o dvě DS, které operují na části turistické oblasti, a tudíž nejsou považovány za hlavní koordinátory. Jako nejčastější oblast spolupráce s CzT uvádějí DS marketing, tvorbu produktů a výměnu informací, DS Branka o. p. s., DS z Hradecka a Broumova uvádějí navíc oblast vzdělávání.

S profesními sdruženími spolupracuje 5 ze 7 DS (Broumovsko, Krkonoše, Český ráj, Hradecko a Orlické hory a Podorlicko). Nejčastěji spolupracují DS s Asociací hotelů a restaurací (AHR ČR) a s Asociací turistických informačních center (A.T.I.C.), kdy kvalitu spolupráce hodnotí jako průměrnou a většina spolupráce probíhá v oblasti vzdělávání a výměny informací. DS Krkonoše dále spolupracuje s Horskou službou, Asociací lanových drah a Asociací horských středisek, přičemž nejhůře hodnotí spolupráci s Asociací lanových drah (2 body).

Většinou velmi dobře je DS hodnocena spolupráce s obcemi, sdružením obcí a měst či s místními akčními skupinami (MAS). Spolupráce zde probíhá ve všech oblastech, ale liší se podle jednotlivých subjektů. Např. DS Český ráj uvádí, že *„cestovní ruch má v obcích nižší prioritu v rámci rozvoje obcí a směřování financí“* a také hodnotí spolupráci se sdruženími měst a obcí jako podprůměrnou, konkrétně uvádí jako příklady SO Mariánská zahrada, MR Brada a MR Český ráj. Naopak DS Sdružení Podzvičinsko předkládá jako příklad dobré praxe např. spolupráci s MAS Podchlumí, kde probíhá široký okruh spolupráce od společného marketingu, přes tvorbu společných projektů, ke vzájemnému vyměňování informací. DS Sdružení Podzvičinsko dále uvádí, že s obcemi a městy spolupracuje velmi úzce, 38 obcí a měst je členem sdružení a s jejich zástupci pravidelně projednávají nové projekty, konzultují a předávají si informace.

Destinační společnosti spolupracují také mezi sebou, ve většině případů hodnotí spolupráci jako nadprůměrnou a spolupracují téměř ve všech oblastech. Dochází zde však k určitým nejasnostem, zatímco některé DS uvádějí spolupráce se všemi ostatními DS na území kraje, jiné uvádějí spolupráci pouze s těmi, působícími na TVÚ. Hůře je hodnocena např. spolupráce DS Branka o. p. s., se Společností pro destinační management Broumova o.p.s., nebo s destinačními společnostmi z Podkrkonoší a Krkonoš, kde se odráží problematické rozdělení územní působnosti.

Velmi dobře je hodnocena spolupráce s turistickými informačními centry (TIC). Pět DS společností uvedlo spolupráci s TIC jako výbornou (5 bodů), DS Orlické hory a Podorlicko a DS Krkonoše hodnotí tuto spolupráci jako průměrnou. Např. DS Orlické hory a Podorlicko v celkovém hodnocení spolupráce se subjekty cestovního ruchu uvádí: *„Vztahy destinační společnosti, samosprávy a poskytovatelů služeb jsou čím dál lepší a pevnější. Trochu bokem stále zůstávají informační centra.“*

Destinační společnosti spolupracují také se soukromými subjekty cestovního ruchu, jako jsou ubytovací zařízení, restaurační zařízení, cestovní kanceláře či sportovní a rekreační centra. Nejvíce spolupracují DS s ubytovacími zařízeními, s nimiž hodnotí spolupráci ve většině případů jako nadprůměrnou, jako podprůměrnou hodnotí spolupráci s ubytovacími zařízeními DS Český ráj. S restauračními zařízeními spolupracuje šest DS (mimo DS Český ráj) a spolupráci ve většině hodnotí jako průměrnou. S cestovními kancelářemi uvádějí spolupráci jen čtyři DS – Orlické hory a Podorlicko, Hradecko, Krkonoše a Podkrkonoší a spolupracují především v oblasti výměny informací a tvorby produktů cestovního ruchu. Spolupráci se sportovními a rekreačními centry také uvádí všechny DS a celkově ji hodnotí jako průměrnou.

Tabulka 34: Hodnocení spolupráce destinačních společností se subjekty cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji

Subjekt spolupráce s DS	Spolupracuje (počet DS)	Počet uvedených subjektů celkem	Souhrnné hodnocení ¹²	Oblast spolupráce ¹³
MMR ČR	3	1	1-3	1, 4, 5, 6
CzT	7	1	1-5 (průměr 3)	1, 2, 4, 5
Profesní sdružení	5	5, hl. AHR ČR, A.T.I.C.	2-5	1, 2, 4, 5
KH kraj	7	1	3-5 (průměr 3)	1, 2, 3, 4, 5, 6
Obce	7	neuvedeno	3-5 (průměr 4)	1, 2, 3, 4, 5
MAS	7	13	3-5 (průměr 4)	1, 2, 3, 4, 5, 6
Sdružení měst a obcí	7	20	2-5 (průměr 4)	1, 2, 3, 4, 5
DS v KH kraji	7	7	2-5 (průměr 4)	1, 2, 3, 4, 5, 6
TIC	7	neuvedeno	3-5 (průměr 4,5)	1, 2, (3), 4, 5
Ubytovací zařízení	7	neuvedeno	3-5 (průměr 3)	1, 2, 3, 4, 5
Restaurační zařízení	6	neuvedeno	2-5 (průměr 3)	1, 2, 3, 4, 5
Cestovní kanceláře	4	neuvedeno	4-5	1, 2, 5
Sportovní a rekreační centra	6	neuvedeno	3-5 (průměr 3)	1, 2, 3, 4, 5
Vzdělávací instituce	7	5	2-5 (průměr 4)	1, 2, 4, 5

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2014

Šest ze sedmi destinačních společností spolupracuje s obcemi, sdruženími obcí či organizacemi mimo území České republiky. Příhraniční spolupráci hodnotí DS jako nadprůměrnou a většinou uvádějí Euroregion Glacensis, Sdružení obcí Kladské Země, polské obce či jejich sdružení. Spolupráce probíhá, jak ve společné tvorbě produktů cestovního ruchu, tak v oblasti marketingu a výměny informací.

Celkově vidí DS hlavní překážky ve spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu v nedostatečné komunikaci, nedostatečné ochotě vzájemně spolupracovat, finanční nejistotě DS a celkově nedostatečně řízené finanční podpoře destinačního managementu, v chybějící platformě pro plánování a koordinaci rozvoje cestovního ruchu, špatné koordinaci aktivit v cestovním ruchu a v nedostatku kvalifikovaných pracovníků a personálních kapacit. DS Branka dále poukazuje na problematiku rajonizace území.

Celkově se většina DS shoduje na potřebě přijetí zákona o cestovním ruchu, který by mnohé z těchto překážek mohl vyřešit. Jako možné zlepšení spolupráce uvádí DS hlavně zlepšení komunikace mezi jednotlivými aktéry, lepší koordinaci aktivit ze strany kraje, pravidelnou výměnu informací mezi aktéry a poskytování vzdělávacích programů, stanovení společného cíle a priorit a jejich důsledné plnění a především dostatečnou a řízenou finanční podporu destinačního managementu.

6.4 Spolupráce na úrovni turistických informačních center

Spolupráce na úrovni turistických informačních center byla zjišťována prostřednictvím dotazníkového šetření realizovaného v srpnu 2014. Šetření probíhalo na základě dotazníků s uzavřenými, polouzavřenými a otevřenými otázkami, týkajícími se spolupráce TIC s jinými subjekty cestovního

¹² Hodnocení 1 – 5 body, 1 – nejhorší, 5 - nejlepší

¹³ 1 – marketing, 2 – tvorba produktů, 3 – řízení destinace, 4 – vzdělávání, 5 – výměna informací, 6 - jiná

ruchu. Dotazník byl složen ze tří částí. V první části bylo zjišťováno, s jakými subjekty daná TIC spolupracují, jak hodnotí kvalitu spolupráce s nimi a v jaké oblasti s nimi spolupracují. Druhá část dotazníku byla složena z otevřených otázek zjišťující konkrétní příklady spolupráce s jinými subjekty, jejichmi limity a možnosti zlepšení. Poslední část dotazníků obsahovala otázky identifikačního charakteru TIC. Celkem bylo pro shrnutí problematiky osloveno 6 TIC působících v Rychnově nad Kněžnou, Hořicích, Hradci Králové, Jičíně, Trutnově a Vrchlabí (viz tab. 29).

Tabulka 35: Přehled dotázaných turistických informačních center

Název turistického informačního centra	Územní působnost TIC uvedená v dotazníku
Regionální turistické informační centrum Krkonoše, Vrchlabí	Turistický region Krkonoše
Sdružení pro Turistické informační centrum Trutnov	Trutnov, Trutnovsko
Městské informační centrum Hořice	Regionální
Městské informační centrum Jičín	Celokrajská
Turistické informační centrum, zřizovatel Hradecká kulturní a vzdělávací společnost s.r.o.	Okresní, krajská
Městské informační centrum Rychnov nad Kněžnou	Oblast Rychnovska

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření 2014

Vzhledem k různorodosti dotázaných TIC a jejich rozdílné oblasti působení se liší kvalita i rozsah spolupráce TIC s dalšími subjekty cestovního ruchu. Většina TIC však spolupracuje s velkým množstvím subjektů cestovního ruchu, a to v poměrně širokém spektru oblastí spolupráce. Jedná se především o spolupráci v oblastech marketingu, výměny informací a společné tvorbě produktů, na nižších řádovostních úrovních poté přibývá řízení destinace (obce, MAS, SMO).

Na celostátní úrovni spolupracují dotázaná TIC především s agenturou CzechTourism, jejichž spolupráci hodnotí jako průměrnou či podprůměrnou a s profesním sdružením A.T.I.C., s nímž hodnotí spolupráci jako výbornou (5 bodů z 5). S MMR ČR spolupracují jen 2 dotázaná TIC a její kvalitu hodnotí jako podprůměrnou.

S ÚCR Královéhradeckého kraje spolupracují všechna dotázaná TIC a kvalitu této spolupráce hodnotí jako nadprůměrnou (3-4 body). Spolupráce probíhá především v oblastech výměny informací, společné prezentace na veletrzích, dodávání materiálů a tiskovin a finanční podpoře ze strany kraje. Velmi dobře je také hodnocena kvalita spolupráce s obcemi v územní působnosti TIC (4-5 bodů). Spolupráce zde probíhá ve všech oblastech (marketing, tvorba projektů, řízení destinace, vzdělávání, výměna informací).

Z velké části jako výborná je hodnocena i kvalita spolupráce s místními destinačními společnostmi (4-5 bodů). Nespokojenost s místní DS byla uvedena pouze u Městského informačního centra Rychnov nad Kněžnou, které uvádí, že spolupráce s DS Orlické hory je ze strany TIC jednostranná. Ostatní dotázaná TIC označují spolupráci DS jako úzkou a kvalitní a spolupracují s nimi v širokém spektru aktivit, jako je např. výměna materiálů a informací, pomoc s dotačními tituly, společné vydávání tiskovin a propagačních materiálů, prezentace akcí pořádaných v oblasti působení TIC atd.

Spolupráce mezi TIC navzájem je také hodnocena velmi kladně (4-5 bodů) a probíhá nejčastěji v oblastech marketingu a vzájemné výměny informací. Celkově průměrně je hodnocena spolupráce s místními podnikatelskými subjekty (restaurační, ubytovací zařízení, sportovní a rekreační centra), jenž probíhá především v oblastech výměny informací a marketingu. Problém většina TIC vidí v nepříliš velké ochotě některých podnikatelských subjektů zapojit se do vzájemné spolupráce.

Jako největší překážku v rozvoji dobré spolupráce mezi subjekty cestovního ruchu v kraji dotázaná TIC uvádí zejména samotnou ochotu jednotlivých subjektů spolupracovat. Nedostatečný vztah některých subjektů k danému území a snaha o dosažení vlastního cíle mají významný vliv na celkovou neochotu zapojit se do rozvoje cestovního ruchu v kraji. Dále jsou problémy viděny také v nedostatku finančního zajištění, v nedostatku času, v celkové nedůvěře v pozitivní výsledky či v malé podpoře vedoucích orgánů.

Zlepšit vzájemnou spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu v kraji by bylo podle dotázaných TIC možné především nastavením jasné struktury organizací cestovního ruchu (přijetím zákona o cestovním ruchu), přijetím jednotné vize cestovního ruchu v kraji a její společnou propagací a řízením cestovního ruchu (strategie cestovního ruchu kraje), vytvořením většího množství celokrajských produktů cestovního ruchu a jejich společnou propagací, větším množstvím pořádaných setkání a seminářů a vytvořením rezervačního systému.

6.5 Spolupráce na úrovni poskytovatelů služeb cestovního ruchu

Dotazníkové šetření mezi poskytovateli služeb v oblasti cestovního ruchu bylo připraveno Odborem regionálního rozvoje, grantů a dotací Královéhradeckého kraje a realizováno Krajskou hospodářskou komorou Královéhradeckého kraje v období listopad až prosinec 2013. Celkem bylo osloveno 75 poskytovatelů služeb, mezi nimiž převládala ubytovací a stravovací zařízení, cestovní kanceláře a agentury, dalšími subjekty pak byly např. muzea, provozovatelé turistických atrakcí či TIC. V každém TVÚ bylo osloveno 11 až 20 subjektů (přibližně 1/5 z celkového počtu respondentů).

V dotazníkovém šetření byli poměrně rovnoměrně zastoupeni respondenti podnikající jako právnické a fyzické osoby (48 % / 52 %). Nejvíce oslovených subjektů podnikalo v oblasti ubytování a stravování (69 %). Cestovní kanceláře byly zastoupeny 17 % a 14 % respondentů provozovalo jinou činnost v oblasti cestovního ruchu (viz výše). Většinou se jednalo o menší podniky do 10 zaměstnanců (58 %), významnou skupinu představovaly také subjekty bez zaměstnanců (19 %), 15 % oslovených podniků evidovalo 10 až 30 zaměstnanců a pouze 8 % více než 30 zaměstnanců.

S destinačními společnostmi v oblasti svého podnikání spolupracuje většina oslovených subjektů (52 %), 11 % subjektů s DS nespupracuje vůbec a 37 % respondentů na otázku neodpovědělo. Ze 41 subjektů, které hodnotily spolupráci s DS, jich jí 9 hodnotí jako výbornou, 22 jako dobrou, 8 jako vyhovující a jeden subjekt ji považuje za zcela nevhovující. Důvody byly uváděny respondenty minimálně, nejvíce důvodů bylo uvedeno v oblasti Kladského pomezí, kde podnikatelé uváděli jako důvody k nespokojenosti především nedostatečné množství nabízených příležitostí ke spolupráci. Z regionálního hlediska spolupracují poskytovatelé služeb nejvíce v oblasti Kladského pomezí (především DS Branka), u ostatních TVÚ spolupracuje s DS přibližně 1/3 dotázaných respondentů.

Celkově více subjekty spolupracují s turistickými informačními centry (60 % dotázaných) a i kvalitu spolupráce s nimi hodnotí obecně lépe. Z 30 subjektů, které hodnotily spolupráci s TIC, jich 16 považuje za výbornou, 21 za dobrou, 7 za vyhovující a jeden subjekt za nevhovující. Většina respondentů však důvod nespokojenosti či spokojenosti neuvedla. Z regionálního pohledu spolupracuje v každé oblasti s TIC více než 50 % subjektů, nejvíce spolupracují v Kladském pomezí a Českém ráji.

S významnými institucemi v oblasti cestovního ruchu spolupracuje 52 % oslovených subjektů, 33 % subjektů uvedlo, že s institucemi nespolečně pracuje a 13 % respondentů odpověď nevedlo nebo si nejsou jisti. Nejčastěji subjekty spolupracují s MMR ČR, agenturou CzechTourism nebo s Hospodářskou komorou, z dalších odpovědí se objevovaly např. AČKA, AHR ČR, A.T.I.C., ACK ČR nebo místní akční skupiny, či sdružení obcí či podnikatelů. V regionálním rozložení odpovědi nevykazovaly žádný významný trend.

Respondenti byli také dotázáni přímo na kvalitu spolupráce s Královéhradeckým krajem. Nejvíce subjektů (43 %) ocenilo spolupráci s krajem jako vyhovující (tedy průměrnou, podobně jako v případě DS), lepší hodnocení uvedlo 32 % (27 % dobrá, 5 % výborná), naopak horší hodnocení uvedlo 25 % respondentů (8 % špatná, 17 % jako zcela nevyhovující). Nespokojenost však může být také spojena s nedostatečnou znalostí možností podpory ze strany Královéhradeckého kraje. Někteří respondenti dokonce uváděli „že nejsou příliš obeznámeni s činnostmi a s možnostmi Královéhradeckého kraje v oblasti cestovního ruchu“ (Vyhodnocení dotazníkového šetření mezi poskytovateli služeb v oblasti cestovního ruchu 2014, s. 5). 62 % respondentů považuje informace poskytované krajem za dostačující, zbývajících 33 % dotázaných (5 % nevedlo odpověď) uvádějí jako důvody nespokojenosti především nedostatečný přehled o plánovaných akcích kraje (např. veletržích), nedostatečné poskytování informací o dotačních titulech a grantech či jim chybí přehled o statistikách a analýzách cestovního ruchu. Všechny tyto informace však jsou uvedeny na oficiálních stránkách Královéhradeckého kraje, otázkou zde tedy zůstává, zda jsou tyto informace dostatečně přehledné a jestli je veřejnost upozorňována na jejich umístění či aktualizaci. Situace může mj. souviset i s faktorem, že ze 75 dotázaných podnikatelských subjektů, je na turistickém portálu Královéhradeckého kraje registrováno (prezentováno) pouze 31 subjektů, dalších 31 má o budoucí prezentaci zájem, 10 respondentů se prezentovat na webu kraje nechce a 3 neodpověděli.

Respondentům byly dále položeny dvě otevřené otázky týkající se kvality služeb veřejné správy. První otázka se zabývala faktory ovlivnitelné veřejnou správou a mající negativní vliv na vývoj služeb v oblasti. Odpovědi podnikatelských subjektů se většinou týkaly problematiky finančních prostředků, vypisovaných dotačních titulů, péče o památky a atraktivitu cestovního ruchu, kvality turistické infrastruktury, propagace oblastí, měst a regionů, legislativy a byrokracie, nedostatku poskytovaných informací nebo omezené podpory spolupráce napříč krajem. Často zmiňovaným tématem také bylo parkování a životní úroveň obyvatelstva (a tedy jejich koupěschopnost). Druhá otázka se týkala možností zlepšení služeb veřejné správy a jejich způsobu řešení. Zde byla témata odpovědí podobná jako u otázky první. Často byly zmiňovány např. lepší přístup k informacím, zlepšení propagace (i na zahraničních trzích) míst, obcí, měst, atraktivit a regionů, zlepšení spolupráce a komunikace mezi subjekty cestovního ruchu (vč. veřejných a příspěvkových organizací např. CzechTourism), větší podpora subjektů prostřednictvím grantových projektů, pořádání workshopů a odborných seminářů apod.

6.6 Klíčové závěry

- Systém organizace a řízení cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji je založen na schválené rajonizaci cestovního ruchu v kraji (TVÚ). Královéhradecký kraj plní roli koordinátora cestovního ruchu zastřešujícího celé území kraje, na nižších úrovních by tuto funkci měly zastřešovat destinační společnosti působící v jednotlivých TVÚ.

- Systém organizace cestovního ruchu v kraji není stanoven právní normou, je založen na dobrovolné spolupráci subjektů.
- ÚCR spolupracuje s velkým počtem subjektů cestovního ruchu působících na jeho území i mimo něj.
- Kvalita a oblasti spolupráce se liší podle jednotlivých subjektů.
- Nejčastějšími oblastmi spolupráce je marketing, spolupráce na tvorbě produktů, výměna informací a vzdělávání a podílení se na rozvoji cestovního ruchu v oblasti.
- ÚCR spolupracuje se všemi DS na jeho území, upozorňuje však na jejich velkou heterogenitu, která se následně odráží v kvalitě spolupráce.
- S Libereckým a Pardubickým krajem má Královéhradecký kraj podepsáno Memorandum o spolupráci v oblasti cestovního ruchu, s Libereckým krajem je v rámci něho spolupráce intenzivnější.
- Spolupráce mezi ÚCR kraje a podnikateli v cestovním ruchu je pouze částečná → ponechána na oblastních DS.
- Jako hlavní překážky ve vytvoření kvalitní organizace cestovního ruchu v kraji ÚCR uvádí absenci zákona o cestovním ruchu, nevhodnou rajonizaci území ze strany agentury CzechTourism (2010) a přesahy turistických oblastí na území jiných krajů.
- Na území Královéhradeckého kraje se nacházejí 3 turistické regiony (Krkonoše a Podkrkonoší, Český ráj, a Královéhradecko) a 5 turistických oblastí (Krkonoše a Podkrkonoší, Český ráj, Hradecko, Kladské pomezí, a Orlické hory a Podorlicko) z nichž 3 přesahují na území jiných krajů (Krkonoše a Podkrkonoší, Český ráj, Orlické hory a Podorlicko).
- Na území Královéhradeckého kraje působí celkem 7 destinačních společností, a to na území 5 turistických oblastí, resp. TVÚ, čímž dochází k problémům v koordinaci aktivit v jednotlivých turistických oblastech. Problémy ve spolupráci jsou spatřovány především na území Krkonoš a Podkrkonoší a v oblasti Kladského pomezí.
- Největší problémy ve spolupráci uvádí DS na národní úrovni a směrem k lokální úrovni se kvalita spolupráce mezi DS a jinými subjekty cestovního ruchu zlepšuje.
- Jako největší problém v rozvoji spolupráce uvádí DS celkovou neochotu spolupracovat, úroveň komunikace, nedostatečnou koordinaci cestovního ruchu na krajské a státní úrovni, nejasně vymezené kompetence v cestovním ruchu a nedostatečné finanční zajištění.
- Jako jedno z hlavních řešení problémů ve spolupráci mezi subjekty cestovního ruchu uvádí DS přijetí zákona o cestovním ruchu.
- Z dotazníkového šetření šesti TIC na území Královéhradeckého kraje vyplývá poměrně vysoká kvalita a rozsah spolupráce s ostatními subjekty cestovního ruchu.
- Nejlépe je ze strany TIC hodnocena spolupráce s obcemi, destinačními společnostmi a jinými TIC, nadprůměrně je hodnocena spolupráce s krajem.
- Naopak průměrně je ze strany TIC hodnocena spolupráce s místními podnikatelskými subjekty a agenturou CzechTourism.
- Jako největší překážky rozvoje spolupráce je uváděna hlavně neochota subjektů cestovního ruchu spolupracovat, dále poté nedostatek času, financí a informačních seminářů.
- Zlepšení je viděno zejména v přijetí zákona o cestovním ruchu, ve vytvoření společné vize cestovního ruchu a její vzájemné propagaci, vytvoření více celokrajských produktů cestovního ruchu, v pořádání většího množství seminářů a setkání a v zřízení rezervačního portálu.
- Dotazníkové šetření s poskytovateli služeb a společnostmi v cestovním ruchu na území Královéhradeckého kraje ukázalo na nepříliš intenzivní spolupráci s jinými subjekty cestovního ruchu v kraji.

- S destinačními společnostmi spolupracuje přibližně ½ respondentů, z regionálního hlediska se obvykle jedná přibližně o třetinu dotázaných v každém TVÚ. Kvalitu spolupráce však 76 % spolupracujících subjektů hodnotí nadprůměrně (dobrá či výborná).
- Více spolupracují podnikatelské subjekty v kraji s TIC, s nimiž spolupracuje 60 % respondentů. Z těchto subjektů bylo více než 80 % se spoluprací spokojeno (hodnocení výborná či dobrá spolupráce).
- S významnými institucemi působícími v cestovním ruchu spolupracuje 53 % dotázaných, jedná se především o MMR ČR, CzechTourism a Hospodářskou komoru.
- Kvalita spolupráce s Královéhradeckým krajem byla ve většině případů hodnocena jako průměrná (43 ji považuje za vyhovující), nadprůměrně ji hodnotilo 32 % a naopak podprůměrně 25 % respondentů (hodnocení špatná či zcela nevyhovující). Důvodem bylo většinou nedostatečné poskytování informací.
- Z celkového počtu 75 respondentů je na turistickém portále Královéhradeckého kraje prezentováno 31 subjektů, 31 není a chce se v budoucnosti prezentovat.
- Jako největší překážky pro rozvoj své podnikatelské činnosti respondenti uváděli oblasti financí, legislativy, péče o atraktivitu cestovního ruchu a infrastrukturu, nedostatečnou propagaci, informací, spolupráci a komunikaci.
- Zlepšení respondenti vidí v napravení výše uvedených problémů, tedy v podobných oblastech jako jsou např. lepší přístup k informacím, lepší propagace, zlepšení spolupráce a komunikace, větší podpora v rámci grantových projektů, pořádání workshopů a seminářů apod.

7 Marketing a propagace cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji

7.4 Vnímání kraje a získávání informací o destinaci jeho návštěvníky

V rámci šetření agentury StemMark „Statistická šetření a monitoring cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji v období 2011 až 2013“ (viz kapitola 5.2) bylo mj. zjišťováno i vnímání Královéhradeckého kraje jeho návštěvníky a způsob sběrů informací o destinaci.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že název kraje znají především jeho obyvatelé, v menší míře už návštěvníci z jiných krajů a přibližně 22 % dotázaných zahraničních návštěvníků. Přesný název kraje byl zmiňován v turistických oblastech, jenž celé spadají do hranic kraje, naopak k záměnám s jinými kraji docházelo v oblastech přesahující jeho hranice. V menší míře pak docházelo k záměně názvu s regionem Východní Čechy (cca 7 % domácích návštěvníků). U domácích návštěvníků byl evidován nárůst znalosti názvu během šetření (léto 2011 až jaro 2013). Tento jev může podle agentury StemMark souviset „rostoucím podílem místních obyvatel v šetření, ale odrážel také propagační činnosti kraje, další zažití klasifikace CZ-NUTS, akcent názvosloví v rámci krajských voleb apod.“ (StemMark 2013, s. 8).

Jako hlavní impuls k návštěvě kraje byla mezi respondenty nejčastěji zmiňována vlastní zkušenost a doporučení od přátel a příbuzných. Doporučení od přátel a příbuzných převládalo u návštěvníků z jiných krajů a u návštěvníků, kteří byli v kraji poprvé. Zahraniční návštěvníky a návštěvníky z jiných krajů přilákaly také turistické weby, zahraniční návštěvníci navíc ve větší míře uváděli návštěvu cestovních kanceláří a jejich propagační materiály a tištěné turistické průvodce a mapy (v průměru 7 %).

Informace na internetu vyhledávalo před odjezdem do destinace více než 20 % domácích návštěvníků a přibližně 1/3 zahraničních návštěvníků. Nejčastěji využívali jiné internetové stránky, než oficiální stránky kraje. Informace na oficiálních a turistických stránkách kraje využilo přibližně 4 % domácích a 3 % zahraničních návštěvníků (StemMark 2013).

7.5 Marketingové aktivity na úrovni kraje

Královéhradecký kraj se dlouhodobě podílí na marketingových aktivitách podporujících rozvoj cestovního ruchu na jeho území. V letech 2008 až 2013 proběhly dva navazující projekty „Cílená prezentace a propagace Královéhradeckého kraje jako celku“ a „Cílená prezentace a propagace Královéhradeckého kraje jako celku II.“ (Dále jen Cílená prezentace). V současné době od roku 2014 je realizován projekt „Podpora rozvoje cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji“ (Královéhradecký kraj 2014).

7.5.1 Cílená prezentace a propagace Královéhradeckého kraje jako celku

První projekt této aktivity byl realizován mezi roky 2008 až 2010, druhý v letech 2011 až 2013. Oba projekty byly financovány z Regionálního operačního programu NUTSII Severovýchod v rámci prioritní osy 3 Cestovní ruch, v oblasti podpory 3.2 Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu.

Obecným cílem projektů bylo zvýšení povědomí o cestovním ruchu v Královéhradeckém kraji. Druhý projekt navazuje a rozšiřuje ten první. První projekt byl zaměřen „především na ucelení a sjednocení propagace atraktivit a aktivit pěti turisticky významných území Královéhradeckého kraje (Krkonoše a Podkrkonoší, Český ráj, Kladské pomezí, Orlické hory a Podorlicko, Hradecko) s cílem přilákat do kraje více turistů z České republiky i ze zahraničí“ (Královéhradecký kraj, Cílená prezentace, Cíl projektu 2014). Součástí cíle bylo mj. snížit vlivy vrcholů turistické sezóny a prodloužit její trvání. Prostřednictvím veřejné zakázky byli vybráni zástupci za každé turisticky významné území s cílem participace na projektu:

- Sdružení Český ráj - zájmové sdružení právnických osob
- Branka, o.p.s. (Kladské pomezí)
- Krkonoše - svazek měst a obcí
- Regionální turistické a informační centrum, o. p. s. Orlicko a Podorlicko
- Hradecká kulturní a vzdělávací společnost, s.r.o. (Hradecko)

Projekt byl realizován prostřednictvím řady aktivit zahrnující:

- Press tripy pro odborníky v oblasti cestovního ruchu (novináře, touroperátory apod.)
- Inzerce v tiskovinách (v odborných a zaměřených na problematiku cestovního ruchu)
- Reklamní předměty (distribuvány na veletrzích, seminářích, při soutěžích apod.)
- Aktualizaci a doplnění fotobanky
- Účast na zahraničních veletrzích (13 zahraničních veletrhů za účasti zástupců TVÚ)
- Infobus (podpora domácího cestovního ruchu, 3 dny v každém krajském městě České republiky)
- Propagační brožury (ve spolupráci se zástupci TVÚ) – tematické okruhy:
 - Relaxace
 - Ekoturistika, agroturistika, hipoturistika
 - Gastrospeciality a tradiční výrobky
 - Aktivní dovolená
 - Kultura a kulturní akce
 - Tipy na víkend a prodloužený víkend
- Aktualizace DVD a elektronické vizitky
- Aktivity v rámci předsednictví České republiky v Radě EU – spojené s životem a dílem Františka Kupky

Druhý projekt v celkové výši 25 mil Kč tematicky navazoval na projekt první se stejným cílem podpory rozvoje cestovního ruchu v kraji. Projekt byl realizován prostřednictvím následujících aktivit:

- Vytvoření jednotného informačního systému a datového skladu (vytvoření turistického portálu podávající komplexní informace o cestovním ruchu v kraji)
- Zacílení prezentačních aktivit Královéhradeckého kraje na polskou, německou a ruskou klientelu (prezentační akce, press tripy)
- Zpracování mapy pro handicapované návštěvníky
- Komplexní zajištění účasti na 5 tuzemských veletrzích (domácí cestovní ruch)
- Mediální kampaň (4 propagační spoty, vysílání TV, kina, tiskoviny apod.)
- Statistická šetření a monitoring
- Zpracování marketingové strategie Královéhradeckého kraje pro rok 2011 - 2013 z pohledu cestovního ruchu

- Reprezentativní publikace o Královéhradeckém kraji
- Zhotovení propagačních předmětů
- Setkání pracovníků informačních center
- Zajištění výstavního systému a prezentačních akcí v souvislosti s představením života a díla Františka Kupky

V roce 2011 byla zpracována „Marketingová strategie (Akční plán) Královéhradeckého kraje na období 2011 – 2013“ (Dring Consulting 2011), kde došlo ke zhodnocení naplňování priorit a opatření Programu rozvoje CR KHK 2007 - 2013 a jeho akčního plánu (2008 – 2010) a navržení konkrétních opatření pro nadcházející období (2011 - 2013). Z celkového počtu 12 stanovených opatření (viz kap. 2.4) probíhala v roce 2011 realizace u 7, zbývajících pět opatření naplňováno nebylo z finančních či realizačních důvodů. Jednalo se především o opatření v prioritě 1. Podpora výstavby, rekonstrukce a modernizace základní a doprovodné turistické infrastruktury, kde probíhala realizace pouze u priority 1.3 a částečně 1.1 (viz kap. 2.4). Dalším opatřením, které nebylo do roku 2011 uskutečněno, bylo opatření 3.1 Vytvoření efektivního systému organizace a koordinace cestovního ruchu na území kraje. V následujícím období byl počet opatření snížen na 10, zatímco nerealizovaná opatření z priority 1 měla být dále prováděna v omezené míře, opatření 3.1 bylo označeno jako velmi významné.

7.5.2 Podpora rozvoje cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji

Projekt financovaný z Regionálního operačního programu NUTSII Severovýchod v rámci priority 3.2 Marketingové a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu byl zahájen 1. 1. 2014 a jeho celkové způsobilé výdaje by měly představovat více než 7 mil. Kč. Cílem projektu je „podpora domácího i příjezdového cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji prostřednictvím nastavení správných směrů dalšího rozvoje cestovního ruchu v kraji a marketingových aktivit, spojených s informovaností o významných aktivitách, atraktivních lokalitách a jejich propagací“ (Královéhradecký kraj, Podpora rozvoje CR, Cíl projektu, 2014). Realizace projektu by měla vést ke zvýšení návštěvnosti kraje, ke zvýšení jeho konkurenceschopnosti a k rozvoji podnikatelských aktivit v cestovním ruchu kraje.

V rámci projektu by měly být realizovány následující aktivity:

- Zpracování strategických směrů rozvoje a způsoby jejich naplňování – Program (Strategie) cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014-2020
- Podpora významného produktu cestovního ruchu "cykloturistika": cyklokomplet se 6 cykloturistickými mapami ve třech jazykových mutacích (ČJ, AJ, PJ)
- Zlepšení přenosu informací směrem k laické i odborné veřejnosti, zvýšení povědomí o potenciálu Královéhradeckého kraje a turistických destinací na jeho území: vydání a distribuce turistických novin Královéhradeckého kraje a Newsletteru Královéhradeckého kraje
- Podpora prezentace a propagace Královéhradeckého kraje: vytvoření informačních skládaček a setů propagačních předmětů

7.5.3 Portál cestovního ruchu Královéhradeckého kraje

Portál cestovního ruchu by vytvořen v rámci projektu „Cílená prezentace II“ a je stále aktualizován a doplňován. Portál je provozován v 6 jazykových mutacích (česká, anglická, německá, polská, ruská, nizozemská) a obsahuje soubor atraktivit cestovního ruchu řazených tematicky podle druhů a forem cestovního ruchu (turistika, cykloturistika, příroda a památky, sport a relaxace, kultura a zábava, venkov a tradice) a turisticky významných území (Krkonoše a Podkrkonoší, Český ráj, Hradecko, Kladské

pomezí, Orlické hory a Podorlicko). Seznamy a informace o atraktivitách jsou rozšířeny i o ty, které se nalézají v rámci turistických oblastí v sousedních krajích, čímž Královéhradecký kraj přispívá k celistvému vnímání těchto oblastí a ke vzájemné spolupráci mezi kraji. Součástí portálu jsou také informace o ubytování, stravování, kongresech a konferencích, o městech a obcích, příhraničních oblastech či o možnostech pro návštěvníky se sníženou pohyblivostí.

Královéhradecký kraj se v roce 2009 zapojil do projektu slevové karty „Rodinné pasy“, jehož členy jsou také Jihomoravský, Pardubický, Olomoucký, Zlínský, Ústecký kraj, kraj Vysočina a Praha. Slevová karta je určena pro rodiny s dětmi (i neúplné, děti do 18 let) a její registrace a vydání je zdarma. Podmínkou pro vydání karty je trvalé bydliště v jednom ze zapojených krajů. V Královéhradeckém kraji poskytuje slevy na rodinné pasy více než 300 subjektů, slevy jsou poskytovány od 10 do 50 %, nejvíce poskytovatelů se nachází v sekci ubytování, stravování a cestování (125) a volný čas a hobby (80) (Rodinné pasy 2014). Další slevové karty prezentované na turistickém portálu jsou pouze oblastního či místního významu: Benefit program (Český ráj), Krkonoše regioncart.cz (Krkonoše česká i polská strana), SpindlCard (Špindlerův Mlýn), Pec pod Sněžkou – karta hosta nebo Orlická karta – karta hosta (Orlické hory a Podorlicko).

Součástí nabídky portálu je také 27 tipů na výlet řazených podle jednotlivých turistických oblastí: 3 v Českém ráji, 4 na Hradecku, 6 v Kladském pomezí, 11 v Krkonoších a Podkrkonoší a 3 v Orlických horách a Podorlicku. Jedná se o jednodenní výlety s popisem cesty, památek a zajímavostí a odkazy na možnost stravování a informační centrum. Dále jsou také nabízeny tipy na bezbariérové výlety či cyklovýlety.

Posledním ucelenějším projektem s odkazem na turistickém portálu kraje je, již výše zmiňovaný, projekt „Po stopách Františka Kupky“, pro který byly vytvořeny vlastní webové stránky s podrobnějšími informacemi o zapojených městech, výstavách a dalších aktivitách spojených s životem a dílem Františka Kupky (Po stopách Františka Kupky 2014).

Turistický portál kraje disponuje také odkazy na stránky jednotlivých atraktivit, jako jsou např. památkové objekty, města, CHKO či KRNP, na stránky ubytovacích, stravovacích zařízení, volnočasových center a objektů nebo na oficiální turistické portály destinačních společností jednotlivých turistických oblastí (TVÚ) kraje či na informační centra (Královéhradecký kraj 2014). Odkaz na Českou centrálu cestovního ruchu – CzechTourism je pouze na cizojazyčný turistický portál, chybí zde odkaz na webové stránky věnované domácímu cestovnímu ruchu – Kudyznudy.cz.

7.6 Marketingové aktivity destinačních společností

Všechny destinační společnosti působící na území Královéhradeckého kraje mají vypracovanou marketingovou, komunikační nebo rozvojovou strategii cestovního ruchu. Každá DS zároveň provozuje turistické webové stránky, prezentující její oblast působnosti (turistickou oblast), kde jsou uvedeny informace o turistických atraktivitách a infrastruktuře, možnostech ubytování, stravování a využívání dalších služeb souvisejících s cestovním ruchem a přehledy kulturních, společenských a sportovních akcí.

Většina turistických webů DS je provozována ve čtyřech jazykových mutacích (česky, anglicky, německy a polsky), webové stránky Podkrkonoší a Broumova jsou přístupné ve třech jazykových mutacích (ČJ, AJ, NJ) a stránky Hradecka pouze ve dvou (ČJ, AJ).

Všechny turistické weby vznikly nebo byly aktualizovány prostřednictvím dotací EU z projektů Regionálního operačního NUTSII Severovýchod, v rámci priority Cestovní ruch a opatření Marketingové

a koordinační aktivity v oblasti cestovního ruchu, popřípadě byly spolufinancovány z operačního programu Přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika v rámci projektu Euroregionu Glacensis (Krkonoše) či v rámci projektu Euroregionu Nisa (Český ráj, spolupráce Česká republika, Polsko, Německo). V rámci těchto projektů vznikaly i další marketingové aktivity jako jsou tištěné propagační materiály, upomínkové předměty, účast na veletrzích a kampaních atd.

Vzhledem k existenci 7 DS v 5 turistických oblastech dochází u některých webových stránek k duplikaci informací. Tato situace je patrná u portálů Broumovska a Kladského Pomezí (DS Branka o. p. s.), kde Broumovsko prezentuje pouze oblast CHKO Broumovsko a Kladské pomezí (DS Branka o. p. s.) pokrývá celou oblast TVÚ (turistické oblasti).

DS využívají k prezentaci a zviditelnění své oblasti působnosti mimo samotných turistických webů a mapových portálů, různé marketingové nástroje. Nejčastěji se jedná o tisk propagačních materiálů, účasti na veletrzích a seminářích, vydávání turistických novin, kalendářů akcí, newsletterů, tiskových zpráv či prezentaci pomocí reklamních spotů a plakátů. Významné jsou také marketingové aktivity cílené na určité skupiny návštěvníků jako jsou např. cyklisté, pěší turisté, turisté na koních, návštěvníci se sníženou pohyblivostí nebo rodiny s dětmi či školní skupiny. Především pro rodiny a školní skupiny jsou vytvářeny produkty, jako jsou pohádkové příběhy, naučné stezky, postavy, zábavné hry apod. Nepříliš intenzivně DS využívají nástrojů jako je Facebook, Google+, twitter nebo různé mobilní aplikace. Ve větším rozsahu tyto nástroje využívá DS Krkonoše. Facebookové stránky mají založeny všechny DS v kraji, jiné aplikace jako je Google+ a twitter využívají pouze DS Krkonoše a Český ráj. Dalšími produkty jsou např. mobilní aplikace, jako jsou hry s QR kódem (Munzee – Hradecko), mobilní průvodci a mapy (Krkonoše), e-hry (Orlické hory a Podorlicko) nebo turistické hry a soutěže (např. „Broumovsko – zde se na vás usmějí“, „Cestovatelská hra“ – Kladské pomezí, „Za Rampušákovým pokladem“ Orlické hory a Podorlicko, „Fotosoutěž“ – Podkrkonoší, „Za pověstmi Českého ráje“ apod.). Prezentace a propagace oblastí je také realizována pomocí certifikace regionálních výrobků, touto certifikací disponují v Královéhradeckém kraji výrobky ze 4 turistických oblastí či jejich částí – Krkonoše, Podkrkonoší, Broumovsko a Orlické hory (Regionální značky 2014). Ostatní turistické oblasti také disponují regionálními produkty, které jsou na turistických stránkách uváděny, ale nejsou označeny oficiální regionální značkou (a tedy certifikovány).

Zatímco Královéhradecký kraj na svých stránkách viditelně odkazuje na stránky všech destinačních společností působících na jeho území, viditelný zpětný odkaz na stránky kraje obsahuje jen několik z nich (Český ráj, Orlické hory a Podorlicko, Hradecko), na turistických stránkách Krkonoš, Podkrkonoší a Kladského pomezí jsou odkazy na stránky kraje již méně viditelné (neobsahují logo či nejsou na hlavní stránce). Podobně jsou zde méně viditelné nebo zcela chybí odkazy na turistické weby agentury CzechTourism – CzechTourism.com a Kudyznudy.cz. Rezervační systém obsahuje pouze turistický portál Krkonoš.

7.7 Klíčové závěry

- Název kraje mezi návštěvníky není příliš znám, dochází však ke zvýšení povědomí o jeho názvu
- Nejčastějším impulzem k návštěvě kraje je doporučení od přátel a příbuzných a vlastní zkušenost.
- Internet jako zdroj informací o kraji využilo přibližně 20 % domácích a 1/3 zahraničních návštěvníků, většinou však využívali jiných stránek než oficiální turistické stránky kraje. Stojí zde tedy otázka o nastavení klíčových slov a priorit ve vyhledávacích.
- Královéhradecký kraj se dlouhodobě podílí na rozvoji cestovního ruchu v kraji a jeho celkovém zviditelnění

- Od roku 2008 byly realizovány dva projekty, další projekt v současné době probíhá (do roku 2015). Projekty jsou zaměřeny na zvýšení povědomí o cestovním ruchu v kraji a jsou financovány z Evropských fondů.
- Královéhradecký kraj od roku 2008 využil k propagaci cestovního ruchu v kraji řadu marketingových nástrojů – např. tvorba turistického portálu, účast na veletrzích a pořádání seminářů, vydávání propagačních materiálů, tvorba reklamních předmětů, specifické produkty apod.
- Jednotlivé projekty a marketingové aktivity byly realizovány ve spolupráci či s podporou místních destinačních společností.
- Významným marketingovým produktem Královéhradeckého kraje byla tvorba webového turistického portálu a datového skladu, který umožňuje komplexní čerpání informací o cestovním ruchu v kraji. Na stránkách jsou prezentovány i jednotlivé subjekty cestovního ruchu působící v kraji jako jsou destinační společnosti, informační centra nebo podnikatelé působící v této oblasti.
- Oficiální turistické portály pro jednotlivé turistické oblasti (či její část) jsou zřízeny i destinačními společnostmi působícími na území královéhradeckého kraje.
- U některých turistických stránek dochází ke zdvojování poskytovaných informací – u turistických oblastí, kde působí více DS (Broumovsko x Kladské pomezí – DS Branka).
- DS využívají řadu marketingových nástrojů, rozvíjí se používání mobilních aplikací, internetových her, mapových portálů apod.
- Množství DS využívá také různých soutěží a her pro děti i dospělé.
- Rezervační systém na stránkách provozuje pouze DS Krkonoše.
- Vzájemné odkazy mezi destinačními společnostmi a krajem a mezi destinačními společnostmi jsou slabé, kraj odkazuje na všechny destinační společnosti, na kraj odkazuje jen několik DS viditelně, jiné v určitých sekcích.
- Odkazy na CzechTourism.com a Kudyznudy.cz poskytuje jen velmi málo DS.

8. SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Rozmanitost reliéfu, vertikální členitost, různé typy krajin na území kraje • Pestrost nabídky turistických atraktivit, a tím i forem a druhů cestovního ruchu • Přítomnost nadregionálních atraktivit cestovního ruchu a tradičních cílů (Krkonoše, skalní města, historická města, Josefov, Kuks, Zoo Dvůr Králové atd.) • Velké množství přírodně i kulturně chráněných, a tím významných oblastí a objektů pro cestovní ruch - NP, CHKO, NKP, MPZ, MPR atd. • Dobrá dostupnost kraje ze západního směru • Nabídka turistických produktů po celý rok (zimní sporty / cykloturistika, pěší turistika / poznávací cestovní ruch) • Vysoká návštěvnost kraje (3. místo České republiky v počtu přenocování) • Četná nabídka ubytovacích a stravovacích zařízení (3. místo České republiky v počtu lůžek) • Přítomnost min. jedné DS v každé turistické oblasti (TVÚ) kraje • Úzká spolupráce s příhraničními polskými regiony, tvorba společných projektů (Euroregion Glacensis) • Vytvoření zastřešujícího portálu cestovního ruchu pro Královéhradecký kraj a datového skladu • Spolupráce některých subjektů cestovního ruchu v kraji při tvorbě regionálních produktů cestovního ruchu (např. cykloturistika). • Využívání širokého spektra marketingových aktivit 	<ul style="list-style-type: none"> • Přesahy turistických regionů a oblastí na území jiných krajů • Nevyváženost atraktivity jednotlivých turistických regionů a oblastí, velká konkurence Krkonoš a Českého ráje • Nevyváženost v návštěvnosti jednotlivých turistických oblastí a regionů kraje, značná přetíženost některých středisek cestovního ruchu • Dlouhodobý pokles počtu přenocování v kraji a zkracování délky pobytu návštěvníků • Problematická a nejasná rajonizace cestovního ruchu v kraji • Vysoké procento jednodenních návštěvníků • Nedostatečná kvalita poskytovaných služeb cestovního ruchu • Nedostatečná kvalita dopravní infrastruktury a její velké vytížení • Nedostatečná nabídka pro specifické skupiny návštěvníků a nabídka regionálních produktů • Nízká průměrná obsazenost ubytovacích zařízení • Nedostatečná a nevyvážená spolupráce mezi subjekty cestovního v kraji, a to na všech úrovních (DS x ÚCR kraje x podnikatelské subjekty x sousední kraje) • Nevyjasněné kompetence v oblasti řízení cestovního ruchu v kraji (absence právní normy) • Nevyjasněné kompetence v jednotlivých turistických oblastech (TVÚ) – přítomnost dvou DS v oblastech Krkonoše a Podkrkonoší, Kladské pomezí • Finanční nejistota DS • Nedostatečná znalost krajského turistického portálu

Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení organizace cestovního ruchu v kraji, vyjasnění kompetencí – přijetí zákona o cestovním ruchu • Zlepšení komunikace a spolupráce mezi subjekty cestovního ruchu v kraji • Vyřešení jednotné rajonizace cestovního ruchu v kraji • Vytvoření dalšího konkurenceschopného turistického regionu pro prezentaci na zahraničních trzích vedle turistických regionů Krkonoše a Český ráj • Zlepšení nabídky pro specifické skupiny návštěvníků (ubytovací, stravovací zařízení) • Zlepšení nabídky a propagace regionálních výrobků • Zvýšení podvědomí o krajském portále cestovního ruchu • Využití regionu soudržnosti Severovýchod ke společné propagaci, koordinaci a rozvoji turistických oblastí a regionů • Propagace a koordinace celých oblastí cestovního ruchu zasahujících na území kraje, zejména Orlických hor a Podorlicka → spolupráce s Pardubickým krajem • Zvýšení počtu certifikovaných TIC • Rozvoj měkkých forem cestovního ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • Pokračující pokles počtu přenocování turistů v kraji • Nevyváženost mezi počtem ubytovacích zařízení a počtem návštěvníků, nízká obsazenost ubytovacích zařízení • Nevyváženost mezi cenou a kvalitou služeb v kraji • Nevyjasnění jednotné rajonizace na území kraje • Nevyjasnění systému financování a organizace cestovního ruchu – nepřijetí zákona o cestovním ruchu • Pokračující nedostatečná spolupráce subjektů cestovního ruchu v kraji • Nedostatečná péče o historické a kulturní objekty a doprovodnou turistickou infrastrukturu • Nedostatečné cílení a nevhodná propagace turistických území a atraktivit (např. domácí x zahraniční trh) • Překročení únosné kapacity území, rozvoj „tvrdých“ (nešetrných) forem cestovního ruchu, přetížení středisek cestovního ruchu • Nedostatečná vzdělanost a informovanost aktérů působících v oblasti cestovního ruchu

Literatura a zdroje dat

15 let Euroregionu Glacensis (2011). Euroregion Glacensis. Dostupné na: http://www.euro-glacensis.cz/files/vyrocní_zpravy/euroregion_glacensis_15_let_zkusenosti.pdf (8. 5. 2014).

Adršpach – Křížový vrch (2014). Adršpach.cz. Dostupné na: <http://www.adrspach.cz/priroda/krizovy-vrch.html> (20. 4. 2014).

Aktualizace koncepce cyklodopravy v Královéhradeckém kraji (2009). Zadavatel: Krajský úřad Královéhradeckého kraje. Zpracovatel: Centrum dopravního výzkumu, v. v. i. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/koncepce-cyklodopravy-kralovehradeckeho-kraje-31629/> (24. 3. 2014).

Atraktivní místa (2014). Lázně Bělohrad: oficiální stránky města. Lázně Bělohrad. Dostupné na: <http://www.lazne-belohrad.cz/mesto/o-meste/> (24. 6. 2014).

Bína, J. (2010). Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice. Brno: Ústav územního rozvoje České republiky. Dostupné na: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=3690> (9. 5. 2014).

Broumovsko: turistický server (2014). Agentura pro rozvoj Broumovsko. Dostupné na: <http://www.broumovsko.cz/cz/informacni-centra> (23. 6. 2014).

Cílená prezentace a propagace Královéhradeckého kraje jako celku I (2014). Královéhradecký kraj. Poslední aktualizace 25. 7. 2014. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/cestovni-ruch/prezentace-kraje/cilena-prezentace-a-propagace-kralovehradeckeho-kraje-jako-celku-21322/>. (1. 8. 2014).

Cílená prezentace a propagace Královéhradeckého kraje jako celku II (2014). Královéhradecký kraj. Poslední aktualizace 27. 5. 2014. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/cestovni-ruch/prezentace-kraje/cilena-prezentace-a-propagace-kralovehradeckeho-kraje-jako-celku-ii-40210/> (1. 8. 2014).

Cyklisté vítáni: Certifikace kvality služeb ubytovacích a stravovacích zařízení, Kempů a turistických cílů, poskytující perfektní zázemí pro vás i vaše kola – hledání (2014). Cyklisté vítáni, Nadace Partnerství. Dostupné na: <http://www.cyklistevitani.cz/uvod.aspx> (23. 6. 2014).

Cykloatlas online (2014). Cykloserver. Dostupné na: <http://www.cykloserver.cz/cykloatlas/#pos=50.41348P15.81482P15> (24. 6. 2014).

ČD Bike – cestujte na kole i vlakem (2014). České dráhy. Dostupné na: <http://www.cd.cz/cs/volny-cas/cd-bike/default.htm> (23. 3. 2014).

Česká republika: sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia (2006). 1. Vydání. Kartografie Praha a.s. Praha.

Český ráj: oficiální stránky turistického regionu (2014). Sdružení Český ráj. Dostupné na: <http://www.cesky-raj.info> (13. 7. 2014).

Český ráj bez bariér (2014). Sdružení Český ráj. Dostupné na: <http://www.ceskyrajbezbarier.cz/cs/ubytovani-a-stravovani/#skat=0;r=0> (13. 7. 2014).

Dohnal, V. a kol. (1985). *Rajonizace cestovního ruchu ČSR*. 1. vyd. Praha: Merkur. 167 s., 11 map.

Dohnálek, Helmut (2010). *Úřední dopis Č.j.: 21517/R8/2010*. Odesílatel: Helmut Dohnálek, náměstek hejtmána Královéhradeckého kraje, Hradec Králové 25. listopadu 2010. Adresát: Ing. Rostislav Vondruška, ředitel CzechTourism, Vinohradské 46, Praha 2.

Economic Impact of Travel & Tourism 2014 Annual Update: Summary (2014). World Travel & Tourism Council (WTTC). UK: London. Dostupné na: http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/Economic_Impact_Summary_2014_2ppA4_FI_NAL.pdf (2. 5. 2014).

Geopark Český ráj (2014). Geopark Český ráj. Dostupné na: <http://www.geopark-ceskyraj.cz/?D=88> (12. 7. 2014).

Greenway Jizera: podél řeky za přírodou a historií (2014). Sdružení Český ráj. Dostupné na: <http://www.greenway-jizera.cz/cs/projekt-greenway-jizera/projekt-greenways-jizera.html> (13. 7. 2014).

Hipostezky Královéhradecko (2014). Královéhradecký kraj. Dostupné na: <https://mapsengine.google.com/map/edit?mid=zUewPWV3QLd8.kJnprv0ddm9A> (20. 6. 2014).

Historické město roku 2012 (2014). Jilemnice: oficiální stránky města. Město Jilemnice. Dostupné na: <http://www.mestojilemnice.cz/cz/jilemnice/mestska-pamatkova-zona/mpz-mesto-roku-2012/> (25. 6. 2014).

Historie sklářství (2014). Harrachov. Dostupné na: <http://www.harrachov.cz/historie-sklarstvi.asp> (25. 6. 2014).

Historie, památky města (2014). Trutnovsko: turistický portál. Regionální informační turistické centrum Trutnov. Dostupné na: http://www.infocentrum-turnov.cz/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=43451&slozka=43450&dr_view_style=full&page=3& (12. 7. 2014).

Historie Zámku Hrubý Rohozec (2014). Oficiální stránky zámku Hrubý Rohozec. Dostupné na: <http://www.hruby-rohozec.eu/zamecky-park/> (13. 7. 2014).

Holešnická, A. (2010). *Destinační management jako nástroj regionální politiky cestovního ruchu*. Disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce: doc. RNDr. Jiří Vystoupil, CSc. 138 s. 8 str. příloh.

Hromadná ubytovací zařízení České republiky (2014). Český statistický úřad. Dostupné na: <http://apl.czso.cz/huz/kraj.jsp?k=CZ052> (23. 6. 2014).

Informace o městě (2014). Rychnov nad Kněžnou: Oficiální web města. Dostupné na: <http://www.rychnov-city.cz/mesto-rychnov-nad-kneznou/ds-50/p1=1051> (15. 7. 2014).

Informace pro turisty (2014). Oficiální stránky obce Kuks. Obec Kuks. Dostupné na: <http://www.kuks.cz/informace-pro-turisty/prirodni-galerie-betlem/> (24. 6. 2014).

Jičín (2014). Jičín: turistický portál. Město Jičín. Dostupné na: <http://www.jicin.org/cs/region/jicin.html> (12. 7. 2014).

Jiráskovy skály (2014). České skály. Dostupné na: <http://jiraskovy-skaly.ceskehory.cz> (20. 4. 2014).

Katalog klasifikovaných ubytovacích zařízení České republiky 2014 (2014). HotelStars.eu. Dostupné na: <http://www.hotelstars.cz/ke-stazeni>. (23. 6. 2014).

Kladské pomezí: turistický region (2014). Branka o.p.s. Dostupné na: <http://www.kladskepomezi.cz/cs/> (23. 6. 2014).

Královéhradecký kraj (2014). Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Hradec Králové. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/> (28. 3. 2014).

Krkonoše – nová šance pro cestovní ruch (2014). Regionální informační systém. Projekty EU. Dostupné na: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=94627> (3. 8. 2014).

Krkonoše: oficiální turistické stránky Krkonoš (2014). Krkonoše: svazek měst a obcí. Dostupné na: <http://www.krkonose.eu/cs/infrastruktura/turinfocentra> (5. 7. 2014).

Lanová dráha na Sněžku (2014). Pec pod Sněžkou: horské město v pohybu. Město Pec pod Sněžkou. Dostupné na: http://www.pecpodsnezkou.cz/turiste-lanovka_na_snezku.php (5. 7. 2014).

Lanškrounské rybníky (2014). Město Lanškroun. Dostupné na: <http://www.lanskroun.eu/cz/mesto/turistika/priroda/chranena-uzemi/lanskrounske-rybniky2.html> (14. 7. 2014).

Liber: Kostel sv. Petra a Pavla (2014). Obec Liberk. Dostupné na: <http://www.obec-liberk.cz/liberk/> (17. 7. 2014).

Lomnice nad Popelkou – současnost (2014). Lomnice nad Popelkou: Oficiální web města. Dostupné na: <http://www.lomnicenadpopelkou.cz/zivot-ve-meste-a-turista/d-1235/p1=5867> (12. 7. 2014).

Marketingová strategie cestovního ruchu Orlických hor a Bystřických hor (2011). Zhotovitel: Enterprise plc, s. r. o. Zadavatel: Orlické hory a Podorlicko. Ostrava, květen 2011. Dostupné na: <http://www.dsohp.cz/marketingova-strategie> (16. 7. 2014).

Mapový portál Královéhradeckého kraje (2014). Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Hradec Králové. Dostupné na: <http://gis.kr-kralovehradecky.cz/> (28. 3. 2014).

Matyášová, M. (2009). *Vymezování regionů v cestovním ruchu ČR*. Diplomová práce. Brno: Masarykova Univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí diplomové práce: Ing. Bc. Andrea Holešnická. 84 s. 9 str. příloh.

Město Náchod: popis (2014). Město Náchod. Dostupné na: <http://www.mestonachod.cz/mesto-nachod/mesto/popis/> (21. 6. 2014).

Město ve faktech (2014). Město Letohrad. Městský úřad Letohrad. Dostupné na: http://www.letohrad.eu/?nadpis=Vc%F8cjne_zakazky&ids=964 (15. 7. 2014).

Meteorologický ústav (ČHMÚ 2014). Rezort životního prostředí. Dostupné na: http://portal.chmi.cz/portal/dt?portal_lang=cs&nc=1&menu=JSPTabContainer/P4_Historicka_data&last=false (20. 3. 2014).

Mužský: Vesnická památková rezervace Mužský (2014). Obec Boseň. Dostupné na: <http://www.bosen-obec.cz/muzsky/> (13. 7. 2014).

Nadregionální strategie Královéhradeckého kraje v oblasti cyklo, in-line, bike produktů (2014). Krajský úřad Královéhradeckého kraje, Hradec Králové. Dostupné na: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/regionalni-rozvoj/cyklodoprava/Nadregionalni-strategie-KHK_1.pdf (25. 3. 2014).

Národní parky a chráněné krajinné oblasti v České republice (2010). 2. vydání. Ministerstvo Životního prostředí České republiky (MŽP ČR). ASCO, Praha – Benice.

Návrh věcného záměru zákona o podpoře a rozvoji cestovního ruchu. Dostupné na: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/lrv/ria/database/VZZ-o-podpore-cestovniho-ruchu.pdf>. (20. 8. 2014).

Návštěvnost památek v krajích ČR v roce 2012 (2013). NIPOS: Centrum informací a statistik kultury (CIK). Dostupné na: <http://www.nipos-mk.cz/?cat=110> (28. 7. 2014).

Návštěvnost turistických cílů v roce 2012 (2013). CzechTourism, Praha. Dostupné na: <http://vyzkumy.czechtourism.cz/#;from=80;orderby=datum>. (28. 7. 2014).

Nemovitě památky (2014). MonumNet. Národní památkový ústav, Praha. Dostupné na: <http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php> (20. 6. 2014).

Nové rozdělení turistických regionů České republiky (2010). Český Krumlov – Světové dědictví UNESCO. Dostupné na: http://business.ckrumlov.info/docs/cz/regiony_20100226150057.xml (9. 5. 2014).

Organizátor regionální dopravy v Královéhradeckém kraji (OREDO) (2014). OREDO, Hradec Králové. Dostupné na: <http://www.oredo.cz/> (28. 3. 2014).

Orlice (2014). Orlické hory. Dostupné na: <http://www.orlickehory.net/mista/orlice.htm> (14. 7. 2014).

Orlické hory a Podorlicko (2014). Destinační společnost Orlické hory a Podorlicko. Dostupné na: <http://www.mojeorlickehory.cz> (16. 7. 2014).

Památky (2014). Mladá Boleslav: Oficiální web statutárního města. Dostupné na: <http://www.mb-net.cz/pamatky/ms-926/p1=926> (12. 7. 2014).

Památky (2014). Hořice v Podkrkonoší: město kamenné krásy. Hořice. Dostupné na: <http://www.horice.org/cz/volny-cas-turista/pamatky/cirkevni-pamatky/hlohova-kaple/> (24. 6. 2014).

Památky (2014). Opocno: oficiální stránky města. Dostupné na: http://www.opocno.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=95&Itemid=191 (15. 7. 2014).

Památky (2014). Železnice: oficiální stránky města. Dostupné na: <http://www.zeleznice.net/index.php?id=400>. (13. 7. 2014).

Památky a zajímavosti (2014). Sobotka: Jižní brána Českého ráje. Dostupné na: <http://www.sobotka.cz/pamatky-a-zajimavosti> (13. 7. 2014).

Památky a zajímavosti (2014). Žacléř: oficiální stránky města. Dostupné na: http://www.zacler.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=52&Itemid=178 (25. 6. 2014).

Památky v Křinicích (2014). Oficiální stránky obce Křinice. Dostupné na: <http://www.krinice.cz/obec-7/kulturni-pamatky/> (20. 6. 2014).

Paterová, V. (2013). O smyslu plošné památkové ochrany v Krkonoších. *Časopis Krkonoše – Jizerské hory*. Ročník 2013. Správa KRNAP. Dostupné na: http://krkonose.krnep.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=12199&Itemid=39 (25. 6. 2014).

Podkrkonoší (2014). Sdružení Podzvičinsko. Dostupné na: <http://www.podkrkonosi.eu> (24. 6. 2014).

Podpora rozvoje cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji (2014). Královéhradecký kraj. Poslední aktualizace 6. 6. 2014. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/cestovni-ruch/prezentace-kraje/podpora-cr/podpora-rozvoje-cestovniho-ruchu-v-kralovehradeckem-kraji-70250/>. (1. 8. 2014).

Pokyny k regionální státní podpoře na období 2014-2020 (2013). Sdělení Orgánů, institucí a jiných subjektů Evropské unie. Evropská Komise. *Úřední věstník Evropské unie*, 2013/C 209/01. Dostupné na: <http://www.rada-severovychod.cz/file/5139/> (4. 5. 2014).

Po stopách Františka Kupky (2014). Královéhradecký kraj. Dostupné na: <http://kupka.kralovehradeckyregion.cz/cs/index.shtml> (1. 8. 2014).

Portál cestovního ruchu Královéhradeckého kraje (2014). Královéhradecký kraj. Dostupné na: <http://www.kralovehradeckyregion.cz> (12. 7. 2014).

Ročenka dopravy 2012. Ministerstvo dopravy České republiky (MD ČR), Praha. Dostupné na: https://www.sydos.cz/cs/rocenka-2012/rocenka/htm_cz/index.html (28. 3. 2014).

Rodinné pasy Královéhradeckého kraje (2014). Sun Drive Communications s.r.o. Dostupné na: <http://www.rodinnepasy.cz/cs/kralovehradecky-kraj.php> (1. 8. 2014).

Rozbor udržitelného rozvoje území pro Královéhradecký kraj (2008). Zadavatel: Krajský úřad Královéhradeckého kraje. Zpracovatel: Ekotoxa s.r.o. Dostupné na: http://up.kr-kralovehradecky.cz/uap/ruru/htm/_up/text_all.pdf (28. 3. 2014).

Rutarová, J., Touchmanová, M (2011). *Strategie cestovního ruchu v turistické oblasti Kladské pomezí pro období 2011/2015*. Branka o.p.s. Dostupné na: <http://www.kladskepomezi.cz/cs/ke-stazeni/dokumenty/> (23. 6. 2014).

Sčítání lidu, domů a bytů 2011 (SLDB 2011). ČSÚ, Praha. Dostupné na: <http://www.scitani.cz/> (28. 3. 2014)

Silnice a dálnice v České republice 2013. Ředitelství silnic a dálnic, Praha. Dostupné na: [http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/00712811179E3270C1257C08005CD18B/\\$file/RSD2013cz.pdf](http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/00712811179E3270C1257C08005CD18B/$file/RSD2013cz.pdf) (28. 3. 2014).

Současnost (2014). Městečko Pecka. Dostupné na: <http://www.mestys-pecka.cz/mestecko/soucasnost/> (23. 6. 2014).

Správa CHKO Broumovsko (2014). Resort životního prostředí, Police nad Metují. Dostupné na: <http://broumovsko.ochranaprirody.cz/> (25. 3. 2014)

Správa CHKO Český ráj (2014). Resort životního prostředí, Turnov. Dostupné na: <http://ceskyraj.ochranaprirody.cz/> (25. 3. 2014)

Správa Krkonošského národního parku (KRNAP 2014). Resort životního prostředí, Vrchlabí. Dostupné na: <http://www.krnep.cz/> (25. 3. 2014).

Statistic: Tourism: Database (2014). European Commission – Eurostat. Luxembourg. Dostupné na: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/tourism/data/database> (2. 5. 2014).

Statistická ročenka České republiky 2013. ČSÚ, Praha. Dostupné na: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/0E002418FB/\\$File/000113.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/0E002418FB/$File/000113.pdf) (28. 3. 2014).

Statistická ročenka Královéhradeckého kraje 2013. ČSÚ – krajská správa ČSÚ v Hradci Králové, Hradec Králové. Dostupné na: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/521011-13-r_2013-09 (28. 3. 2014).

Statistická šetření a monitoring cestovního ruchu v Královéhradeckém kraji v období 2011 – 2013: Závěrečná zpráva: Shrnutí výsledků projektu (2013). Stem/Mark, Praha. Dostupné na: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/cestovni-ruch/statistiky/statistiky-29737/> (28. 7. 2014).

Strategie Integrované spolupráce česko-polského příhraničí. Evropský fond pro regionální rozvoj v rámci OP přeshraniční spolupráce Česká republika – Polská republika 2007-2013. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego. Dostupné na: <http://4cbc.eu/cz> (8. 5. 2014).

Strategie rozvoje cestovního ruchu pro oblast Podkrkonoší 2011-2020 (2011). Sdružení Podzvičinsko. Dostupné na: <http://www.podzvicinsko.cz/cs/dokumenty/strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu-podkrkonosi.html> (24. 6. 2014).

Strategie rozvoje Euroregionu Glacensis (2002). Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje, PHARE, duben 2002. Dostupné na: http://www.euro-glacensis.cz/files/o_euroregionu/04.4._strategie_rozvoje_euroregionu.pdf (4. 5. 2014).

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2006-2015 (2007). Zadavatel: Krajský úřad Královéhradeckého kraje. Zpracovatel: CEP – Centrum evropského projektování. Dostupné na: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/SRK_2006-2015_31_1_07.pdf (28. 3. 2014).

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014-2020: Analytická část – Profil Královéhradeckého kraje (2012). Zadavatel: Krajský úřad Královéhradeckého kraje. Zpracovatel: CEP – Centrum evropského projektování. Dostupné na: http://www.strategie2020.cz/docs2/SRK_profil_KHK.pdf (28. 3. 2014).

Střehom – vesnická památková zóna (2014). Dolní Bouzov. Dostupné na: <http://www.infocentrum.dolnibousov.cz/products/strehom-vesnicka-pamatkova-zona/> (13. 7. 2014).

Travel & Tourism Economic Impact 2014: Czech Republic. World Travel & Tourism Council (WTTC). UK: London. Dostupné na: http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/czech_republic2014.pdf (2. 5. 2014).

Turistické atraktivity (2014). Dvůr Králové nad Labem: Informační portál města. Město Dvůr Králové nad Labem. Dostupné na: <http://www.mudk.cz/cz/volny-cas-turistika/zakladni-informace/> (24. 6. 2014).

Turistické atraktivity města (2014). Hradec Králové: oficiální stránky města. Magistrát města Hradec Králové. Dostupné na: <http://www.hradeckralove.org/zivot-ve-meste/turisticke-atraktivita-mesta> (27. 7. 2014).

UNWTO Tourism Highlights (2013). World Tourism Organization (UNWTO). Spain: Madrid. Dostupné na: http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_highlights13_en_hr.pdf (2. 5. 2014).

Ústřední seznam ochrany přírody (2014). Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR). Dostupné na: <http://drusop.nature.cz> (23. 6. 2014).

Vodní nádrž Rozkoš (2014). Hrady.cz. Dostupné na: http://www.hrady.cz/wnd_show_text.php?tid=25267 (20. 6. 2014).

Vrchlabí – exkurze po turistických zajímavostech (2014). Vrchlabí. Městský úřad Vrchlabí. Dostupné na: <http://www.muvrchlabi.cz/cz/o-meste-vrchlabi/zajimovosti/> (25. 6. 2014).

Všechna certifikovaná turistická informační centra k 13. 5. 2014 (2014). A.T.I.C. České republiky. Dostupné na: <http://www.aticcr.cz/certifikovana-turisticka-informacni-centra/ds-1113/archiv=0&p1=1916> (23. 6. 2014).

Vystoupil, J. a kol. (2006). *Atlas cestovního ruchu České republiky*. 1. vyd. Praha: MMR ČR. 157 s.

Vystoupil, J. a kol. (2007). *Návrh nové rajonizace cestovního ruchu v ČR*. 1. Vyd. Výzkum pro potřeby regionů MMR, MMR ČR. Brno: Masarykova univerzita. 97 s., 8 str. příloh.

Významné budovy a místa (2014). Ústí nad Orlicí. Dostupné na: <http://www.ustinadorlici.cz/turista-volny-cas/vyznamne-budovy/kostel-nanebevzeti-panny-marie/> (15. 7. 2014).

Významné osobnosti Dobrušky (2014). Dobruška: Oficiální stránky města. Dostupné na: http://www.mestodobruska.cz/informace_ic.php?id=7&gr=27 (15. 7. 2014).

Zajímavosti města (2014). Mnichovo Hradiště: oficiální stránky města. Město Mnichovo Hradiště. Dostupné na: <http://www.mnhradiste.cz/turista/tipy-na-vylet/zajimavosti-mesta> (12. 7. 2014).

Zajímavosti města (2014). Trutnov: oficiální stránky města. Město Trutnov. Dostupné na: <http://www.trutnov.cz/turisticke-informace/vojenske-pamatky> (25. 6. 2014).

Základní informace o městě (2014). Nové Město nad Metují – oficiální stránky. Dostupné na: <http://www.novemestonm.cz/obcan/mesto/zakladni-informace/> (21. 6. 2014).

Zlatá stezka Českého ráje (2014). Sdružení Český ráj. Dostupné na: <http://www.zlatastezkaceskehoraje.cz> (13. 7. 2014).